

ŠentRUPERT

Glasilno Občine Šentrupert

LETO: X. / 4 • zima 2008 • Glasilo izhaja petkrat letno • Za občane Občine Šentrupert brezplačno

ŽUPANOVA BESEDA

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Leto, ki se končuje, je bilo za našo občino zelo uspešno. Poleg več manjših investicij smo pričeli izvajati tudi dve veliki investiciji, za kateri smo pridobili znatna nepovratna sredstva tako iz državnih virov kot iz virov Evropske unije – cesta Šentrupert-Prelesje ter rekonstrukcija in prizidek k osnovni šoli dr. Pavla Lunačka. Dogaja se pravzaprav to, kar smo od novoustanovljene občine tudi vsi pričakovali. V mojem uvodniku prve številke Obveščevalca sem razliko med sredstvi, ki jih je imela KS, in sredstvi, ki jih ima Občina Šentrupert, ponazoril tudi v konkretnih številkah. Kot občina imamo možnosti pridobivanja sredstev na vseh možnih domačih in evropskih virih in s tem povezane investicije za izboljšanje življenjskega standarda v naši občini. Tudi ostale predvidene aktivnosti tečejo po načrtih. Glavnina denarja bo v naslednjem letu namenjena dokončanju pričelih investicij. Država pa bo pričela tudi z rekonstrukcijo ceste Šentrupert - Slovenska vas. Projekti so namreč končani in oddani v recenzijo. V prvi polovici naslednjega leta naj bi pričeli z odkupom zemljišč. Vse občane, ki jih omenjene investicije kakor koli prizadenejo, prosim za razumevanje in potrpljenje v času gradnje. Sicer pa moram priznati, da do sedaj nismo imeli nobenih večjih težav. Vse, ki pa so nastale, smo sprti rešili v obojestransko zadovoljstvo. Zelo sem vesel tudi razumevanja pedagoškega osebja v šoli, saj vem, da je marsikdaj zaradi gradbišča zelo hrupno. Trenutno se pripravljamo tudi projektne dokumentacije

za obvoznico, za katero nameravam kandidirati na nepovratna sredstva EU. Takoj v začetku januarja 2009 bom pričel pogovore z občani, ki so lastniki zemljišč, kjer naj bi obvoznica potekala. Skupaj bomo poskušali najti ustrezne rešitve, saj želim, da bi postopek razlastitve uporabili le v skrajni sili. Mislim, da si nihče ne želi takšnega načina in da se bomo lahko dogovorili po normalni poti. Več o projektih boste lahko prebrali tudi znotraj glasila.

Ne morem mimo dejstva, da je ta številka glasila ŠentRUPERT štiri-deseta po vrsti oziroma je zaključila deset let izhajanja glasila, zraven sta bili še dve posebni številki. Sam sem bil od vsega začetka sodelavec oziroma član uredniškega odbora, predvsem pa dolgoletni oblikovalec glasila. Zadnji dve leti me obremenjuje toliko drugih stvari, da tega ne zmorem več. Prav je, da omenimo tiste, ki so glasilo splavili v tok, ki ga je ponesel skozi desetletno potovanje vse v ponovno ustanovljeno občino Šentrupert. Pobudnik glasila je bil tedanji predsednik sveta KS Šentrupert Peter Frelih, bil je tudi predlagatelj imena. K sodelovanju je povabil ekipo tedanjega uredniškega odbora, od katere je pravzaprav skozi celotno desetletje vztrajal le prof. Jože Zupan, ki je letos prav tako praznoval okroglo obletnico – 70 let. V prvi uredniški ekipi pa sta bili poleg župnika Mirka Simončiča tudi slavistki mag. Zvonka Krištof – le-ta je bila prva urednica, njena pomočnica pa prof. Gabrijela Šturm. Kasneje so se uredniškemu odboru

priključili še drugi sodelavci, najdlje je ravnateljica šole prof. Apolonija Ruggelj. Dolgoletni sodelavec je tudi mag. Jože Uhan, ki že vrsto let piše v rubriko »Sprehodi med ...«. Dolgoletni občasni sodelavki sta tudi Malči Kostevc in Kristina Majcen, letošnji jubilentki - osemdesetletnici. V zadnjem obdobju pa sta se uredniškemu odboru pridružili tudi mladi novinarki Mateja Ramovš in Andreja Udovč, občinska uprava pa je v uredniški odbor imenovala še dr. Iztoka Kovačiča. Zdaj je župnika Mirka Simončiča nasledil župnik Jože Brečko, vseskozi pa pomaga Marko Suhoveršnik. Glasilo je od svojega začetka do danes ostalo v sami vsebinski zasnovi praktično nespremenjeno. Doživelo je le rahlo oblikovalsko korekcijo. Glede na odzive občanov je glasilo zelo zaželeno in ga občani komaj čakajo. Ne nazadnje pa se moram zahvaliti tudi svojemu nasledniku pri oblikovanju glasila, oblikovalcu in prijatelju Jožetu Pavliču iz Grafike Novo mesto, ki večkrat zna iz nemogočega narediti mogoče. Hvala!

Naj mi bo ob tej priložnosti dovoljeno, da se v imenu vseh občanov Občine Šentrupert in tudi vseh tistih, ki glasilo prejema po Sloveniji in svetu, zahvalim vsem soustvarjalcem našega glasila. Posebna zahvala pa prof. Jožetu Zupanu, ki s svojim neutrudnim uredniškim in lektorskim prispevkom omogoča, da je glasilo po vsebini tako bogato in kvalitetno ter da izhaja redno ob pričetku vsakega letnega časa. Hvala vsem in uspešno sodelovanje tudi v drugem desetletju!

Naslednje leto bo najtežje, potem bo šlo verjetno počasi spet na bolje. Po vsem svetu pokajo baloni navideznega uspeha. Obstoječi finančni sistem se lomi in sesipa v prah in pepel. Baloni, ki so poleteli najvišje, vsi scefrani padajo na tla. Nekatere se bo dalo še pokrpati, drugih nikoli več. Mnoga imena, ki smo jih dnevno videvali v časopisih in na televiziji, odhajajo v ropotarnico zgodovine. Prihaja leto velikih sprememb. Prepričan sem, da mnogi izmed vas že čutite te spremembe na lastni koži. V takšnih situaci-

jah je še posebej pomembno, da imamo drug drugega, da si med sabo pomagamo, si podamo roko in skupaj premagujemo težave. Do tega je moralo priti. Bilo je le še vprašanje časa, kdaj se bo to zgodilo. Svet bo moral stakniti modre glave in začrtati pot naprej. Vse do sedaj storjeno je po mojem le zadušilo močan požar, ki pa še vedno tli in lahko izbruhne v še bolj uničujočega. Edina stalnica tega sveta so spremembe. Vse družbene ureditve do sedaj so propadle in pojavile so se nove, drugačne, z novim zagonom. Poznamo civilizacije, ki so izumrle zaradi prevelikega pohlepa. Uničile so same sebe. Civilizacija Velikonočnih otokov je nekega dne na otoku posekala zadnje drevo in si s tem odžagala vejo, na kateri je sedela. Od cvetoče civilizacije Velikonočnih otokov so ostali le ogromni monoliti – kipi človeških glav, ki so jih v dokazovanju moči postavljali štirje na otoku živeči klani. Izginile so tudi civilizacije Inkov, Aztekov, Majev, Egipčanov, Mezopotamcev in druge. Gotovo si na svojem vrhu moči in blaginje niso predstavljale, da

bi se jim lahko kdajkoli zgodil popoln propad. Tudi mi si verjetno ne moremo predstavljati, da bi se nam lahko zgodilo kaj podobnega. A zgodovina je velika učiteljica in veliko pametneje se je učiti na napakah preteklosti, kot da bi jih ponavljali. Za konkretne spremembe pa je odgovoren prav vsak izmed nas. Ker pa so spremembe nujno potrebne, razmislimo, kaj lahko sami prispevamo. Veliko uspeha pri tem želim vsakemu izmed vas.

December je čas obračunov s preteklim letom, čas druženja ob doseženih uspehih in čas voščil; naj bo srečno, veselo, zdravo, uspešno. Naj bo takšno, kot si ga želite. Naj vam prinese čim več sončnih dni! Naj se vam božič zgodi tudi kdaj med letom!

V času Veselega decembra v Šentrupertu pa se kaj oglasite na trgu, da poklepeta z vami, vam stisnem roko in vam izrečem osebno voščilo. Seveda pa še posebej vabljeni na drugo silvestrovanje na prostem, kjer bo vsaj tako veselo kot lani.

Župan **Rupert Gole**

Dogajanja v občini

OBČINSKI SVET OBČINE ŠENTRUPERT

Občinski svet Občine Šentrupert se je v jesenskih mesecih sestal na treh rednih sejah.

Na 15. redni seji občinskega sveta Občine Šentrupert dne 25. 9. 2008 so svetniki obravnavali in sprejeli Lokalni energetski koncept Občine Šentrupert, ki pomeni usmeritev oziroma strategijo razvoja občine predvsem na področjih učinkovite rabe energije in izrabe obnovljivih virov energije.

Svetniki so se seznanili s polletnim poročilom o izvrševanju oziroma reali-

zaciji proračuna občine v letu 2008. Ob polletju je bilo realiziranih dobrih 38% načrtovanih prihodkov, medtem ko je bila realizacija načrtovanih odhodkov v tem obdobju v višini 32%.

Zaradi novih okoliščin in obveznosti za proračun ter prilagoditve proračuna so svetniki potrdili predlog rebalansa 2. proračuna Občine Šentrupert za leto 2008.

Občinski svet odloča o programu pridobivanja in razpolaganja s stvarnim premoženjem Občine Šentrupert. Občinski svet Občine Šentrupert je potrdil

Napovednik

DOGAJANJA V OBČINI	2	ŠOLSKI UTRIP	44
UTRIP ŽUPNIJE	24	NOVICE OD TOD IN DRUGOD	50
SPREHODI MED	27		

program prodaje in menjave stvarnega premoženja v lasti Občine Šentrupert v letu 2008. Navedeni program vsebuje seznam prodaj ter menjav posameznih zemljišč oziroma nepremičnin v lasti Občine Šentrupert.

Na 15. redni seji so se svetniki tudi seznanili z letnim poročilom o delu nadzornega odbora za leto 2007 in o letnem programu nadzora za leto 2008, ki ju je predstavila predsednica nadzornega odbora Občine Šentrupert gospa Dušanka Mikec.

Občinski svet Občine Šentrupert je na tej seji potrdil Investicijski program »Cesta Šentrupert – Prelesje«. Predmet investicije so vlaganja v prometno infrastrukturo, to je rekonstrukcijo lokalne ceste LC 425311 Šentrupert – Prelesje v dolžini 1.460 m, in izvedba krožišča Šentrupert, ki se nahaja na obravnavani lokalni cesti.

Sprejet je bil Odlok o kategorizaciji občinskih cest v Občini Šentrupert, ki je bil nato objavljen v Uradnem listu RS.

Svetniki so se na seji seznanili s potekom aktivnosti za vračila vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje (JTO) za območje nekdanje KS Šentrupert, ki so v zaključni fazi. Končni znesek, ki bo na podlagi podpisane Poravnave o vračilu vlaganj v JTO vrnjen Občini Šentrupert, znaša 479.686,30 EUR. Občinski svet je zadolžil občinsko upravo, da predlaga sestavo komisije za vodenje celotnega postopka vračil vlaganj v JTO, predvsem z nalogo izdelave seznama končnih upravičencev in določitev izhodišč za vračila sredstev. Prav tako je občinska uprava zadolžena, da preveri vračilo vlaganj sredstev za 44 gospodinjestev z območij Gorenje Jesenice, Dolenje Jesenice, Roženberk in Mali Cirnik v takratni KS Mokronog oziroma sedaj Občini Mokronog-Trebelno in se dogovori z Občino Mokronog-Trebelno glede poravnave zneska za ta naselja.

Župan je svetnike seznanil o izvajanju projektov in o drugih nalogah občine glede poteka investicije na rekonstrukciji ceste Šentrupert-Prelesje, glede načrta aktivnosti za investicijo na državni cesti Slovenska vas-Šentrupert, o poteku projektiranja bodoče obvoznice, o poteku investicije rekonstrukcije in dozidave OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, o na-

črtovanju novega vrtca v Šentrupertu, o začetnih aktivnostih oziroma pogovorih za izgradnjo doma za starejše občane v občini in o izdelavi občinskega prostorskega načrta, ki je v izvajanju.

Na 16. redni seji občinskega sveta Občine Šentrupert dne 6. 11. 2008 so svetniki najprej potrdili cilje prostorskega razvoja Občine Šentrupert, ki bodo predstavljali izhodišče za pripravo novega prostorskega akta Občinskega prostorskega načrta Občine Šentrupert.

Svetniki so sprejeli obvezno razlago Odloka o prostorsko ureditvenih pogojih za območje Občine Trebnje/planske celote 1, 3, 4, 5, ki je bila nato objavljena v Uradnem listu RS, št. 108 dne 17. 11. 2008. Sprejeta obvezna razlaga je bila potrebna predvsem zaradi tega, ker vsebinsko odlok temelji na takrat veljavnem Zakonu o urejanju naselij in drugih posegov v prostor in se terminološko razhaja z novo uveljavljenimi izrazi, ki sta jih uveljavila Zakon o graditvi objektov in Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in določitvi objektov državnega pomena.

Sprejeta sta bila sklepa o ukinitvi statusa javnega dobra za zemljišče parc. št. 2060/4 in zemljišče parc. št. 2050/12 ter 2059/14, vse k.o. Bistrica, ki sta bila nato objavljena v Uradnem listu RS št. 108 dne 17. 11. 2008.

Svetniki so na seji sprejeli sklep, s katerim so dopolnili program pridobivanja in razpolaganja s stvarnim premoženjem Občine Šentrupert glede menjave premoženja na parc. št. 70/4, k.o. Šentrupert, ki je last Občine Šentrupert, in parc. št. 135/1, k.o. Šentrupert, v lasti Ane in Cirila Ravnikarja, ob upoštevanju pogojev, vsebovanih v sprejetem programu pridobivanja in razpolaganja s stvarnim premoženjem Občine Šentrupert.

Občinski svet Občine Šentrupert je sprejel sklep o določitvi cen vzgojno – varstvenih programov v Občini Šentrupert:

- za starostno kombinirani oddelek 363,34 EUR mesečno na otroka;
- za oddelke drugega starostnega obdobja 331,73 EUR mesečno na otroka.

Svetniki so dali soglasje k pristopu Občine Šentrupert k skupni notranje revizijski službi pri Združenju občin

Slovenije. Občina Šentrupert je namreč kot neposredni proračunski uporabnik dolžna vzpostaviti delovanje ustreznega sistema finančnega vodenja poslov in kontrol ter notranjega revidiranja, ki ga lahko organizira kot lastno službo ali skupno službo več občin ali pa za potrebe izvajanja notranjega revidiranja najame zunanje izvajalce.

Občinski svet je sprejel Pravilnik o spremembi Pravilnika o višini in načinu določanja plač oziroma plačil za opravljene funkcije funkcionarjem, sejin članom delovnih teles občinskega sveta in drugih organov Občine Šentrupert ter o povračilih stroškov, s katerim je določil višje sejnine članom nadzornega odbora za neposredno izvajanje nadzora.

Na seji je župan svetnike seznanil s potekom aktivnosti na ostalih projektih in nalogah občine. Poročal je o poteku del na investicijskih projektih cesta Šentrupert-Prelesje in rekonstrukcija in dozidava OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, ki potekajo v skladu s predvidenimi načrti. Svetnike je seznanil s potekom priprave odlokov o ustanovitvi skupnih javnih zavodov – Glasbena šola Trebnje, Center za izobraževanje in kulturo, Knjižnica Pavla Golie in Zdravstveni dom Trebnje. Predlogi odlokov bodo predvidoma dani v postopek sprejema in potrjevanja v mesecu decembru 2008. Župan je svetnike seznanil s problematiko soglasja k sklepu, ki ga je sprejel občinski svet Občine Trebnje v zvezi z zagotovitvijo dodatnih sredstev za investicijo Adaptacija Zdravstvenega doma Trebnje z nadzidavo južnega trakta. Občina Šentrupert ni podala soglasja k omenjenemu sklepu zaradi ugotovljenih neskladij in nepravilnosti v dokumentaciji.

Na 17. redni seji občinskega sveta Občine Šentrupert dne 27. 11. 2008 so svetniki sprejeli sklep o povišanju cene vodarine in cene ravnanja z odpadki za 17,3% v skladu s predlogom Komunale Trebnje d.o.o., katere direktor je na sami seji predstavil razloge za takšno zvišanje cen. Gre namreč za posledico rasti stroškov, povezanih z izpolnjevanjem oskrbovalnih standardov, tehničnih in vzdrževalnih in drugih ukrepov ter normativov za opravljanje javnih služb

varstva okolja, kar je seveda vplivalo tudi na rast inflacije v zadnjih štirih letih, ko se cene omenjenih komunalnih storitev Komunale Trebnje d.o.o. niso spreminjale.

Svetniki so na seji po predstavitvi Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta sprejeli sklep, s katerim priznavajo Občinskemu pihalnemu orkestru sv. Ruperta poseben pomen za prepoznavnost in promocijo Občine Šentrupert. Občinski svet je zato dal soglasje k sofinanciranju izvajanja vsakoletnega programa Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta neposredno iz proračuna Občine Šentrupert. Podlaga za uvrstitev sofinanciranja programa Pihalnega orkestra sv.

Ruperta v proračun občine tekočega leta je izdelan in potrjen program dela in finančni načrt Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta, ki ga potrjuje občinski svet Občine Šentrupert. Sofinanciranje programa Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta se uredi s pogodbo o financiranju, kjer se opredeli: vrsto in obseg storitev, ki jih bo pihalni orkester izvedel, višina transfera z navedbo kalkulativnih elementov, roke plačil, nadzor nad izvajanjem pogodbe.

Svetniki so na 17. seji na predlog župana opravili splošno razpravo o predlogu proračuna Občine Šentrupert za leti 2009 in 2010 in sprejeli sklep, da se je o predlogu proračuna v skladu z določili

87. in 88. člena Poslovnika občinskega sveta Občine Šentrupert opravila javna razprava, ki je trajala 15 dni in je bila končana do 12. 12. 2008. Predlog Odloka o proračunu Občine Šentrupert za leti 2009 in 2010 se je za drugo obravnavo pripravil ob upoštevanju podanih predlogov.

Župan je na koncu - tako kot na vsaki seji - poročal o napredku pri izvajanju projektov občine.

Mateja Jazbec,

direktorica občinske uprave

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA (LAS) DOLENJSKA IN BELA KRAJINA

Možnosti sodelovanja pri koriščenju sredstev LEADER

Lokalna akcijska skupina Dolenjska in Bela krajina (v nadaljevanju: LAS) je ustanovljena z namenom črpanja sredstev ukrepa 4. osi skupne kmetijske politike Programa razvoja podeželja Republike Slovenije v obdobju 2007-2013 po pristopu LEADER. LAS Dolenjska in Bela krajina je ustanovljen za območje dolenjskih občin in občin Bele krajine, kamor je pristopila tudi Občina Šentrupert. LAS je neprofitna oblika javno zasebnega lokalnega partnerstva za razvoj podeželja za območje Dolenjske in Bele krajine z neposrednim upravljavcem LAS - to je z Razvojnim centrom Novo mesto.

LAS Dolenjska in Bela krajina je izdelala strategijo razvoja za obdobje 2007-2013, ki vsebuje razvojno strategijo LAS v tem obdobju, prioritete naloge, pričakovane rezultate in aktivnosti za doseganje le-teh. Vsi dokumenti in predstavitve LAS so dosegljivi na spletnem naslovu: www.rc-nm.si (podstran LAS - zavihek projektov, ki ga označuje slika sončnice).

LAS izvaja lokalno strategijo preko letnih izvedbenih načrtov. **Letni izvedbeni načrt** je dokument, s katerim lokalna akcijska skupina (LAS) opredeli

načrtovane aktivnosti, ki bodo sofinancirane iz sredstev LEADER v določenem letu.

V letnem izvedbenem načrtu so natančno opredeljeni vsi izvedbeni projekti, ki jih namerava LAS sofinancirati iz sredstev ukrepa LEADER. Navedeni so tudi projekti sodelovanja, tako medregijski kot čezmejni. Poleg opisa projektov mora biti izdelana tudi finančna konstrukcija in dinamika podajanja zahtevkov oziroma zaključka projektov za vsak posamezen projekt. Predloženi morajo biti tudi drugi relevantni dokumenti. Projekt mora biti ob prijavi pripravljen do faze izvedbe.

Upravičeni **prijavitelji in partnerji v projektih LAS** so javni, zasebni in nevladni sektor:

- javne institucije/organizacije,
- nevladne organizacije (ustanove, zasebni neprofitni zavodi in društva),
- podjetja (fizične in pravne osebe), s sedežem na območju LAS Dolenjska in Bela krajina.

Prijavitelji morajo imeti vsebinske in finančne izkušnje z vodenjem in izvedbo projektov ter partnerskim sodelovanjem, imeti morajo **zagotovljena**

sredstva za lastno sofinanciranje projekta (iz lastnih virov, drugih javnih oziroma zasebnih virov) ter trajne in zadostne vire financiranja za delovanje organizacije/podjetja med trajanjem projekta. Prijavitelji in partnerji z območja LAS lahko prijavijo oziroma sodelujejo v več projektih.

Letni izvedbeni načrt mora biti predložen na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano do 30. septembra tekočega leta za naslednje leto.

LAS Dolenjska in Bela krajina vabi k izdelavi idejnih predlogov projektov, ki jih bodo uvrstili v letni izvedbeni načrt za leto 2009. S tem namenom bomo v **januarju 2009** organizirali **predstavitve LAS Dolenjske in Bele krajine** ter aktivnosti za pripravo izvedbenih projektov za uvrstitev v letni izvedbeni načrt za leto 2009. Vse dodatne informacije glede LAS Dolenjska in Bela krajina ter priprave izvedbenih projektov lahko dobite na Občini Šentrupert pri **Marku Gorencu** (marko.gorenc@sentrupert.si).

Mateja Jazbec,

direktorica občinske uprave

KOTIČEK ZA PODJETNIŠTVO IN REGIONALNI RAZVOJ

RAZVOJNI CENTER NOVO MESTO d.o.o.
Ljubljanska c. 26, 8000 Novo mesto
Tel: 07/33 72 980, fax: 07/33 72 981
e-pošta: razvojni.center.nm@siol.net

**LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA
DOLENJSKA IN BELA KRAJINA**
VABI K IZDELAVI IDEJNIH PREDLOGOV PROJEKTOV

(društva, zavode, mala in srednja podjetja, nevladne organizacije ter institucije) z območja Dolenjske in Bele krajine.

Z idejnimi predlogi projektov bodo prijavitelji kandidirali na razpisana sredstva iz programa LEADER za leto 2009. Program LEADER je pobuda Evropske skupnosti za pomoč podeželskim skupnostim za boljše kakovost življenja in večjo gospodarsko blaginjo na lokalnem območju: program sofinancira EKSRP (Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja) iz Programa razvoja podeželja – 4. os.

Izdelani idejni predlogi projektov morajo prispevati k realizaciji ciljev, zastavljenih v Lokalni razvojni strategiji Dolenjske in Bele krajine, in sicer:

Strateški cilji	Vsebina cilja
CILJ 1	Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest ter izboljšava obstoječih.
CILJ 2	Povečanje vključevanja prebivalcev LAS v vseživljenjske oblike izobraževanja.
CILJ 3	Razvoj in popestritev turistične ponudbe in infrastrukture.
CILJ 4	Izboljšanje kvalitete življenja na podeželju.
CILJ 5	Ohranjanje okolja s poudarkom na ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

Višina sofinanciranja projektov je odvisna od tipa projekta in značaja stroškov v projektu. Prijavitelji za financiranje projektov lahko zaprosijo za sredstva LEADER in sredstva LAS Dolenjska in Bela krajina, ki jih za izvajanje programa prispevajo lokalne skupnosti. Prednost pri kandidiranju bodo imeli projekti z višjo lastno udeležbo.

Postopek zbiranja vlog bo potekal v dveh fazah. Prvi rok za oddajo idejnih predlogov **projektov je 22. 12. 2008**. Projekte bo pregledala in ocenila strokovna komisija. Prijavitelji projektov, ki jih bo strokovna komisija ocenila kot primerne, bodo pozvani k izdelavi Idejnega predloga projekta II. faza.

Več informacij o razpisu in obrazec dobite na spletni strani Razvojnega centra Novo mesto d.o.o.: www.rc-nm.si, podokno LAS Dolenjska in Bela krajina, lahko pa tudi po tel. 07 33 72 985 – Jožica Povše.

Za LAS DOLENJSKA IN BELA KRAJINA
ORGAN UPRAVLJANJA
RAZVOJNI CENTER NOVO MESTO d.o.o.

VARSTVO IN VZGOJA PREDŠOLSKIH OTROK

Novela Pravilnika o plačilih staršev za programe v vrtcih

V eni izmed prejšnjih števil ste bili seznanjeni s spremembami, ki jih je prinesla novela zakona o vrtcih. Le-ta je povezana z uveljavitvijo pravice staršev, ki imajo v vrtec vključena najmanj dva otroka, da imajo brezplačen vrtec za drugega in nadaljnje otroke. S 1. septembrom 2008 plačila teh staršev financira država, medtem ko za prvega otroka še vedno krije razliko do polnega plačila občina.

Posledica uveljavitve novega zakona o vrtcih pa so tudi spremembe podzakonskih predpisov. Tokrat namenjamo več pozornosti uveljavitvi novele Pravilnika o plačilih staršev za programe v vrtcih, ki je bila objavljena v Uradnem listu št. 79/2008 z dne 1. 8. 2008 in opozarjamo na nekaj najpomembnejših novosti:

Oprostitev plačila staršev za drugega in nadaljnje otroke iz iste družine

Starši oddajo vlogo na predpisanem obrazcu tako kot do sedaj in oddajo le eno vlogo. Občina jim bo izdala eno odločbo, s katero bo določila znižano plačilo vrtca za vse otroke, pri čemer bo upoštevala zakonsko ureditev, ki določa, da za starejšega otroka starši plačajo za en razred nižjo ceno, za mlajše pa so plačila vrtca oproščeni.

Pri tem je potrebno poudariti, da staršem, ki ne bodo oddali vloge, pravica do brezplačnega vrtca ne bo priznana.

Odprava administrativnih ovir v postopku uveljavljanja znižanega plačila

Ta ukrep predvideva uveljavitev načela »vse na enem mestu«, kar pomeni, da mora biti staršem obrazec vloge dostopen v izbranem vrtcu, na spletni strani ministrstva (MŠŠ) in na državnem portalu E-uprava. Vloga se lahko odda v vrtcu, v katerega je otrok vključen, lahko pa tudi neposredno pri pristojnem občinskem organu.

Staršem ni več potrebno pri delodajalcu potrditi neprekinjeno zaposlitev v preteklem koledarskem letu in ni potrebno prilagati dokazil o statusu polnoletnih družinskih članov, ki niso zavezanci za dohodnino, ampak **so dolžni navesti natančne podatke, iz katerih je status razviden, npr. navedbo šole, ki jo obiskuje polnoleten otrok, navedbo delodajalca itd.** Če v uradnih evidencah izjave staršev ni mogoče preveriti, pa so dolžni predložiti **ustrezno dokazilo.**

Pomembna sprememba je tudi v tem, da staršem in družinskim članom ni potrebno podati pisne privolitve, da občina sama, po uradni

dolžnosti od davčnega organa pridobi ustrezna dokazila, iz katerih so posamezni dohodki tudi razvidni.

Sprememba v obrazcu je tudi pri izkazovanju preživnine. Vlagatelj v vlogi navede upravičence in mesečni znesek preživnine ter izvršljivi pravni naslov za preživnino, ki je lahko sodba sodišča ali odločba preživninsko jamstve-

nega sklada. Podatki se lahko preverijo pri pristojnih CSD. Ostale podatke o preživninah, ki so določene s sporazumom, starši predložijo sami.

Druge vsebinske spremembe

- v letni dohodek družine se po novem **ne sme všteti dodatka za veliko družino**;
- samostojnim kulturnim

ustvarjalcem, ki jim je priznana pravica do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna, se dohodek upošteva v skladu s 6. členom pravilnika in poveča za **plačane prispevke** za socialno varnost in ne več za zavarovalno vsoto, kot je to bilo določeno pred spremembo;

- uveljavitev spremembe novega plačila: **novo plačilo**

se uveljavi s prvim dnevom naslednjega meseca, ko je vlagatelj sporočil spremembo, razen v primeru spremembe stalnega bivališča in zaposlitve, ki se uveljavi s prvim dnevom naslednjega meseca po nastanku spremembe.

Danica Grandovec,

višja svetovalka za področje družbenih dejavnosti

REKONSTRUKCIJA IN DOZIDAVA OŠ DR. PAVLA LUNAČKA ŠENTRUPERT - OPIS PREDVIDENIH POSEGOV, OBLIKOVANJE IN GABARITI

Projekt obravnava rekonstrukcijo obstoječih prostorov osnovne šole, vključno z veznim hodnikom, po smernicah za zagotavljanje potresne varnosti in odpravljanje vlage kletnih konstrukcijskih elementov, ter novogradnjo obeh prizidkov za zagotavljanje ustrezne funkcionalne sheme šole po veljavnih normativih.

Rekonstrukcija obstoječega šolskega trakta zajema tudi izvedbo nove armirano-betonske plošče nad nadstropjem, s katero se zamenja obstoječi leseni strop in s tem zagotovi ustrezno statično stabilnost objekta. Z izvedbo novega stropa na nivoju, ki omogoča normativno višino prostorov nadstropja, le-to dosežemo tudi v pretežnem delu prostorov mansarde, s tem da se ohrani tako naklon, oblikovanje kot višina slemena obstoječe strehe. Mansarda nad obstoječim traktom šole bo izkoriščena v območju že obstoječih prostorov z dodanim hodnikom, ki povezuje vertikalno komunikacijo s prizidkom oznake -2 kot tudi v ostalem območju obstoječega dela šole.

Južni prizidek oznake -2 je pravokotne oblike, manjše širine kot obstoječi šolski objekt, po vertikali se z le-tem usklajuje in prilagodi tudi v višini slemena ter naklonu in oblikovanju strešin, tako da v prostoru še vedno dominira glavni obstoječi šolski objekt. Fasadne odprtine, ki izhajajo iz namembnosti objekta, se

prilagajajo zasnovi obstoječega šolskega objekta in so, kolikor je le bilo mogoče, glede na notranjo funkcionalno zasnovo enakomerno razporejene v rastru prazno-polno.

Osvetljevanje mansardnih šolskih prostorov je predvideno s kombiniranimi vertikalnimi in poševnimi strešnimi okni, ob zagotavljanju predpisanega parapeta. Ta izvedba je zaradi poenotenja predvidena tudi na obstoječem šolskem objektu.

Streha prizidka se tako po obliki kot višini slemena prilagaja obstoječi strešini – naklon čopaste strehe je 35 stopinjski, sleme je identično slemenu obstoječe strešine.

Obdelava fasad: predvidoma bo barvana v pastelnih tonih (enakih obstoječemu stanju), cokol pa bo kot na obstoječi šoli obdelan s kamnom.

Na severni strani šole, kjer se ohrani glavno komunikacijo z vhodi v šolo preko vhodne ploščadi, je zasnovan prizidek oznake -1, katerega funkcija je umestitev glavne vertikalne komunikacije šole s stopniščem in z dvigalom, ki povezuje vse nadzemne etaže šole, ter ureditev garderob v pritličju dela prizidka.

Del prizidka, ki je namenjen vertikalni komunikaciji šolskega objekta, zaključuje čopasta dvokapnica, identične obdelave in naklona kot glavna strešina. Sleme ne presega višine slemena glavne

strešine, njegova višina pa je pogojena z doseganjem funkcionalne višine, ki jo zahteva namestitve dvigala, s katerim omogočamo uporabo šolskih prostorov tudi funkcionalno oziroma gibalno oviranim, kot to zahteva zakonodaja. Po celotni liniji prizidka je predviden steklen nadstrešek, ki pokriva dostopno klančino, ki poteka ob tlakovani vhodni ploščadi.

Vezni trakt, ki povezuje šolsko stavbo s telovadnico, se rekonstruira - obstoječe montažne konstrukcije se nadomestijo z masivnimi, ohranjajo pa se njegovi obstoječi gabariti v celoti. Dvokapnica nad veznim hodnikom se ohranja tudi zato, ker se le-ta nadaljuje v del obstoječe telovadnice, v katero pa se ne posega.

Gabariti:**OBSTOJEČA OSNOVNA ŠOLA:**

- tlorisni gabarit znaša 50 m × 13.45 m;
- višinski gabarit znaša: delno K + P + N + M (oz. podstrešje)
- Višina slemena 35 stopinjske čopaste dvokapnice meri 290.10 mnv.

PRIZIDEK – 1 (na severni strani):

- tlorisni gabarit dim. 18.62 m × 4.50 m je delno pritlične izvedbe, del pa je v tlorisnem gabaritu dim. 6.55 m × 4.50 m, višine P + 1 + M (vert. komunikacija šole)

PRIZIDEK – 2 (na južni strani):

- tlorisni gabarit znaša 11.10 m × 24.00 m;
- višinski gabarit znaša P + 1 + M;
- višina slemena 35 stopinjske čopaste dvokapnice meri 290.10 mnv.

OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT

Občinski svet Občine Šentrupert je na svoji 16. seji sprejel Cilje prostorskega razvoja Občine Šentrupert kot izhodišče za pripravo novega prostorskega akta Občinskega prostorskega načrta Občine Šentrupert. Ta zajema tako skupne interese in cilje kot tudi usmeritve za razvoj dejavnosti v prostoru. Na tem mestu velja omeniti predvsem usmeritve za poselitve, ki so strnjene v naslednjih točkah.

Občina bo pri nadaljnjem razvoju in urejanju v prostoru:**1. Podpirala strnjenost poselitve, tako da bo:**

- poselitve usmerjala v obstoječa naselja ter spodbujala prenavljanje in dopolnjevanje stavb v okviru obstoječih poselitvenih površin,
- širitev naselij izvajala z dopolnjevanjem in zaokroževanjem na njihovem robu,
- preprečevala zlivanje naselij in vzdolžno razpotegnjeno gradnjo ob komunikacijah,
- preprečevala nadaljevanje razpršene gradnje in širitev razpršene poselitve - razen v primerih, ko se več manjših skupin razpršene zazidave lahko zaokroži v večjo gručo in se s tem dosega racionalnejšo infrastrukturo ureditev,
- omogočala prostorske pogoje za ohranjanje kmetijstva v hribovitih območjih in na območjih, ki so bolj oddaljena od strnjenih naselij, v skladu z usmeritvami za ohranjanje kvalitet kulturne krajine.

2. Podpirala ohranjanje kvalitet kulturne krajine, tako da bo:

- s prostorskimi izvedbenimi akti določila merila in pogoje za skladnost v urbanističnem in arhitekturnem vidiku oblikovanja posegov v prostor,
- varovala krajinsko zaključena in s

posegi še nenačeta območja pred novimi posegi,

- zagotavljala razvoj kmetijstva v vinogradniških območjih za potrebe razvoja vinogradništva,
- varovala obvodni prostor pred neskladnimi posegi in ga namenjala javni rabi (rekreaciji),
- ohranjala kvalitetna kmetijska zemljišča za primarno rabo.

3. Zagotavljala skladno namensko rabo prostora, tako da se bodo:

- s prostorskimi izvedbenimi akti določila takšna merila in pogoje glede dopustnih vrst dejavnosti za posamezno rabo površin, da bi zagotovili preplet bivanja, dela ter turističnega razvoja,
- dejavnosti na primeren in nekonflikten način usmerjala v prostor,
- dejavnosti, ki imajo prekomerne vplive na sosednja območja, usmerjala v območja, kjer ti vplivi ne bodo negativno vplivali na bivanje in razvoj drugih dejavnosti,
- za dejavnosti z večjimi vplivi na okolje in potrebami infrastrukturnega opremljanja iskala možnosti na medobčinski ravni.

4. Izboljševala infrastrukturno opremljenost naselij, tako da bo:

- opremljala planirana stavbna zemljišča in izboljševala obstoječo infrastrukturno opremljenost naselij,
- opremljala vinogradniška in neka-

tera oddaljena območja razpršene poselitve, kjer so pogoji opremljanja zahtevni, z reducirano stopnjo infrastrukturne opremljenosti,

- zagotovila varovanje prometnih koridorjev za izboljšavo notranjih prometnih povezav,
- spodbujala omejevanje motornega prometa v jedrih naselij ter ureditev javnih parkirišč na obrobju.

5. Omejevala posege, ki bi predstavljali povečevanje obremenitev okolja:

- nadaljevanje razpršene poselitve,
- povečevanja obremenitev sedanje problematične prometne in druge infrastrukture,
- spreminjanja pomožnih objektov v sekundarna bivališča,
- spreminjanja sekundarnih bivališč v stalna bivališča (stanovanja) v območjih razpršene poselitve,
- spreminjanja zidanic in drugih pomožnih objektov za kmetijstvo v sekundarna ter stalna bivališča v vinogradniških območjih in drugih, od infrastrukture odmaknjenih območjih.

Sprejetje tega dokumenta pomeni, da smo še za en korak bližje k uresničitvi OPN, hkrati pa smo z njim dobili tudi dobro osnovo za obravnavanje posameznih pobud občanov. Več o tem pa bo znano že v začetku prihodnjega leta

dr. **Iztok Kovačič**,
višji svetovalec za okolje in prostor

ZIMSKA SLUŽBA 2008-2009 V OBČINI ŠENTRUPERT

Začela se je zimska sezona 2008-2009 in z njo povezana Zimska služba na občinskih cestah v Občini Šentrupert. V letu 2008 smo na Občini Šentrupert sprejeli nov Odlok o občinskih cestah, ki ceste v naši občini deli na državne ceste DC, lokalne ceste LC in javne poti JP. Za državne ceste je pristojna za upravljanje in vzdrževanje (zimsko in letno) Republika Slovenija, preko svojih služb in podizvajalcev. Lokalne ceste LC in javne poti JP pa spadajo pod pristojnost Občine Šentrupert, ki skrbi za upravljanje in vzdrževanje (zimsko in letno) preko svojih podizvajalcev.

Zimsko službo na lokalnih cestah LC opravlja podjetje CGP d.d., ki ima za to sklenjeno koncesijsko pogodbo. Zimsko službo na javnih poteh JP pa opravlja podjetje Agromed d.o.o. s svojimi podizvajalci, saj je bilo izbrano kot najugodnejši ponudnik v postopku javnega naročila in ima za to sklenjeno pogodbo.

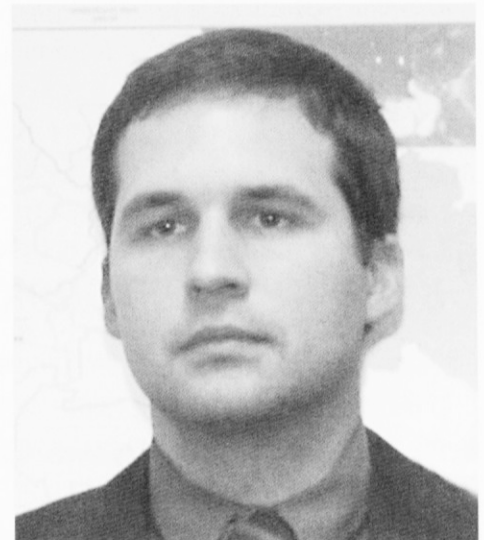
Zimska služba obsega sklop dejavnosti in opravil, potrebnih za omogočanje prevoznosti cest in varnosti prometa v zimskih razmerah. Te nastopijo takrat, ko je zaradi zimskih pojavov (sneg, poledica, žled ...) lahko normalno odvijanje prometa ogroženo. Nepravočasno in

nepravilno ukrepanje dežurnih služb bi v zimskem času povzročilo posledično vzroke prometnih nesreč in večjo gošpodarsko škodo.

Odstranjevanje snega z vozniških in posebnih območij, kot so parkirišča, mestno središče itd., se prične takrat, ko padavine dosežejo 10 cm snega na vozišču. S tem se šteje, da je prevoznost zagotovljena, promet pa je možen z uporabo zakonsko predpisane zimske opreme vozil. Ob izredno močnem sneženju ter ob velikih zametih, snežnih plazovih in močni poledici prevoznosti ni nujno potrebno zagotoviti. Če je padlo manj kot 10 cm snega, padavine pa so ponehale, je ravno tako potrebno sneg odstraniti z vozišč.

Poledica nastane zaradi podhladitve vozišča, nenadne vlage pri nizkih temperaturah, slane, snežne plohe ali ledene dežja (žled) in predstavlja največji strošek zimske službe.

Število teh akcij ni možno primerjati s sorazmernim številom dni snežnih padavin, največja pogostost poledice pa nastopi ob pogojih, ko se podnevi sneg tali, ponoči pa zaradi podhladitve zmrzuje. Dežurna ekipa ima nalogo, da stalno opravlja nadzor nad posebej določenimi področji, odseki, cestnimi

krivinami, večjimi strminami, mostovi, senčna področja (posebej ob vodotokih in gozdovih), cestna križišča in podobno, če je tako dogovorjeno.

Posipanje se začne izvajati takoj, ko se na cestišču zazna pojav poledice, posipava pa se na območjih, kjer je v Občini Šentrupert to dogovorjeno.

Zimska služba poteka od 15. 11. 2008 do 15. 3. 2009, kot je tudi zakonsko določen termin. V tem času se zimska služba izvaja po določenem prednostnem redu z določenimi usposobljenimi posadkami in mehanizacijo, opremljeno za izvajanje zimske službe.

Prednostni razred	Vrsta ceste	Prevoznost ceste	Sneženje	Močno sneženje
I.	Avtoceste, hitre ceste	24 ur	Zagotoviti prevoznost vozišč, pomembnejših križanj, dovozov k večjim parkiriščem in odstavnih pasov	Zagotoviti prevoznost vsaj enega voznega pasu in dovozov k večjim parkiriščem
II.	Ceste s PLDP 4000, glavne ceste, glavne mestne ceste, pomembnejše regionalne ceste	Od 5. do 22. ure	Zagotoviti prevoznost, možni zastoji do 2 ur med 22. in 5. uro	Zagotoviti prevoznost (pri več pasovnicah prevoznost vsaj enega pasu), možni zastoji do 2 ur predvsem med 22. in 5. uro
III.	Ostale regionalne ceste, pomembnejše lokalne ceste, zbirne mestne in krajevne ceste	Od 5. do 20. ure	Zagotoviti prevoznost; možni zastoji do 2 ur, predvsem med 20. in 5. uro	Zagotoviti prevoznost (pri več pasovnicah vsaj enega voznega pasu), možni zastoji predvsem med 20. in 5. uro
IV.	Ostale lokalne ceste, mestne in krajevne ceste	Od 7. do 20. ure upoštevati krajevne potrebe	Zagotoviti prevoznost; možni krajši zastoji	Zagotoviti prevoznost, možni zastoji do enega dne
V.	Javne poti, parkirišča, kolesarske povezave	Upoštevati krajevne potrebe	Zagotoviti prevoznost; možni zastoji do enega dne	Zagotoviti prevoznost, možni večdnevni zastoji
VI.	Ceste, ki se v zimskih razmerah zapro			

Na podlagi sprejetega Pravilnika o vrstah vzdrževalnih del na javnih cestah in nivoju rednega vzdrževanja javnih cest (Ur. list RS, št. 62/98) se ceste oziroma vzdrževanje prednostnih posameznih cest v zimskih razmerah deli na šest prednostnih razredov. Ceste so razvrščene glede na kategorijo, gostoto in strukturo prometa, geografsko- klimatske razmere in krajevne potrebe. Razvrstitev cest je povzeta od strokovne službe Direkcije RS za ceste, s čimer je usklajena prevoznost celotne državne celostne mreže.

Prevoznost je zagotovljena, če višina snega na cestah I.II. prednostnega razreda ne presega 10 cm, na drugih cestah pa 15 cm, promet pa je možen z uporabo predpisane zimske opreme

Ne glede na določila v tretjem stolpcu v obdobju izredno močnega sneženja, ob močnih zametih in snežnih plazovih prevoznosti ni nujno potrebno zagotoviti. Podobno velja za poledico, če je zaradi dežja cesta gladka in poledice ni mogoče odpraviti z razpoložljivimi tehničnimi sredstvi.

Zimska služba se izvaja na KATEGORIZIRANIH občinskih cestah in javnih poteh, za kar je podlaga že prej omenjeni Odlok o občinskih cestah, ki ga je sprejel in potrdil občinski svet Občine Šentrupert. Na podlagi sprejetega Odloka o občinskih cestah dobi občina sredstva iz državnega proračuna za upravljanje in zimsko ter letno vzdrževanje na cestah. Posledično to pomeni, da so sredstva namenjena samo za tiste ceste, ki so v Odloku o občinskih cestah.

S tem v zvezi so se začeli pojavljati problemi v zadnjem mesecu, ko se je izkazalo, da določene ceste niso v programu zimske službe, saj niso kategorizirane kot občinske ceste. To pomeni, da potekajo po privatnih zemljiščih ali pa se je spremenil potek nekdanjih poti in je nova trasa čisto drugače. Vse to je posledica neurejanja zemljiškopravnih zadev v preteklosti, s katerimi pa se aktivno spopadamo, odkar smo samostojna občina. Zaradi tega tudi pozivamo občane, da nam sporočijo morebitne nekatégorizirane ceste, da pristopijo k aktivnemu zemljiškopravnemu urejanju obstoječih občinskih poti in cest preko njihovih zemljišč.

Pomembne številke izvajalcev zimske službe:

LOKALNE CESTE IN DRŽAVNE CESTE

Izvajalec:	CGP d.d.
Vodja enote:	Jože UHAN, ☎ 041/762-517
Delovodja:	Matjaž ZORE, ☎ 031/772-603

JAVNE POTI

Izvajalec:	AGROMED d.o.o. in pogodbeni podizvajalci
Dežurna ☎ številka Agromed-a:	051/666-809
Vodja zimske službe:	Gregor ŠKOPORC, ☎ 051/666-809
E-mail:	info@agromed.si

Našteti so izvajalci Agromed d.o.o. in njihovi pogodbeni izvajalci s kontaktnimi številkami.

Ime in priimek	Naziv	Kraj	☎
Valentin ŠKOPORC	Izvajalec del	PRELESJE 34, Šentrupert	031 666 804
Davorin HLEBEC	Izvajalec del	PRELESJE 34, Šentrupert	051 666 813
Franc GORENC	Izvajalec del	PRELESJE 34, Šentrupert	031 666 805

Pogodbeni podizvajalci Agromed-a d.o.o.:

Ime in priimek	Kraj	☎
Viktor TRATAR	RAVNE 5, 8232 ŠENTRUPERT	031 652 932
Slavko KOVAČIČ	KOSTANJEVICA 9, 8232 ŠENTRUPERT	041 678 029
Peter PETERLIN	HRASTNO 21, 8232 ŠENTRUPERT	051 383 690
Jože ZAPLATAR	DOL. JESENICE 16, 8232 ŠENTRUPERT	051 630 952
Ivan KAFOL	TRSTENIK 15 A, 8232 ŠENTRUPERT	041 633 156
Blaž BAJC	ZABUKOVJE 5, 8233 MIRNA	031 788 069
Andrej PRIJATELJ	PODBORŠT 14, 8297 ŠENTJANŽ	041 651 405
Marjan PRAVNE	SELSKA GORA 1, 8233 MIRNA	041 891 872

Glede izvajanja zimske službe smo poslali na vsa gospodinjstva v občini v prilogi Obveščevalca Načrt zimske službe v Občini Šentrupert 2008/2009, kjer so na karti jasno prikazani vsi izvajalci in podizvajalci zimske službe ter njihove kontaktne številke. Ob težavah ali pritožbah lahko tako prebivalci pokličejo direktno osebo, zadolženo za

zimsko službo na izbranem odseku, na občino pa podajo morebitne pobude za uvrstitev v načrt zimske službe. Podane pobude bodo kasneje služile kot osnova za pripravo nove kategorizacije občinskih cest in novega odloka o občinskih cestah.

Miha Simončič,
svetovalec za okolje in prostor

Marjeta Uhan z novo predsednico

ZAHVALA

Ob koncu poslanskega mandata se zahvaljujem vsem občankam in občanom znova nastale Občine Šentrupert, s katerimi sem sodelovala, vsem, ki ste me podpirali in mi pomagali pri delu poslanke, da smo tako lahko speljali nekaj pomembnih projektov za volilni okraj, kjer sem bila izvoljena, kot tudi na državni ravni. Hvala tudi vsem volivcem Nove Slovenije-krščansko ljudske stranke na letošnjih volitvah in vsem, ki ste sodelovali v volilni kampanji. Četudi se stranka Nova Slovenija ni uvrstila v parlament, kar je škoda za slovenski politični prostor, bomo v Novi Sloveniji še naprej delali za dobro Slovenije.

Le delo in dobra dejanja ustvarjajo blaginjo za ljudi ...

Marjeta Uhan

OPRAVIČILO

Gospodu Franciju Kuslju se opravičujeva za obdolžitev po členu 171/III in I. K.Z.

P.T. in S. S.

Že v prejšnji številki glasila ŠentRUPERT smo vas spomnili na **Rozalijin sklad**.

Z njim želimo spodbujati žlahtnost v kulturi, kulturni dediščini - umetnosti!

Tokrat v ta namen sporočamo številko transakcijskega računa Turističnega društva Šentrupert št. 02971-0014849555 pri Novi LB Ljubljana.

**Prepričani smo, da sklad ne bo prazen!
Za vsak prispevek že sedaj prisrčna hvala!**

Občina Šentrupert

OBVESTILO

Uradne ure v mesecu decembru 2008

Obveščamo vas, da bodo **uradne ure** na Občini Šentrupert v preostanku letošnjega leta še **do ponedeljka, 22. 12. 2008**, od 24. 12. 2008 do 31. 12. 2008 pa uradnih ur za poslovanje s strankami ne bo.

V januarju 2009 vas ponovno pričakujemo v času uradnih ur od ponedeljka, 5. 1. 2009, dalje in nato vsak/-o:

ponedeljek od 8. do 12. ure in od 13. do 15. ure

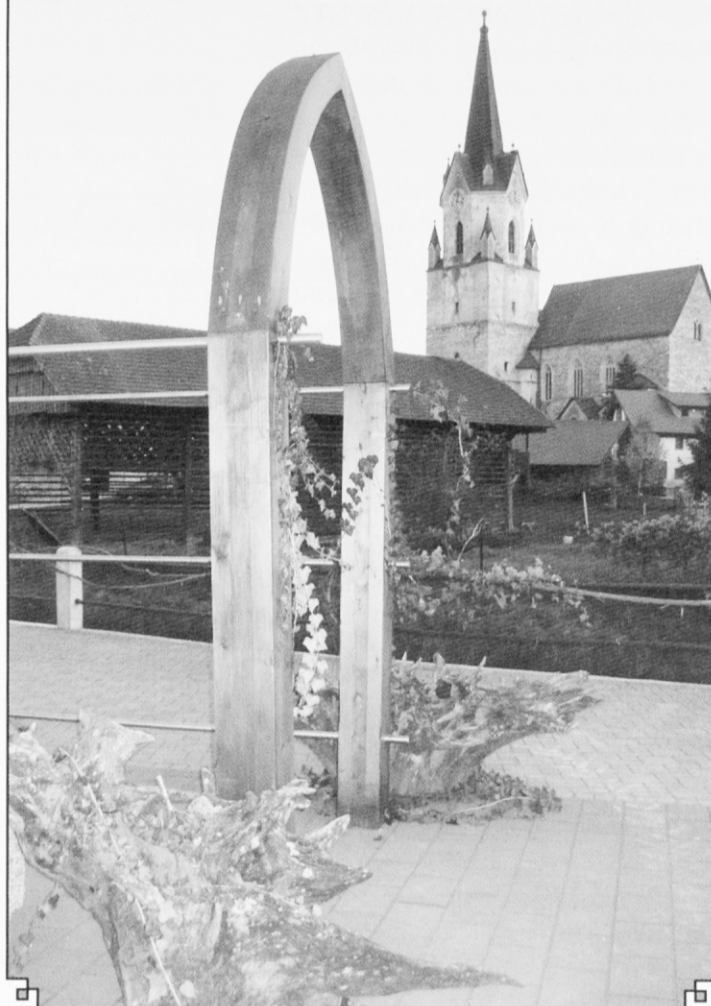
sredo od 8. do 12. ure in od 13. do 17. ure ter

petek od 8. do 12. ure.

**Želimo Vam vesele praznike in veliko sreče,
zdravja in miru v novem letu 2009!**

Župan Občine Šentrupert
Rupert Gole

s sodelavci Občinske uprave

DEJAVNOST KRAJEVNE ORGANIZACIJE RDEČEGA KRIŽA ŠENTRUPERT

PRVA KRVODAJALSKA AKCIJA V SAMOSTOJNI OBČINI ŠENTRUPERT

Krajevna organizacija RK Šentrupert in Območno združenje RK Trebnje sta 17. oktobra 2008 v kulturnem domu Šentrupert pripravili prvo krvodajalsko akcijo v samostojni Občini Šentrupert. Skupaj se je akcije udeležilo 121 krvodajalcev, med njimi pa je poleg članov občinske uprave Občine Šentrupert bilo opaziti tudi krvodajalce iz sosednjih občin Mokronog-Trebelno in Trebnje.

Z akcijo so bili zadovoljni tako krvodajalci kot tudi ekipa Zavoda za transfuzijo, najbolj pa seveda prebivalci Občine Šentrupert, tako da bo akcija tudi v bodoče potekala v Šentrupertu.

Ruža Brcar, predsednica KORK Šentrupert
Foto Marko Gorenc

DRUGI IZLET STAROSTNIKOV

Tudi letos je Krajevna organizacija RK Šentrupert v sodelovanju z Območnim združenjem RK Trebnje za svoje občane, stare nad 70 let, organizirala enodnevni izlet – tokrat po Beli krajini.

Po odhodu s trga pred cerkvijo v Šentrupertu smo pot nadaljevali z dvema avtobusoma – bilo nas je 89 – skozi Mirno, Trebnje, Novo mesto ter preko sedla Vahta z Dolenjske prišli v Belo krajino. Pot je potekala v zelo sproščnem vzdušju, za kar sta poskrbela vodiča – zakonca Viki in Tončka Uhan, aktivista Krajevne organizacije RK Šentrupert.

V Rosalnicah smo si ogledali cerkvice Tri fare. Na Otoku smo si za krajši čas ogledali ameriško letalo, ki je v drugi svetovni vojni oskrbovalo osvobodeno ozemlje in prevažalo ranjence v Bari in na Vis.

V vasici Gradac smo si ogledali leta 2006 prenovljeno spominsko sobo RK in se okrepčali s pravo belokranjsko pogačo, ki so jo za nas spekle aktivistke tamkajšnje Krajevne organizacije RK. Tudi letos nas je presenetil župan Rupert Gole, ki se je za krajši čas ustavil v Gradacu, ter nas pozdravil, gostiteljem – sekretarki Območnega združenja RK Črnomelj ter predsedniku Krajevne skupnosti Gradac - pa izročil Frelihovo penino.

Pot smo nadaljevali v Adlešiče, kjer smo videli, kako se izdeluje platno in kako se napravi pravo belokranjsko pisanico.

Okrepčali smo se na turistični kmetiji Pri Štefaniču v Dragatušu. Po kosilu smo se sprehodili po Krajinskem parku

Lahinja, kjer med drugim domujeta ptič vodomec in rastlina močvirska kukavica. Videli smo, kako še vedno delujeta mlin na vodo in žaga.

Polni lepih vtisov in zadovoljnih obrazov smo se vračali skozi Dolenjske Toplice.

»Imeli smo se lepo, hvala vam!« so se od aktivistov RK poslavljalci udeleženci izleta.

Tudi aktivisti Krajevne organizacije RK smo bili zadovoljni, kajti ni je lepše zahvale za naš trud kot zadovoljni obrazi naših starejših občanov. Obljubili smo jim, da se bomo tudi naslednje leto potrudili in jih popeljali na nov izlet.

Ruža Brcar, predsednica,
Viki Uhan, podpredsednik
Foto Tončka Uhan

DELO KRAJEVNE ORGANIZACIJE RK IN MLADIH ČLANOV RK

Krajevna organizacija RK Šentrupert in mladi člani RK z OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert pod mentorstvom profesorice Sandre Slunjski sta se ob tednu SOLIDARNOSTI RK na povabilo LIONS KLUBA Trebnje in OZRK Trebnje vključila v akcijo zbiranja rabljenih očal – sončnih in z dioptrijo. Zbrana očala bodo poslana v Afriko v misijonsko bolnico v Nangomi v Zambiji.

Mladi člani RK in aktivisti Krajevne organizacije RK Šentrupert se zahvaljujemo vsem, ki so z darovanjem rabljenih očal prispevali pomoči potrebnim v daljni Afriki.

Prizadevni mladi člani RK na OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert pa so se s svojo humanostjo ponovno izkazali, saj so skupaj z aktivisti Krajevne organizacije RK v decembru, pred božično-novoletnimi prazniki, odpravili na obisk k starejšim občanom na dom ter k občanom, ki bivajo v domovih starejših občanov. Ob tem smo jim izročili skromna darila in čestitke, ki so jih izdelali učenci OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert.

Ruža Brcar

Pred kratkim je častitljivih devetdeset let praznovala gospa Marcela Terezija Javornik z Rakovnika pri Šentrupertu. Župan Rupert Gole in predstavniki Krajevne organizacije RK Šentrupert so jo obiskali na Biču, kjer živi pri hčerki Mari, ter ji izročili skromno darilo.

Marcela je obiskovalce pričakala vesela in dobre volje. Zdravje ji dobro služi in se s hčerko in z zetom večkrat na leto odpravi na morje. V prijetnem klepetu ter obujanju spominov na Šentrupert ter ob bogati zakuski, ki jo je pripravila hčerka Mari, je čas prehitro minil in smo se zadovoljni poslovili z željo, da se vidimo tudi naslednje leto.

Ruža Brcar

ČASTITLJIVIH DEVETDESET LET

Prav takšno počastitev pa smo aktivisti Krajevne organizacije Rdečega križa skupaj z županom Rupertom Goletom pripravili tudi naši devetdesetletni občanki Barici Kostelčevi, ki je bila takrat v enoti Doma starejših občanov v Šmarjeti, zdaj pa se je že preselila v Dom starejših občanov v Trebnjem. Tudi slavljenki Barici ne manjka iskrevosti, zato ji želimo, da se še kdaj vidimo.

Foto Ruža Brcar

ŽILAVOST ZRELIH LET

Ni tako daleč, ko smo žilavo jubilentko Barico Kostelec srečevali v Šentrupertu, a je medtem kar nekaj tednov preživela v enoti Doma starejših občanov Trebnje v Šmarjeti; tam je dočakala tudi častitljivo 90-letnico, pred nekaj dnevi pa se je približala Šentrupertu tako, da odslej preživlja svoje razgibano življenje v Domu starejših občanov v Trebnjem.

Spoštovana slavljenka, ne bom Vas spraševal, kje je od letošnjih bivanj najlepše, saj oba veva, da je bilo najlepše v Šentrupertu. A včasih naredi starost tudi kakšno manj prijetno stvar, zato srčno želim, da bi se tudi v novem domu dobro počutili!

Vi ste človek šentruperskih korenin, s spoštljivim odnosom do preteklosti. Zato se bova najprej dotaknila Vašega rodu. Vem namreč, da Vam mladost ni bila z rožicami postлана, a v Vašem spominu so starši še vedno živi – čeprav

bo kmalu tudi za očetom minilo petdeset let, odkar se je poslovil.

Pri hiši nas je bilo osem otrok – sprva so se rojevala dekleta, kasneje pa fantje, ena sestra je že ob porodu umrla. Jaz pa sem mamino imela samo trinajst dni – pobrala jo je španska bolezen, ki je tedaj divjala po vsej Evropi. Sprva je oče Marko, Belokranjec, pripeljal teto, da je za nas skrbela, po dveh letih pa se je poročil z mamino sestro, ki je bila tudi sestra Justine Brezo-

var, matere nekdanjega ravnatelja Bojana Brezovarja. Potem so se rodili še trije bratje – kasneje sem v šali rekla, da so to tri četrte bratje – skupnega smo imeli očeta in stare starše, materi pa sta bili sestri.

Oče Marko je bil zelo družaben trgovec – v stavbi, ki trenutno sameva in je v lasti Občine Šentrupert. Od njega je še ostala primerica: »Če sem sam na 'plac', sem najbolj 'fejst'.«

Dolga leta ste živeli v sožitju s sestro Marto – delili sta si dobro in slabo – vsak teden je bila

ena kuharica. Verjetno se ni bilo lahko navaditi, da ste nenadoma v hiši ostali sami?

Mama – sprva smo jo klicali za teto, a je bila z vsemi dobra kot prava mama – je umrla 1971. leta in šele tedaj sva se medve z Marto začeli zanimati za kuho.

Z Marto sva bili zelo povezani, čeprav sva bili po značaju različni. Obe sva naredili meščansko šolo v Novem mestu, Marta je postala učiteljica nemščine, jaz pa trgovska pomočnica. Ker se je prav takrat sestra Vera poročila z učiteljem Mizeritom, sem jo morala jaz v trgovini nadomestiti, ko še nisem bila polnoletna. Največ sem bila v trgovini v Šentrupertu, nekaj časa pa tudi v Ljubljani pri Galebu na Miklošičevi cesti. Morda se mi je malo tudi poznalo, da sem nekaj časa živela v mestu. Dobila sem večjo širino in se naučila, kako je treba delati z ljudmi. Sestra Vera še vedno živi v Argentini, njen rod vseh skozi čuti slovenske korenine – najstarejša hčerka je že stara čez sedemdeset let.

Če si sam v hiši, ni prijetno tudi zaradi tega, ker se za enega ne splača veliko kuhati – že nekaj časa mi je kosilo skuhalo kar bližnja Andreja, ki je zelo dobra in je skoraj na pol kot hčerka. S sosedom moraš biti v dobrih odnosih – Andreja ima pred trgovino malo prostora, jaz pa se nisem jezila, če so stranke parkirale kar pred našo hišo.

Naj povem še to, da smo mi najprej stanovali v hiši na trgu; ko je očetu uspelo, da je zgradil hišico zraven sedanje Andrejine trgovine, je bil zelo vesel, ker je prišel na svoje.

Stike z rodnom najbolj ohranja brat Peter iz Stične.

Res sva zdaj s Petrom najbolj povezana in je tudi on vesel, ker sem iz Šmarjete prišla v Trebnje – zdaj je tudi zanj, ki živi v Stični, bližje. Že zdaj se veselim, ker bom božič preživela pri njegovi družini.

V zadnjih letih ste se zelo navezali na bližnjo sosedo Andrejo; kajne, ko ste bili v Šmarjeti, je bila ona najožja vez s Šentrupertom?

Andreja je tako prijazna in zdaj komaj čakam, da bom v novem stanovanju v Trebnjem dobila še telefon, da jo bom lahko poklicala, kadar mi bo dolgčas.

Ker Vaš spomin sega daleč nazaj, obudiva, prosim, najprej spomin na učitelja Aleksandra Lunačka, ki se je poslovil od šole prav ob začetku Vašega šolanja.

Res je, gospoda Lunačka sem samo tako srečevala, ko se je sprehajal, živel pa je v hiši, kjer

je zdaj trgovina Palma. Zapomnila sem si ga pa tudi od takrat, ko se mi je smejal, ko sem se s sestro napravila v maskare, jaz sem bila cigan, sestra ciganka, učiteljica – gospodična Hvala naju je imenitno namaskirala. Jaz sem bila v bratovih hlačah in to se je učitelju čudno zdelo. Od takrat sem se odločila, da nikoli ne bom nosila hlač – in tega sem se vseskozi držala.

Ste poznali tudi dr. Pavla Lunačka?

Ne, pač pa me je v četrtem razredu učil njegov brat Franci.

Prav gotovo se Vam je v spomin najbolj vtisnil Vaš učitelj Matija Brezovar, tudi sorodnik – še slišite njegov razločni glas?

V petem razredu je bil moj razrednik – in ker je bil peti razred ponavljalni, je bil kar dve leti razrednik.

Je v tistem času v šoli kaj pela palica?

O, pa še kako! Otroci smo bili živahni – tako, kot so še danes in gospod Brezovar je kar vnaprej povedal, koliko jih bo kdo dobil. Ob tem pa je navadno govoril: »Kradeš čas meni, Bogu in ljudem! Ali: Ti strup, jezični!«

Spominjam pa se tudi, kako smo noreli, ker smo dalj časa čakali na kateheta. Ko je prišel, smo morali vsi klečati – samo glavnice so se videle nad klopimi.

Ste hodili v šolo na trgu ali v tisto, ki je bila v neposredni bližini šolskega čebelnjaka?

Na trgu smo hodili od prvega do tretjega razreda, od četrtega razreda pa smo hodili v šolo, ki je bila v bližini čebelnjaka. Čebele pa so bile tudi takrat, ko ni bilo več gospoda Lunačka.

V tistem času otrok v Šentrupertu ni manjkalo; po koliko Vas je bilo v posameznem razredu?

V razredu nas je bilo vsaj po trideset, posamezni razredi pa so imeli tudi vzporednice.

Kako se je v spominih odvijalo življenje pred drugo svetovno vojno?

Moja mladost je potekala tudi v obdobju gospodarske krize. Ljudje so imeli denar, pa ga niso mogli dvigniti s hranilnih knjižic.

Kaj pa vojna?

Pri nas so bili Italijani in sem se v trgovini hitro naučila italijanskega jezika. Nek Ita-

Foto Ruža Bracar

lijanček mi je hotel dvoriti, pa sem mu v italijanščini hitro povedala, da iz te moke ne bo kruha.

Moram povedati, da sem zelo rada hodila k cerkvi na Okrogu, ki je posvečena moji zaščitnici Barbari in goduje četrtega decembra. Ko so me nekoč videli Italijani, so vpili za menoj Barbara – 4. decembra! Seveda so vpili v italijanskem jeziku.

Kajne, po vojni pa se je čas za Šentrupert kar ustavil? To je bil tudi čas Vaše zaposlitve, mar ne?

Jaz sem vso delovno dobo preživela v trgovini – že pred vojno, med njo in po njej. To je bil čas, ko se je v trgovini malo dobilo in je velikokrat miličnik stal pred vrati, da je v trgovino spuščal samo po enega človeka, da je vsak vsaj nekaj dobil – če bi vsi hkrati prišli, bi se stepli.

Kako danes gledate na Šentrupert, ki je znova uredničil življenje v samostojni občini?

Vesela sem, da smo spet samostojna občina – žal mi pa je, da se to ni že prej zgodilo, da bi imeli Dom starejših občanov Šentrupert.

Tudi to se bo zgodilo.

Samo ne vem, če bom to jaz dočakala! Premalo časa ste v Trebnjem, da bi lahko do potankosti spoznali življenje v novem domu – raje za konec odgovorite na vprašanje, kako si krajšate dneve.

Zdaj se šele privajam – za nekaj Šentrupertčanov sem že zvedela, med obiskom me je prišla pozdravit Rozi Podlogarjeva, malo se zamotim s časopisi, preveč pa ne smem brati, ker mi oči pešajo!

Želimo Vam trdnega zdravja, trdne spomine na Šentrupert in optimističen pogled v prihodnost!

Hvala! Pozdravite Šentrupert!

Jože Zupan

PRVA TORTA PRI OSEMDESETIH

19. novembra je osemdeseti rojstni dan praznovala Ani Žonta s Hrastnega. »Lepo, toda nič posebnega,« bi morda pripomnil tisti, ki ne ve, kakšno srečo v nesreči sta pred nekaj meseci imeli Ani in njena sestra Julka, ko se je sredi noči v njuni dotrajani, skoraj 150 let stari stanovanjski hiši zrušil strop. Do vhodnih vrat nista mogli in je Julka, čeprav močno preplašena, splezala skozi okno ter odšla v vas po pomoč.

Sosedje so vse vzeli v svoje roke, prišli so z orodjem ter z veliko dobre volje in takoj pričeli odvažati kupe zemlje, ometa, lesa ...

Obe sta bili še kar nekaj dni v šoku, še posebej Ani, saj je le malo manjkalo, da se ni vse skupaj podrlo nanjo, ker je nekaj minut pred tem vstala in šla pit vodo.

Na predlog župana, ki ju je takoj po nesreči skupaj s predsednico in sekretarko Območnega združenja RK Trebnje obiskal in predlagal, da zapustita hišo ter se preselita v Šentrupert, sta oklevali, težko je zapustiti rodno hišo, vas, spomine ...

»Sovaščani so zares pokazali veliko mero solidarnosti,« zatrjujeta danes, ko so dokončana skoraj vsa dela uničene hiše. **Zato se želita po tej poti zahvaliti vsem tistim, ki so jima največ pomagali – Ivan in Zinka Gorenc ter njun sin Jožko, hčerka Martina, mama Pepca, Marjan in Franc Gorenc, Ruža Brcar, Mici in Martin Slapšak, Nenad Matjaž, Andrej, Anica, Jožica in David Starič, Stanko in Zoran Ramovš.**

Tudi Center za socialno delo Trebnje se je takoj odzval, povesta. Obiskala ju je socialna delavka Andreja Erazem ter v zelo kratkem času uredila vse potrebno, da sta prejeli enkratno denarno pomoč, s katero sta skupaj z denarjem, ki ga je prispevala tudi Krajevna organizacija RK Šentrupert, plačali okna, ker so bila stara popolnoma uničena. Pri tem pohvalita tudi podjetje Grading Trebnje, ki jima je okna v zelo kratkem času ter s popustom tudi montiralo.

Njun skromni dom danes kaže popolnoma drugačno sliko - dobil je nov del strehe, dva dimnika, strop ter

nova tla (ladijski pod) v dnevni sobi, nova okna v dveh prostorih, vhodna vrata (za izdelavo le-teh se zahvaljujeta Jožetu Jerovšku), na novo je razpeljana električna, stene so na novo ometane ter prepleškane. V sobi stoji celo nov štedilnik na drva. Tega sta še posebej veseli.

Čeprav nimata vodovoda, kopalnice, stranišče je zunaj, nimata televizije, imata pa radio, ki ga z veseljem poslušata in sta na tekočem z dogajanjem, sta srečni, ker sta lahko ostali doma med sovaščani, za katere ne najdeta besed zahvale.

Mnogi se sprašujejo, zakaj je prišlo do tega in zakaj nista nič vlagali v dotrajano, skoraj 150 let staro hiško, in ne nazadnje, zakaj se nista mogli odločiti in prodati imetje (bližnjih sorodnikov namreč nimata) ter se odseliti v Šentrupert ali pa enostavno oditi v Dom starejših občanov Trebnje? Vse preveč je »zakajev«, odgovore poznata pa le onidve.

Da bi Ani svoj 80. rojstni dan, ki ga do sedaj ni nikoli praznovala, še dolgo pomnila, so se potrudili aktivisti Krajevne organizacije RK Šentrupert in župan Rupert Gole, ki sicer osebno ob rojstnih dnevih obiščejo le občane, stare nad 90 let. Le-ti so si hoteli ogledati stanje po nesreči, ob tem pa Ani presenetiti ter ji voščiti. Prinesli so celo torto. Ani namreč še nikoli ni nihče voščil, kaj še, da bi imela torto. Zarezala jo je s solzami v očeh. Jokala je tudi Julka.

Žal dogodka niso mogli proslaviti v obnovljenem domu, ker je Ivan Gorenc ravno ta dan prelakiral tla v sobi. Zato pa je svoj prostor velikodušno ponudila gospa Zinka Gorenc, ki je za vse pripravila zakusko.

Včasih je le malo potrebno, da človeka osrečiš ...

Ruža Brcar, predsednica

Foto Ruža Brcar

**ŽELIMO UMIRJENE PRAZNIČNE DNI,
V LETU 2009 PA OBILO ZDRAVJA
IN MEDSEBOJNEGA RAZUMEVANJA!
PROSTOVOLJCI RK PA SI BOMO ŠE NAPREJ PRIZADEVALI,
DA BI BILO ŽIVLJENJE TUDI V STAROSTI LEPO!**

Krajevna organizacija RK

PLANINSKO DRUŠTVO POLET ŠENTRUPERT

UČKA — BALKON NAD MORJEM

V dvoje gre lepše. Tako je PD Polet Šentrupert spodbudilo, da bi enkrat na leto njihovo in naše planinsko društvo (Trebnje) organizirali skupni izlet. Letos je bil torej prvi in upamo, da jih bo še več, oziroma bodo postali tradicionalni.

Posebni avtobus je v soboto, 22. novembra 2008, odpeljal s trga pred cerkvijo v Šentrupertu ob 6.30 uri in z avtobusne postaje v Trebnjem ob 7. uri. Šofer je že speljal in »dodal gas«, ko se je eden izmed udeležencev spomnil, da nima dokumenta za prehod meje. Najbrž je mislil, da gre v Evropo, mi pa smo zavili proti Balkanu. Da ne bi ves dan delal družbo policajem in carinikom na meji, smo ga počakali, ko je »skočil« po osebno izkaznico.

Po začetnem zapletu smo hiteli po avtocesti mimo Ljubljane in Postojne ter po regionalni cesti mimo Pivke. Na Hrvaško smo vstopili pri Jelšanah in pri Matuljih zavili proti Veprincu nad Opatijo. Vremenoslovci so ob morju napovedali možnost padavin in vetra - tramontane. Sonce, ki je veselo sijalo, nas je prijetno grelo skozi okna avtobusa. Nekateri udeleženci so pripomnili, da hočejo imeti tramontano, če je bila

napovedana, drugače bodo reklamirali izlet. Ko smo izstopili iz avtobusa, je bila čisto druga pesem. O toploti ne duha, ne sluha – mraz nas je prisilil, da smo si hitro oblekli bunde in anorake.

Pri planinski koči na prelazu Poklon (951m) smo pričeli s pohodom. Steza ni bila preveč strma in je vijugala po listna-

tem gozdu. Prej kot v dveh urah smo bili na najvišji točki Čičarije. Na razglednem vrhu Vojak (1401m) stoji stolp, s katerega se vidita Snežnik in Velebit. Preko Istre smo občudovali zasnežene Julijce z očakom Triglavom. Malo dalje so se videli Dolomiti ter avstrijske gore. Ob gledanju Kvarnerskih otokov na jugu smo obujali spomine na poletne dni.

Po obveznem fotografiranju, kratki malici in žigisanju dnevnikov sta nas mraz in veter (ne vem, če je bil tramontana, toda reklamacij ni bilo) prisilila, da smo zapustili vrh Učke. Sestopili smo po isti poti. V dobri uri smo bili pri avtobusu.

Nadaljevali smo vožnjo v notranjost Istre in si ogledali plezališča v Veli Dragi, kjer so začeli s plezanjem že davnega leta 1931. Tu so apnenčasti stolpi, visoki tudi do 100 m. Vela Draga je kanjon, ki je zaščiteno kot geomorfološki spomenik narave.

Po aleji glagoljašev smo se pripeljali v nekdanje najmanjše mesto na svetu - v Hum.

Glagolica je pisava, ki si jo je za pisanje v slovanskih jezikih v 9. stoletju izmislil Ciril (s pravim imenom Konstantin), ko

PRIHAJAJOČI DOGODKI

- 17. januarja 2009:** Kunigunda – V središče Štajerske
- 14. februarja 2009:** Krašnji vrh – V deželo belih brez
- 21. marca 2009:** Žabnik – V burji nad morjem
- 18. aprila 2009:** Kolovrat – Po sledih soške fronte
- 16. maja 2009:** Pogorelec – Na obrobju Roga
- 23. maja 2009:** Stol – Visoko nad gorenjsko ravnino
- 6. junija 2009:** Krim – Dan slovenskih planincev
- 13. junija 2009:** Turska gora – Lepotica v Grintavcih
- 11. julija 2009:** Bolgarija – Pohodni tabor
- 25. julija 2009:** Triglav in sedem jezer – Na obisk k očaku
- 22. avgusta 2009:** Sauleck (A) – 30 Šentrupercanov nad 3.000 metrov
- 4. septembra 2009:** Nebesa – Srečanje Lunohodcev, Lunekov ob polni luni
- 19. septembra 2009:** Uršlja gora – Naprej po transverzali
- 10. oktobra 2009:** Steklasova pot – Jeseni okrog domačega kraja – 10., tradicionalna
- 18. oktobra 2009:** Svinjak – Skupna akcija s PD Trebnje
- 24. oktobra:** Poldašnja špica – Razgledni vrh nasproti Višarji
- 14. novembra 2009:** Od Litije do Čateža – Za martinovo s prijatelji
- 21. novembra 2009:** Kozji vrh – Visoko nad dolino Kokra
- 12. decembra 2009:** V neznano – Obračuni in načrti

je skupaj z bratom Metodom začel širiti krščansko vero med Slovani na Balkanskem polotoku. Ime izvira iz staroslovanške besede »glagolati (govoriti). Najdlje se je ohranila prav v cerkvah Istre.

Sprehod po Humu nas je pripeljal do domačinke, ki je prodajala žganje iz bele omele. Ker je rastlina baje močan afrodisiak, je imela precej prometa.

Mimo Buzeta in mejnega prehoda

Gračišče smo se vrnili v Slovenijo. V prijazni primorski gostilni v Hrastovljah smo se okrepčali z joto in refoškom in potem pri Črnem Kalu prišli na primorsko avtocesto ter po njej proti domu.

Bilo je lepo ... bilo je mrzlo ... bilo je zanimivo ... bilo je veselo ... zato na svidenje na drugem skupnem izletu PD Polet Šentrupert in PD Trebnje.

Milojka Vitez

Planinsko društvo POLET Šentrupert

želi vsem planinkam in planincem,
občankam in občanom
veliko uspehov
in osvojenih vrhov
v prihajajočem letu!

ŠAHOVSKE NOVICE

ŠAHOVSKI TURNIR V SPOMIN NA NIKA KURENTA

Šahovska sekcija Šentrupert je še poleti organizirala šahovski turnir v spomin na Nika Kurenta. Le-ta je bil uspešen gospodarstvenik in politik, saj je bil med drugim dolgoletni direktor Termoelektrarne Brestanica in predsednik skupščine občine Krško – današnji župan – v času, ko je pričela obratovati tamkajšnja jedrska elektrarna. Niko Kurent je bil že v mladih letih odličen šahist, vendar mu pomanjkanje časa ni dopuščalo aktivnejšega igranja. Zato pa je predvsem v zadnjih letih pred smrtjo, ki jih je preživljal v Šentrupertu, našel čas tudi za svojo veliko ljubezen – šah. Njegova želja je bila, da bi v svoji zidnici na Apneniku organiziral šahovski turnir, a mu je te načrte bolezen preprečila. Zato je tudi spominski turnir potekal v zidnici – pri Nikovem prijatelju Vinku Tomažinu, ki se je tudi tokrat izkazal kot odličen gostitelj.

Tekmovanja v Zadragi se je udeležilo 21 šahistov z Dolenjske, iz Posavja in Ljubljane; najprej smo z minuto molka počastili spomin na Nika. Nato pa je sledil turnir, na katerem je po devetih odigranih kolih postal zmagovalec Ljubljančan Martin Kodrič z 8 točkami, za njim Cvetko Jakša – Ljubljana,

7,5 točk - tretji pa je bil domačin Andrej Brcar – 7 točk. Najboljšim je pokale predal Vinko Tomažin.

Uspešno izvedbo spominskega turnirja so s sponzorskim prispevkom omogočili: Nikova brata Maks in Peter ter podjetje PAN-JAN iz Trebnjega – najlepša hvala!

OSTALE NOVICE

Najbolj uspešni šentruperski osnovnošolski šahisti se udeležujejo letošnjega najbolj množičnega šahovskega tekmovanja mladih v šolskem letu 2008/09 – ciklusa devetih turnirjev mladih. Turnirji potekajo po ljubljanskih osnovnih šolah in se jih je po odigranih štirih turnirjih udeležilo preko 200 igralcev iz 48 osnovnih šol.

Uspešno nastopajo tudi učenci naše šole, saj je po štirih odigranih turnirjih v konkurenci dečkov do 10 let vodilni Matej BRCAR, do 15 let je prvi Aleš BRCAR, Zala ŠTURM je druga v konkurenci deklic do 10 let, Timotej ŠTURM pa deseti med dečki do 13 let. V razvrstitvi šol je OŠ dr. Pavla Lunačka na osmem mestu.

Aleš BRCAR je zelo uspešno nastopil tudi na turnirju v Krmelju, kjer je na 27. memorialnem turnirju Borisa Debelaka v konkurenci 20 igralcev zasedel odlično drugo mesto – pred večjimi šahisti z naslovom mojstrskega kandidata iz Sevnice, Ljubljane in Šentruperta.

V kulturnem domu Šentrupert je 29. novembra potekal predzadnji letošnji redni mesečni turnir Šahovske sekcije Šent-

rupert. Tekmovanja se je udeležilo 20 šahistov, ki so ločeno tekmovali v mladinski in članski konkurenci. Na mladinskem turnirju je zmagal Matej BRCAR pred Zalo ŠTURM in Julijem KRAMARJEM, četrto in peto mesto sta dobila Teja PODLOGAR in Timi LOVŠE. Med člani pa je bil najboljši Martin KODRIČ pred Andrejem BRCARJEM in Cvetkom JAKŠO, četrto je bil Rudi PROSENIK, peto in šesto mesto pa sta si razdelila Vinko TOMAŽIN in Stane HORVAT. Matej BRCAR

med mladinci in Martin KODRIČ med člani sta po odigranih sedmih turnirjih tudi vodilna v skupnem seštevku.

Božično-novoletni turnir, ki bo hkrati tudi zadnji letošnji turnir Šahovske sekcije Šentrupert, bo 26. decembra ob 10. uri V GOSTILNI JAKLIČ v ŠENTRUPERTU.

Vabljeni vsi ljubitelji šaha.

SREČNO 2009 – S ŠAHOM!

Andrej Brcar

DRUŠTVO VINOGRADNIKOV ŠENTRUPERT

POKUŠNJA MLADEGA VINA

Letošnja trgategv je bila bolj pozna od prejšnjih let, sladkorna stopnja in kvaliteta grozdja pa sta bili povprečni, samo kisline so bile precej višje kot lani. S pridelkom smo lahko zadovoljni, čeprav je bilo nekaj toče tudi na našem področju.

Društvo vinogradnikov Šentrupert v okviru svoje redne dejavnosti s področja izobraževanja redno organizira predavanja o negi mladega vina. Namen teh predavanj je, da se odkrijejo morebitne napake, ki so morda pri kom nastale pri kletarjenju letošnjega letnika. Praksa kaže, da še vedno največ napak nastane pri kletarjenju mladega mošta. Večino napak je lahko odpraviti le, če jih pravočasno ugotovimo. Zato je zelo koristno, da damo mlad mošt poskusiti sosedom in prijateljem v gorici, ker drugi lažje zaznajo določeno pomanjkljivost v moštu ali mladem vinu.

Namen te pokušnje ni samo odkrivanje napak, ampak tudi svetovanje za odpravo le-teh.

Letošnja priprava na predavanje je potekala podobno kot prejšnje leto. S pismom smo obvestili vinogradnike, naj tisti, ki mislijo, da z njihovim moštom nekaj ni v redu, prinesejo steklenico mošta v gostilno Jaklič. V nasprotju z lanskim letom so se vinogradniki temu vabilu slabo odzvali, saj smo prejeli le malo vzorcev. Te mošte smo potem oštevilčili in so jih poskusili naši društveni degustatorji. Vsak vzorec smo pokomentirali in zapisali večinsko mnenje o njem.

Sedmega novembra 2008 smo imeli v Vinski kleti Frelih predavanje na temo Nega mladega vina. Predavala je priznana profesorica z Biotehnične fakultete

dr. Tatjana Košmrl. Predavanje je bilo zelo zanimivo. Poseben poudarek je namenila čim bolj naravni predelavi grozdja in vina, čim manjši uporabi raznih enoloških sredstev. Posebno je tudi opozorila na pravilno uporabo žvepla.

Nato je dr. Košmrova poskusila vzorce mošta, ki so ga poskušali tudi naši degustatorji. Za vsak vzorec je podala svoj komentar. Za vzorce, kjer je bila ugotovljena napaka mošta oziroma določena pomanjkljivost, pa je podala tudi napotek za odpravo le-te. Tu so tudi naši degustatorji ugotovili, ali so bile njihove zaznave pri ocenjevanju pravilne ali ne.

Vzorci z napako so poskusili tudi vsi prisotni vinogradniki in ob razlagi dr. Košmrove spoznavali karakteristiko napake in način, kako jo ugotavljamo. Poskusila je tudi vzorce, ki so jih nekateri vinogradniki prinesli s seboj z namenom, da dobijo strokovno mnenje o svojem moštu in tudi napotek za odpravo morebitnih napak.

Upam, da so vinogradniki s takim načinom izobraževanja zadovoljni.

Splošna ocena je bila, da smo v danih razmerah dobro kletarili, da bo tudi letošnji letnik kvaliteten.

Potrebno pa bo redno spremljanje žvepla, kar pa ni problem, saj ima naše društvo po gorica pri določenih vinogradnikih, ki so strokovno usposobljeni, potrebno merilno opremo za merjenje prostega žvepla in kisline v vinu.

Vsem vinogradnikom želim veliko uspehov pri nadaljnjem kletarjenju, veselje pri poskušanju dobre kapljice ter zdravja in sreče v letu 2009!

Franci Bartolj, predsednik

SPOMIN NA JESEN

*Toplo jesensko sonce
na nebu je sijalo,
meni pa se v srcu
kar samo je smejalo.*

*Pri zidanici v brajdi
črni 'mački' so čepeli
in še zadnjič to jesen
skupaj smo se grelj.*

*Potem sem v roke
ostre škarje vzela
in dremave 'mucke'
v našem mlinu zmlela.*

*Ko 'kri' v sodu je zavrela,
bil je tudi kostanj zrel,
rad imam ta sladka dela,
jesen, zares sem te vesel.*

Vinko

VARUJMO PLANET — UPORABLJAJMO LES

RAZSTAVA O DREVESIH IN GOZDU OB EVROPSKEM TEDNU GOZDOV

GOZD

*Šumijo gozdovi domači
in žito rumeno zori;
pri domu prijaznem pa lipa,
lipa zelena diši.*

Ozrmo se po naših gozdovih, zapojmo si to pesem – in lažje nam bo!

Ko danes pomislimo na gozd – po dolenjsko hosta – nam več ne pomeni kaj zelo veliko. Morda le toliko, da si iz gotovih vrst drevja oskrbimo konstrukcijo za streho hiše in še česa, si preskrbimo drva za zimo, poiščemo v gozdu jurčke, borovnice – ali pa se po njem samo sprehodimo ...

Vse, kar je bilo za naše predhodnike – če pomislimo samo na šentrupersko območje – izredno pomembna soodvisnost od gozda, so danes nadomestili drugi materiali – predvsem železo, beton in plastika. Vse to nam olajšuje življenje in morda je prav tako. S tem pa krajina izgublja svojo prvotno avtohtono krajinsko podobo, domačnost, tisto prijetno razraščeno človeka z okoljem, v katerem živi.

Zraščeno, to sobivanje z gozdom, z drevesi v njem, je bilo za naše predhodnike – pa če se ozremo samo sto let nazaj v preteklost – tako velika, da brez gozda ne bi preživeli, in če ne bi preživeli oni, tudi nas ne bi bilo.

Da je ta trditev resnična, si lahko zamislimo samo naš nepogrešljivi ljubi kruhek.

Pred nekaj več kot sto leti so bili na kmetijah popolnoma leseni plugi, s katerimi je kmet zoral njivo, jo z leseno brano prebranal in zasejal žitno seme. Živinče – navadno je bil to vol – je imel na sebi lesen jarem, s katerim je vlekel bremena za seboj. Ko je žito dozorelo, ga je bilo potrebno na lesenih skednjih – podih – z lesenimi cepci, grabljami in vilami, lesenimi retami in pajtliji pripravljeno za mletje v mlinih, ki pa so bili

spet v celoti leseni – razen mlinskega kamna in vode, ki se je zlivala na lesena mlinska kolesa, ki so mlin poganjala in iz zrn žita mlela moko. Iz te moke so naše prababice pekle kruh. Pred tem je bilo potrebno iz moke v značilni leseni 'mevtrgi' zamesiti testo in ga nato z loparji vnesti v krušno peč, zakurjeno z drvni. Ko je bil kruh pečen, ohlajen, je bil položen na družinsko leseno mizo. Gospodinja je navadno čez hlebec naredila kretljivo simbolnega križa, hlebec razrezala in vsem ponudila.

Iz te življenjske poti kruha od samega začetka pa do srečnega konca je ljubi kruhek v spremljavi vsega, kar je gozd lahko dal človeku za preživetje, bil več kot polovični del preživetja v naših okoljih. Omenjen je le en sam primer, iz katerega lahko spoznamo, kako zelo so bili ljudje nekdaj vezani na gozdove in svoje okolje.

Takšnih primerjav je še veliko – za knjigo z nešteto stranmi.

Naše življenje se je z izrednim razvojem tehnologije zelo spremenilo – spremenilo v olajšanje človeku in živalim. Podiranje dreves, spravilo iz gozda in poznejša obdelava gozdne mase je danes takšna, da če bi kdo pred sedemdesetimi leti ponoči o tem sanjal, zjutraj ne bi

upal povedati. Danes je to resničnost.

Bodimo veseli. Ne smemo pa pozabiti, da nas je vse to nekako oddaljilo od gozda in življenja v njem. Ni dolgo tega, ko so morali šolarji zgodaj vstajati in poldrugo uro hoditi v šolo in seveda enako dolgo pot tudi nazaj. Otroci so bili lačni – takrat v šolah še ni bilo malice – in spotoma domov je bilo potrebno pobrati kakšno jabolko ali hruško, se najesti borovnic, nabrati lešnike in še kaj. Vsa ta naporna pot otrok se je večinoma odvijala preko travnikov, senožeti, še največ pa skozi gozd. Tako so v tistem času otroci imeli veliko več možnosti spoznavati naše gozdove, okolje in dogajanje v njem. Potrebno je naštet vsaj nekaj spoznanj takratnih šolarjev. Vedeli so, v katerem tolmunu so ribe, raki, kje gnezdi ptice, kje se zadržujejo polhi, ptice duplinarji, kje rastejo jurčki, borovnice, v katerem vinogradu so površno potrgali in kateri gospodar je zelo hud, če mu je šolar odnesel jabolko ali hruško.

Danes, ko kombi otroke odpelje v šolo in jih tudi pripelje domov, je to velika prednost. Seveda pa so s tem prikrajšani za marsikatero omenjeno spoznanje.

Po vsej verjetnosti je potrebno odraščajoči mladini na primeren način

predstaviti gozd in približno petdeset vrst gozdnih in izvengozdnih dreves, ki rastejo na širšem območju naše Občine Šentrupert. Razstava je bila na ogled teden dni. Prednost razstave se je pokazala v zelo visokem obisku strokovne javnosti in z mnjenji le-te, kako naprej, z dobrim obiskom občanov – tako ob odprtju kakor tudi naslednji dan. Osnovni

namen razstave v Šentrupertu in morda kasneje še kje drugje, je bil namenjen predvsem mladim. Ta namen je bil dosežen z obiskom vseh učencev OŠ dr. Pavla Lunačka v ponedeljek in torek. Ni lahko izraziti zadovoljstva ob pogledu na otroke, kako so poslušali in spraševali prijetnega predavatelja o gozdu, o živalih v njem in še o marsičem drugem. Če je

bil narejen majhen korak k spoznavanju gozda, je dobro, kajti pot je dolga. Odvisnost človeka od gozda in ostale narave bo kmalu vsak dan večja.

Tone Odlazek, idejni snovalec razstave, hvaležen za razumevanje in pomoč Občini Šentrupert in Zavodu za gozdove Slovenije

RAZSTAVA O DREVESIH IN GOZDU

Ob evropskem prazniku gozdov, ki je letos prvič potekal v državah Evrope od 20. do 24. oktobra, je Občina Šentrupert v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije in s Srednjo šolo iz Sevnice v kulturnem domu v Šentrupertu v soboto, 25. oktobra, od 19. ure dalje pripravila razstavo.

Organizatorji so me prosili za povečanje programa – in ker mi tematika kot ljubitelju in tudi lastniku gozda ni tuja, seveda prošnji nisem mogel odreči. Danes lahko potrdim, da mi niti malo ni žal truda in časa, vloženega v to prireditev – nasprotno, vesel sem, da sem lahko tudi sam nekaj prispeval k izvedbi prve, a prav gotovo ne zadnje prireditve na tako bogato tematiko, kot je spoznavanje bogastva in lepote našega zelenega bogastva – gozda.

Prireditev sta pričeli Kristina Gregorčič, dijakinja drugega letnika Srednje glasbene šole v Ljubljani, in Sara Zajc, študentka prvega letnika Akademije

za glasbo v Ljubljani, ki sta nam na kljunasto flavto ter kitaro občuteno in brežhibno izvedli dve pesmi.

Nagovoril nas je župan Rupert Gole, ki je poudaril, da je kot ljubitelj narave in gozda vesel, da je ta prireditev prav v Šentrupertu in da jo kot soorganizator in sponzor podpira tudi Občina Šentrupert in s tem pripomore tudi k osveščanju krajanov o neprecenljivem bogastvu in pomenu našega gozda.

Sledilo je osrednje predavanje o lepotah in pomenu gozda, ki sta ga ob projekciji nepozabnih dokumentarno-umetniških fotografij upokojenega gozdarja, naravovarstvenika in ljubiteljske-

ga fotografa Vinka Šeška podala gospod Tone Resnik, vodja za stike z javnostjo na Zavodu za gozdove Slovenije, in gospod Jože Mori, vodja Krajevne enote Mokronog Zavoda za gozdove Slovenije. Njuno podajanje je bilo ne le strokovno in poučno, pač pa tudi osebno in na trenutke kar čustveno obarvano, saj je izžarevalo njuno globoko predanost gozdarskemu poklicu in veliko ljubezen do gozda, ki je nista mogla, in prepričan sem, tudi nista hotela zatajiti.

Po krajšem glasbenem vložku pa smo prepustili besedo pobudniku tega večera – avtorju razstave drevesnih vrst – domačinu gospodu Tonetu Odlazku.

Foto Bojan Brezovar

Le kdo od nas ne pozna tega velikega ljubitelja gozda in narave, ljubitelja in izjemnega poznavalca lesnih vrst, hkrati tudi ljudskega umetnika, ki zna iz najbolj naravnega materiala – lesa – izdelati tudi čudovite izdelke in uporabne predmete ...?!

Razstava drevesnih vrst, v katero je avtor vložil veliko svojega časa in energije ter seveda talenta, pa je dokaz, da je tudi velik poznavalec dreves, ki rastejo v naših krajih, saj je ob pomoči študentov gozdarstva Mateje Kišek in Jožeta Hiršla, ki sta strokovno pomagala pri opisu drevesnih vrst, pripravil kar 51 vzorcev, od katerih smo jih imeli priložnost videti enainštirideset, saj za vse v dvorani ni bilo dovolj prostora.

Poleg treh prerezov vsakega vzorca smo lahko prebrali opis glavnih značilnosti posamezne vrste, njihovo uporabnost ter številne druge zanimive podatke, pri večini pa smo lahko videli tudi njihove liste, semena in plodove ter več vrst gozdnega medu – od lipovega, akacijevega, kostanjevega, hojinega in še nekaterih drugih. Človek se šele ob temeljitem ogledu te zelo poučne razstave zave, kako pravzaprav malo vemo o gozdu in drevesnih vrstah v njem, čeprav – tako rekoč – živimo z gozdom.

V sklepnem delu programa pa je eden izmed glavnih organizatorjev prireditve, revirni gozdar gospod Jože Prah, predstavil namen in pomen te razstave tako za Šentrupert kot tudi širšo regijo, hkrati

pa pomen evropskega tedna gozdov pri osveščanju vseh nas o pomenu gozda – ne le pri proizvodnji lesa kot obnovljivega vira energije, temveč tudi pri blaženju vplivov klimatskih sprememb, varovanja okolja, kot vira pitne vode, in podobno.

Po ponovnem glasbenem utrinku je gospod župan Rupert Gole razstavo odprl za ogled vsem navzočim, ki smo si ta enkratni prikaz drevesnih vrst res z veseljem in zanimanjem ogledali, ter potem ob domačem pecivu ter kozarčku res dobrega Tonetovega mošta, saj je Odlazkov Tone tudi dober vinogradnik, prijetno poklepetali v jesenski večer in se čudili bogastvu, ki je v naši bližini.

Jože Ramovš

EVROPSKI TEDEN GOZDOV

Ministri za gozdarstvo so v 46 evropskih državah v sodelovanju z Organizacijo za hrano in kmetijstvo (FAO), Ministrsko konferenco za varstvo gozdov v Evropi (MCPFE), Ekonomsko komisijo Združenih narodov za Evropo (UNICEF) in predsedstvom sveta EU prvič razglasili EVROPSKI TEDEN GOZDOV, ki je letos trajal od 20. do 24. oktobra.

Letošnji evropski teden gozdov je namenjen popularizaciji gozdov kot obnovljivega vira energije, prispevka gozdov k oskrbi človeštva s pitno vodo, k blaženju vpliva klimatskih sprememb in prispevka gozdov k varovanju okolja.

Evropski statistični urad Eurostat je ob tej priložnosti objavil statistične podatke o tematikah, povezanih z gozdovi in gozdarstvom v EU. Podatki iz leta 2005 med drugim kažejo, da gozdovi pokrivajo 42 odstotkov ozemlja držav članic EU – oziroma 177 milijonov hektarjev celotne površine EU. Države članice z najvišjim razmerjem ozemlja, prekritega z gozdovi, so po podatkih iz leta 2005 Finska (77%), Švedska (75%) in Slovenija (65%), najnižje deleže pa so beležili Malta (1%), Irska (10%), Nizozemska (11%) in Združeno kraljestvo (12%).

Zavod za gozdove Slovenije je v okviru Evropskega tedna gozdov pripravil zelo odmevno razstavo o slovenskem gozdarstvu, ki je postavljena na sedežu organizacije združenih narodov FAO v Rimu.

Odprtja razstave – bila je v torek, 21. oktobra – so se udeležili visoki predstavniki mednarodnih organizacij, med drugimi pomočnik generalnega direk-

Jože Prah, župan Rupert Gole, povezovalc Jože Ramovš in idejni snovalec Tone Odlazek. Foto Bojan Brezovar

torja za gozdarstvo na FAO gospod Jan Heino, predstavnik veleposlaništva RS v Rimu gospod Rok Tomšič, direktor zavoda za gozdove Slovenije gospod Jošt Jakša in drugi udeleženci srečanja v okviru Evropskega tedna gozdov. Srečanja so se udeležili tudi predstavniki Direktorata za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo Slovenije.

Posterska razstava predstavlja sonaravno, trajnostno gospodarjenje s

slovenskimi gozdovi, ki ga v praksi vsakodnevno izvajajo delavci Zavoda za gozdove Slovenije. Predstavljena je pot od drevesa pa do končnih izdelkov iz lesa najvišje kakovosti. Kot zanimivost lahko povemo, da je postavljena identična razstava v Sloveniji v atriju državnega zbora RS. Razstavo si je v spremstvu poslancev ogledal tudi dr. Pavel Gantar, predsednik državnega zbora RS, ki je razstavo slavnostno odprl.

Posterska razstava je skupaj s predstavitev drevesnih vrst in formo vivo ter s filmom in slikami o slovenskem gozdu in gozdarstvu bila razstavljena od 24. oktobra pa do 7. Novembra v Šentrupertu, kjer sta Tone Resnik in Jože Mori ob prisotnosti številnih občanov spregovorila o slovenskem gozdu.

V ta del Dolenjskega gričevja in Posavskega hribovja do Radeč je Zavod za gozdove Slovenije v svoje aktivnosti vključil tudi novinarje, ki jim je predstavil lepote, koristi in širšo problematiko slovenskih gozdov. Že na avtobusu, ki je s Kongresnega trga v Ljubljani krenil proti Mirni, so gozdarji predstavili primestne gozdove, probleme gospodarjenja s prostorom (na primer umeščanje trase avtoceste pri Trebnjem), o klimatskih razmerah in podlubnikih ... Na gradu Mirna so se srečali z dr. Markom Marinom, upokojenim profesorjem umetnostne zgodovine na AGRFT, s sekretarjem Zveze lastnikov gozdov Jožetom Morijem in z vodjem Območne enote Brežice Zavoda za gozdove Slovenije

Nikom Rainerjem. Naslednji postanek je bil v Šentrupertu, eni izmed najmlajših in najmanjših slovenskih občin, in je bil namenjen ogledu razstave o drevesih in gozdu. Župan Rupert Gole, tudi predavatelj na Fakulteti za arhitekturo, posveča gozdu veliko pozornost, saj so bili prebivalci te občine od nekdaj povezani z njim. Razstava, plod zanesenjaka Toneta Odlazka, skupaj s študenti Gozdarske fakultete, z Zavodom za gozdove Slovenije in s Srednjo šolo iz Sevnice, je pokazala neizmerno bogastvo slovenskih gozdov in umetnosti.

Na poti proti Radečam smo slišali še o delu na lovskem področju in gozdno-gospodarskem področju ter izzivih Save in delu študijskih krožkov. Prijeten je bil obisk tudi pri radeškem županu in državnem poslancu Matjažu Hanu. Radeška občina pa se loteva tudi različnih evropskih in celo svetovnih projektov. Župan nas je spremljal tudi do doma na Magolniku v bližini Svibnega, kjer se ves čas nekaj dogaja. Pričakali so nas gostoljubni domačini, Marija Imperle

pa je v imenu KTRC Radeče predstavila njihovo obširno dejavnost, ki v veliki meri izhaja iz študijskih krožkov, povezanih z gozdom in ljudmi. Novinarji so se srečali z lastniki gozdov in z dvema najlastnikoma gozda. Ekskurzijo je spremljal tudi direktor Zavoda za gozdove Slovenije Jošt Jakša.

Evropski teden gozdov je bil živ; spoznali smo, da imamo radi gozd in da ga znamo spoštovati, tudi otroci, kakor na primer smo videli na stojnici v Ljubljani na Čopovi ulici ali na srečanju v Udin Borštu ali Žiganji vasi v Tržiču ali Tolminu ...

Praznovanje tedna gozdov lahko postane tradicionalno; to bo lepa priložnost za promocijo gozdov, ki si naše pozornosti prav gotovo zaslužijo. Ohranjene gozdove pa je treba varovati – ne samo za nas, pač pa predvsem za naše otroke, da bodo lahko živeli v zdravem in lepem okolju.

Jože Prah

GOZDOVI V OBČINI ŠENTRUPERT

Gozdovi pokrivajo kar okrog 60% ozemlja Občine Šentrupert. Najbolj strnjeni so na osojnih legah v severnem delu, na slikovitem šentruperskem hribovju, medtem ko so na ravninskem delu okrog Šentruperta sredi kmetijske krajine le posamezni gozdni otoki. Zaradi takšne razprostranjenosti predstavljajo gozdovi nepogrešljiv del krajine. Poleg estetske funkcije imajo šentruperski gozdovi še vrsto splošnih koristnih vlog, saj varujejo tla na strmih terenih pred erozijo, čistijo ogromne količine vode ter blažijo klimatske ekstreme. Poleg tega so Šentrupertčani že od nekdaj iz svojih gozdov pridobivali les za gradnjo, pohištvo in razna orodja in pripomočke pri vsakdanjem delu. Gozd je tudi stoletja gnojil šentruperske njive, saj listje še danes marsikje predstavlja osnovo za dober hlevski gnoj. Zato tudi ni čudno, da so Šentrupertčani na gozdove zelo navezani in tudi občutljivi, če se z gozdovi ne gospodari na ustrezen način. Kar nekaj zaselkov so v preteklosti poimenovali po različnih drevesnih vrstah (Hrastno, Kostanjevica, Brinje, Jesenice, Zabukovje, Drenovec, Smrečje, Podlipca ...). Kar nekaj priimkov je v šentruperski kotlini tudi izpeljanih iz imen različnih drevesnih vrst (Hrastar, Smrekar, Bukovec, Jevševar, Kostanjevec, Brinovec, Brezovar ...).

Toliko različnih imen govori tudi o pestrosti drevesnih vrst. V šentruperskih gozdovih najdemo vsaj 35 različnih drevesnih vrst iglavcev in listavcev. Daleč najbolj pogosta je bukev. Njen delež v lesni zalogi dosega skoraj 50%. Med

Foto Bojan Brezovar

najpogostejšimi vrstami sta še smreka s 15% in hrast z okrog 20% v lesni zalogi.

Šentruperski gozdovi lahko veliko dajejo tudi v gospodarskem smislu. Povprečna lesna zaloga znaša okrog 270m³/ha. Vsako leto na vsakem hektarju gozda priraste 8,8m³ lesa. Brez škode bi lahko na vsakem hektarju gozda vsako leto posekali okrog 4,5 kubičnih metrov lesa, kar bi za vse gozdove skupaj zneslo dobrih 10.000 kubičnih metrov.

Poleg pestrosti in drugih zanimivosti se lahko v Občini Šentrupert pohvalimo z dvema neznatnim oblikama gozdov. Prvi je gozdni kompleks Sabansko bukove, v zgornjem toku potoka Bistrice in pokriva območje na nadmorski višini okrog 500 metrov in ima kljub temu vse značilnosti bukovega gorskega gozda, ki raste nad 800 metri nadmorske višine.

Razlog je v svežih, vlažnih in ozkih dolinah z ostrejšo klimo. Drugi biser pa je poplavni gozd hrasta doba in belega gabra, ki je ohranjen le še na dnu kotline med Dobom in Bistrico v obliki otokov sredi kmetijske krajine. Gozd je bil zaradi svoje izjemne vloge z Uredbo o varovanih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom proglašen za varovane gozdove, del teh gozdov pa spada tudi v območje Nature 2000.

Vsekakor so šentruperski gozdovi vredni, da jim posvetimo pozornost in da vse posege zelo skrbno načrtujemo. Če jih že moramo žrtvovati, kot je bilo to potrebno pri trasi novega daljnovoda Krško – Beričevo, ki se bo dodobra zajedel v njihova nadržja, storimo to tako, da bomo povzročili čim manj škode.

Jože Mori

DO CILJA POGOVOR S TOMAŽEM JERŠINOM, IZVRŠNIM DIREKTORJEM AGROMEDA

Vodenje mladega podjetja Agromed, ki obsega Pivovarstvo HBH, Okrepčevalnico Ajda, Agro servis in Agro trgovino, je lastnik Srečko Medved zaupal Tomažu Jeršinu. Ko gospod Jeršin z zanosom govori o načinu dela, pogosto uporablja besedi red in disciplina. Verjetno zato, ker je še do nedavnega nosil vojaško suknjo ... To je ena od mnogih stvari, ki jih o Agromedu in njegovem izvršnem direktorju po vsej verjetnosti še niste vedeli. Ker je prav, da vemo, kaj se okrog nas dogaja, sem se o Agromedu pogovarjala z izvršnim direktorjem Tomažem Jeršinom.

Prosim, če se nam malo predstavite in povejte, kako vas je pot pripeljala v Agromed.

Prihajam iz okolice Grosupljega; pred Agromedom sem bil skoraj dvajset let zaposlen v vojski. Bil sem poklicni vojak, v začetku sem nosil jugoslovansko uniformo, kasneje pa še slovensko. V vojski sem opravljal razne naloge - od vodenja enot do razvijanja in dela v logistiki, bil sem častnik. Nazadnje sem na generalštabu logistično usmerjal in skrbel za pripadnike generalštaba slovenske vojske, sodeloval pa sem tudi na pomembnih mednarodnih srečanjih zveze NATO in OVSE. V vojski sem se naučil, da lahko samo z redom in disciplino dosegamo dobre rezultate, ti dve vrlini pa sem vnesel tudi v podjetje Agromed. Ker v vojski nisem več videl osebnega napredka, sem sprejel nov izziv - vodenje Agromeda.

Kako sta se s Srečkom Medvedom spoznala in pričela sodelovati?

S Srečkom Medvedom sva se spoznala v nenavadnih okoliščinah, ko sem organiziral njegovo poroko. 19 let sem namreč lastnik salona porok Princeska in Srečko

je za organizacijo poroke izbral prav naše podjetje. Ko je kasneje Srečko ugotovil, da moja dana beseda absolutno drži, me je povabil k sodelovanju in vodenju njegovega podjetja in zdaj je že minilo dobro leto dni, odkar sem izvršni direktor Agromeda. Podjetje pa je bilo ustanovljeno že pred vašim prihodom ...

Agromed je bil sicer ustanovljen 7. januarja 2007, a sprva je lastnik mislil, da se bo podjetje v manjših okvirjih ukvarjalo

s kmetijskimi storitvami. Ko smo z mojim prihodom ugotovili, v kakšne razsežnosti bi se lahko razvijali, smo začeli iskati novo lokacijo, saj je bilo v Dragi premalo prostora. Ker je nekdanja Pivnica As samevala, smo podpisali pogodbo o najemu prostorov, pričeli s temeljito obnovo in 18. aprila letos odprli Center Agromed. V ta kompleks smo vložili že veliko denarja in postopoma želimo postati tudi lastniki tega kompleksa. Gospodarska kriza je

Lastnik Srečko Medved

nakup malo upočasnili, a verjamemo, da bomo prej ali slej uspeli.

Agromed zajema številne dejavnosti – prosim, predstavite posamezna področja, hkrati pa povejte, kakšni so načrti za prihodnost.

Začel bom z meni najljubšo dejavnostjo – Okrepčevalnica Ajda, nekakšno nadaljevanje zgodbe iz preteklosti. Vsak konec tedna organiziramo zabavo z živo glasbo – želimo, da se ljudje, ki pridejo k nam, dobro počutijo in za nekaj ur pozabijo vsakdanje skrbi. Že s samim imenom in z gostinsko ponudbo želimo ljudem približati ajdo in jedi, pripravljene iz tega žita, na katerega kar pozabljamo.

V zgornjem delu okrepčevalnice želimo urediti konferenčno sobo, ki bi jo ponudili za razne seminarje in sestanke. Prav tako nameravamo urediti nekakšen elitni vip klub s posebnim vhom; za potrebe tega kluba pa bi organizirali nekakšne taksi prevoze. V ta namen smo že kupili dva

boljša avtomobila. Ljudje tako ne bi imeli težav z varnostjo v prometu, saj če popiješ le nekaj piva, je lahko to že preveč ...

Pivovarstvo; kakšne načrte imate s Pivovarno HBH in s pivom, narejenem po originalnem nemškem receptu?

Trenutno pridelamo približno 8.000 litrov piva na mesec. Ker je pivo kakovostno, želimo proizvodnjo piva razširiti. Pivovarno nameravamo preseliti v bivše kovinske obrate, hkrati pa bomo pridobili več prostora za Okrepčevalnico Ajda, posebno za kuhinjo. Proizvodnjo piva želimo povečati na približno 30.000 litrov mesečno, hkrati pa način pridobivanja posodobiti.

Na trg želimo priti tudi z manjšimi steklenicami, želeli pa bi, da bi se naše pivo dobilo tudi v trgovinah – trenutno pridelujemo in tržimo samo v Okrepčevalnici Ajda. Pivo je namreč naravno, brez kemikalij, zato pa je kvaliteta piva nadvse dobra. Tudi za dobro pivo je treba dodati malo ljubezni!

Poleg gostinske ponudbe in piva pa Agromed vključuje tudi Agro trgovino in Agro servis; bi predstavili načrte v okviru teh dveh panog?

Agro trgovina ni slabo založena, še vedno pa iščemo, s katerimi artikli bi bili na trgu bolj inovativni. Že zdaj imamo skoraj vse kmetijske stroje na eni lokaciji in tako lahko opravljamo skoraj vse kmetijske storitve. Mislim, da se kmetom veliko bolj splača, da pokličejo servis, kot pa da bi sami kupovali drage stroje. Važno je, da približamo naše storitve čim širšemu krogu uporabnikov.

V prihodnosti želimo ustanoviti servis za traktorje, ki dandanes postajajo zelo moderni – serviserji morajo biti računalniško usposobljeni, saj danes ne zadostuje več, da vzameš ključ in kladiva ter potolčeš po stroju.

Tu je tudi pogodba s podjetjem Biomasa iz Krnice, katerega zastopniki smo. Tudi tu imamo kurilnico kot nekakšen razstavni prostor, da lahko strankam pokažemo, kakšno je ogrevanje na okolju prijazen način. Naša prihodnost je servis, ki bo lahko strankam v najkrajšem času pripeljal maso, tako kot danes napolnimo kurilno olje.

Agro servis med drugim služi tudi Občini Šentrupert.

Res je, lani smo izredno dobro opravili zimsko službo in tudi letos smo bili izbrani. V sektorju Komunale izvajamo tudi košnjo

ob cestnih povezavah v občini in pri posameznih strankah, če naročijo storitev.

V dobrem letu se je v mladem podjetju res ogromno naredilo.

Trenutno imamo zaposlenih 19 delavcev, s širjenjem podjetja pa se želimo tudi kadrovske okrepiti.

Želimo prodreti v turistično ponudbo, predvsem s poudarkom na avtohtonosti tega kraja – skozi hrano in turistične točke, ki nas obkrožajo, a še niso dovolj izkoriščene. Tu pričakujemo sodelovanje z Občino Šentrupert. Skozi turizem bi radi

tržili pivovarno, turistom bi radi pokazali pot od vode do piva skozi strokovne ekskurzije. Želimo pripeljati avtobuse turistov, jim pokazati dolino, ponuditi gostinsko ponudbo v Ajdi, jim razkazati pivovarno, hkrati pa bi k sodelovanju pritegnili tudi druge podjetnike.

Vsako podjetje se mora vključiti v okolje; kako sodelujete z Občino Šentrupert?

Z gospodom županom sva se spoznala že ob mojem prihodu v podjetje in takoj sem zaslutil, da bova lahko dobro sodelovala. Menim, da je danes, po enem letu, najino sodelovanje pristno, da bomo naši

skupno pot, saj mi rabimo občino, občina pa rabi nas.

Še beseda za konec ...

Naj se zahvalim vsem partnerjem, kupcem in koristnikom naših uslug – če je bilo kaj slabo, povejte nam, če je bilo dobro, povejte naprej!

Srečno in zdravo leto 2009 in veliko lepega vam iz srca želimo v kolektivu podjetja Agromed d.o.o.

Mateja Ramovš

Utrip župnije

TURNIR V NOGOMETU

V naši župniji smo se priključili športnim skupinam, ki sestavljajo tako imenovane Salezijanske športne igre (PGS Slovenija). V novembru smo se tako prvič udeležili nogometnega turnirja v Sevnici. Sodelovale so še ekipe iz SMC Celje, SMC Sevnica in župnije Artiče. Konkurenca je bila kar močna, zato so naši prva mesta prepustili drugim. A obljublajo, da bo v prihodnje vse drugače.

PEVSKI VIKEND NA TRSTENIKU

Po dolgotrajnih, dolgih pregovarjanjih, po neprestanem prijavljanju in odjavljanju se je le peščica pevcev župnijskega otroškega pevskega zbora odločila, da bo sredi oktobra odšla na pevski vikend. Sprva smo mislili oditi na Pohorje, a smo le dosegli soglasje in se odpeljali na Trstenik pri Kranju. Zborovodkinja Martina Gorenc je prišla za vajeti in ta vikend pripeljala do konca. Zabavali smo se, peli in jedli same dobre stvari, molili in se smejali dolgo v noč. Če ne omenimo manjših zdravstvenih težav, lahko posplošimo, da smo preživeli nepozaben vikend, ki smo ga zaključili s sveto mašo, kjer smo naše glasove posodili tudi domačemu pevskeму zboru župnije Trstenik. Vsi že komaj čakamo, da nas gospod Jože zopet odpelje na Trstenik in da preživimo še kakšen tak nepozaben vikend.

Maja Žibert

DEKANIJSKO SREČANJE ŽUPNIJSKIH PASTORALNIH SVETOV

Na prvo adventno nedeljo popoldne smo gostili dekanijsko srečanje Župnijskih pastoralnih svetov. Ker je letos "leto mladih", nam je gospod Gregor Kunej, škofijski delegat za mladino, zelo realistično predstavil današnji svet mladih, njihove želje in pričakovanja. Malo nam je tudi izprašal vest, kaj mi odrasli naredimo za mlade v naši dekaniiji.

Jože Brečko

RITEM DUHA 2008

V soboto, 18. oktobra, je nova dvorana škofijske gimnazije Maribor prepevala ob zvokih duhovno ritmične glasbe. Več kot 1100 obiskovalcev, med njimi tudi peščica Šentruperčanov, je navdušeno prisluhnila letošnjim desetim glasbenim skupinam z njihovimi popevkami. Pred tekmovalnim delom je občinstvo v dvorani segrel ameriški glasbenik Timothy Hall, med glasovalnim delom pa so občinstvo zabavale članice skupine Trinitas. Po mnenju občinstva je bila zmagovalna skladba pesem Naj bom kot luč, ki jo je zapela Manca Smolič, ista pesem pa je po mnenju strokovne žirije prejela tudi nagrado za najboljše besedilo. Strokovno komisija je za zmagovalno skladbo izbrala pesem Hočem in skupino Tvoj glas. Ob tem smo pozdravili tudi zadovoljnega gospoda Mirka Simončiča, saj prihaja zmagovalna skupina iz njegove nove župnije Kodeljevo v Ljubljani.

Aljaž Škrjanec

KOSTANJEV PIKNIK

Sobotno popoldne - 25. oktobra - so se veroučenci z nekaterimi mladinci po "dolgi" poti zbrali na kostanjevem pikniku, ki smo ga pripravili na velikem travniku malo nad Možinovo kmetijo. Vseh se nas je zbralo čez 70. Hitro smo si razdelili delo: peščica jih je ob ognju rezala kostanj (in tudi prste), ostali pa so se udeležili velike skavtske igre. Nato smo si razdelili pečeni kostanj in po odmoru ponovili vso stvar. Po nekaj takih »krogih« so otroci začeli počasi in z veselimi srci odhajati na svoje domove. Če ne prej, bo naslednje leto zopet tak piknik in se bomo spet imeli lepo.

Aljaž Škrjanec

PREDZAKONSKI TEČAJ

V drugi polovici novembra smo imeli v Šentrupertu tradicionalni tečaj za predzakonce. Priprava za krščanski zakon je potekala ob sobotah zvečer in ob nedeljah dopoldne v šestih srečanjih. Tečaja se je udeležilo šest parov. Tečajnikom so spregovorili duhovnik, zdravnik, zakonski par in psihologinja.

ZAHVALNA NEDELJA

V nedeljo, 9. novembra, smo obhajali 32. navadno nedeljo, imenovano tudi zahvalno. V farni cerkvi smo lahko pred oltarjem videli

marsikaj, s čimer nas je mati narava v tem letu obdarila, Bogu pa smo se zahvalili za vse dobrote, ki nam jih kljub mnogim preizkušnjam poda-

rja Gospod. Popoldne pa je na Vihru potekala še tradicionalna zahvalna procesija.

Sredi novembra, ko se je naglo približeval začetek

adventnega časa, so se ministranti naše župnije skupaj z župnikom Jožetom odpravili v Kočevski rog. Pa ne na izlet, temveč nabirat mah za jaslice, ki so jih v predbožičnem času postavili veroukarji devetega razreda.

Aljaž Škrjanec

ADVENTNI VENČKI

V soboto pred prvo adventno nedeljo so se otroci in mladi, pa tudi malo starejši, zbrali v župnišču, kjer smo izdelovali adventne venčke. Delavnica je uspela, saj smo skupaj naredili preko 30 adventnih venčkov, ki so jih naslednji dan otroci prinesli k sveti maši blagosloviti.

SPOMENIK RIMSKEMU ŠTUDENTU, POZNEJŠEMU PAPEŽU KARLU WOJTYLI

Zamisel je uresničil dobrotnik Jože Anderlič

V cerkvi svetega Frančiška Ksaverija v Garbatelli je bil v soboto, 15. novembra 2008, velik praznik. Številni redovniki in duhovniki, veleposlaniki in drugi gostje so se pridružili župnijski skupnosti ob

odkritju kipa Janeza Pavla II., ki ga je blagoslovil naslovni kardinal te cerkve dr. Franc Rode. Cerkev sv. Frančiška Ksaverija je bila prva cerkev, ki jo je hotel zdaj že pokojni papež obiskati,

ko se je po izvolitvi 3. decembra 1978 odpravil na romanje po cerkvah rimske škofije – torej pred tridesetimi leti.

Želeli so postaviti podobo, ki bi jih spominjala na ljubezen, dobroto in razpoložljivost, s katero je spovedoval mladi Wojtyła. Sedaj so jo dobili; nastala je pod rokami mladega slovenskega akademskega kiparja Mirka Bratuša. Dr. Franc Rode je ob pogledu na kip razmišljal, da je Mirko Bratuša odlično upodobil kot človeka Wojtyła, ki sede na stolu daje obvezo, in bo v življenju prišel daleč. Umetnik je v en sam izraz ujel drznost vizionarja in milino spovednika.

A umetnine ne bi bilo, če zamisli finančno ne bi podprla Kranjska investicijska družba na čelu z direktorjem Jožetom Anderličem. V zahvali je gospod kardinal dr. Franc Rode poudaril: »Mi smo na poti, naš čas je prehodni, a dobra dela ostajajo.«

Dar Jožeta Anderliča bo ostal in še stoletja sredi mesta kulture ohranjal sporočilo velikega slovanskega papeža, a v isti sapi pripovedoval o ustvarjalni moči in dobroti velikega človeka.

Hvala dobrotniku Jožetu Anderliču, ker je znova poskrbel, da se je ime Šent-rupertja daleč slišalo!

Povzeto po članku
Gregorja Celestine v Družini

Na sliki, ki jo je županu posredoval gospod Jože Anderlič, so dr. Ivan Rebernik, veleposlanik RS pri Svetem sedežu, dobrotnik Jože Anderlič, kardinal dr. Franc Rode in dr. Andrej Capuder

VOŠČILO

Življenje gre naprej, kakor je šlo pred Kristusovim rojstvom. Kljub temu pa se za tistega, ki sprejme božično sporočilo, da se je rodil, da je prišel med nas Odrešenik sveta, življenje spremeni in dobi novo vsebino. Zgodi se isto kot pri matematiki: namesto minusa damo plus. Število je videti nespremenjeno, v resnici pa se v celoti spremeni.

Vsem, ki zajemate iz lepote in veselja božičnega praznovanja, želimo Kristusovega miru in poguma.

župnik **Jože Brečko** in župnijska pastoralna ekipa

PRETRGANA NIT ŽIVLJENJA

Toniju Majcnu

Pravzaprav bi za vsakim umrlim občanom morali reči vsaj: »Hvala za vse, kar si dobrega storil!«

A življenje tako hitro polzi, da se le kdaj pa kdaj spomnimo na to.

Bolj se nas dotakne, če se življenje nenadno konča - sredi življenja.

Tako, kot je bilo pri Toniju Majcnu ...

Samo 48 let se mu je nabralo in sinček Sandi je šele v tretjem razredu ...

Kadar se tako zgodaj utrne življenje, oživijo šolski spomini. Na generacijo 1960. Tudi njih je nenaden odhod sošolca prizadel.

Oživijo šolska leta. Droben deček Toni. Njegov pogled je drugačen - tako sanjavo otožen, pa tudi hudomušen. Tihopriljubljen. Že takrat je bilo v njem čutiti čisto srce. Nekaj, kar se te dotakne in te več ne spusti iz spomina.

Kdor koli ga je poznal, o njem ni imel žal besede. Vse dobro se je Toniju obre-

stovalo tudi v ljubeči družinici.

Kakšen je bil Toni, bomo lahko spoznali tudi z odlomkom iz črtice Prvi zvončki, ki jo je napisala pisateljica dr. Kristina Brenkova:

Zdaj pa sem dobila prve zvončke na dolenski šoli v Šentrupertu. Po dolenskih hribih je še ležal sneg, ko so me pripeljali v šentrupersko šolo, da se bomo srečali z otroki. Prvošolčki so nas že pričakali in sedli smo za dolgo mizo. Bilo je milo, tiho, nepozabno srečanje.

Ob meni je na velikem stolu sedela majcena, drobna deklica. V rokah je držala zavojček in v belem papirju nekaj skrivnostno zavitega. Videla sem na obrazku, kako je nemirna.

»Kako ti je pa ime?«

»Mojca Majcen,« je šepnila in se globoko oddahnila. »Tole so pa prvi zvončki za vas. Moj očka jih je šel zjutraj nabrat v gozd.«

In deklica Mojca mi stisne v roko šopek prvih zvončkov.

»Reci svojemu očku: Prisirčna hvala! Prisirčna hvala! Ne pozabi!«

»V našem gozdu vsako pomlad zrastejo prvi zvončki. Samo naš očka ve, kje zrastejo.«

Rahlo držim v rokah šopek prvih zvončkov iz dolenskega gozda. Pomislim, kako srečna deklica je Mojca. Varuje jo očka, ki ve, kje rastejo prvi zvončki in jih gre nabrat zgodaj zjutraj, preden mora na delo. Saj jih bo njegova deklica nesla v šolo za darilo.

...

Toniju je zastalo srce.

Kako bodo njegovi najdražji živeli brez njegove ljubezni?

Ne bo lahko.

Toda - saj so mrtvi samo tisti, ki se jih ne spominjamo ...

Tvoj razrednik **Jože Zupan**

Sprehodi med ...

SPREHOD DO VODNEGA ZAJETJA V KAMNJU:

»NE POZABIMO NA VODO ...«

Zaloge podzemne vode na območju Občine Šentrupert so nedvomno zadostne, da bi lahko brez zadrege po Valvasorju rekli, »da je Bog deželo obilno blagoslovil z vsem, kar potrebuje za dobro prehrano«. Ko pa podrobneje pogledamo parametre kakovosti te vode, pa smo tu in tam v zadregi in tudi Valvasor bi bil danes verjetno malo bolj zadržan pri ocenjevanju blagostanja dežele Kranjske ... Vode so danes močno obremenjene in marsikje je vode sicer dovolj, vendar je močno zvišano tveganje njene uporabe,

marsikje pa voda tudi ni več pitna. Kako je s kakovostjo vode v Šentrupertu?

Poročila Inštituta za varovanje zdravja RS o pitni vodi v Republiki Sloveniji (<http://www.ivz.si>) ter Agencije RS za okolje o kakovosti podzemne vode v Sloveniji (<http://www.arso.gov.si>) prinašajo za Šentrupercane kratka, a neprijetna sporočila: »V pitni vodi, ki izvira iz črpališča Kamnje pri Šentrupertu, je bila ugotovljena previsoka vsebnost desetil-atrazina«. Sporočila so toliko bolj neprijetna, ker so kar pogosta in prav

zaradi tega jih je potrebno jemati resno. Vrednosti desetil-atrazina so se v vodi iz Kamnja od leta 2005 do 2007 sicer res znižale iz 0,32 na 0,17 µg/l, vendar ne pod mejno vrednost 0,10 µg/l.

Kaj je desetil-atrazin in zakaj je sporočilo o njegovi prisotnosti v pitni vodi neprijetno? Desetil-atrazin je metabolit oziroma razgradni produkt atrazina, neselektivnega organskega herbicida, ki so ga uporabljali za zatiranje večine širokolistnih plevelov in trav v kmetijstvu in nekmetijski dejavnosti. V Sloveniji je v

Vodovarstveno območje zajetja Kamnje pri Šentrupertu, kjer predstavlja uporaba fitofarmaceutskih sredstev tveganje za zdravo pitno vodo (Vir: Agencija RS za okolje)

celoti prepovedan od leta 2003. Mednarodna agencija za raziskavo raka (IARC) atrazin sicer uvršča v 3. skupino, kar naj bi pomenilo, da na podlagi dostopnih podatkov ni možna uvrstitev med rakotvorne snovi za ljudi. V Pravilniku o pitni vodi pa je za atrazin določena mejna vrednost 0,10 µg/l, ob upoštevanju previdnostnega principa. Tudi po navedbah Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije niso popolnoma znani vplivi kombinacije različnih pesticidov oz. njihovi razgradni produkti. Tudi o skupnem genotoksičnem delovanju pesticidov in kemikalij, prisotnih v pitni vodi, ni znano skoraj nič. »Zaradi nepredvidljivih in zaenkrat še nepoznatih dogajanj v organizmih in okolju si je potrebno prizadevati za čim nižje vsebnosti pesticidov v pitni vodi, ker jo uživamo dan za dnem, vse življenje,« se konča priporočilo Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Pri zadnjem pregledu v letu 2008 je Zavod za zdravstveno varstvo iz Novega mesta ugotovil še vedno povečano vrednost desetil-atrazina. Ob tem smo lahko v internetnem obvestilu Občine Šentrupert 3. 10. 2008 prebrali naslednje: »Po strokovnem mnenju koncentracija predmetnega pesticida po sedaj znanih podatkih ne predstavlja nevarnosti za zdravje ljudi in omejevanje uporabe pitne vode ni smiselno.« Kaj pa je v takih primerih smiselno? Smiselno se je resno zamisliti, ozavestiti in tudi kaj

storiti na področju individualnega varovanja vodnih virov. Kakovost vode v izvirih ali zajetjih je najpogosteje odraz človekove dejavnosti, njegove zavesti in kulture življenja na vodovarstvenih območjih in to prav gotovo velja tudi za zajetje v Kamnju pri Šentrupertu. Kaj počnemo nad vodonosnikom, nad »veliko podzemno posodo z vodo, iz katere pijemo«? V hidrogeološkem zaledju zajetja Kamnje je kar nekaj kmetijskih površin, predvsem vinogradov, in ostanki uporabe marsikatelega fitofarmaceutskega sredstva počasi pronicajo v podzemlje do podzemnih voda, ki se stekajo v zajetju ob vznožju pobočja. Pojav pesticidov v vodnem zajetju Kamnje je najverjetneje posledica nekritične uporabe kemikalij v kmetijski dejavnosti. Na tako ranljivih območjih bi morali s kemikalijami ravnati zelo premišljeno in omejeno. S sloganom »Pijem, kar polijem!« bi moral zavestno živeti vsak človek, kajti podzemna voda je ranljiva in ljudski rek, da se voda »čez sedem kamnov« ponovno očisti, že dolgo ne velja več. Danes uporabljamo v vsakodnevem življenju množico kemikalij in samo pesticidov se v Sloveniji uporabi okoli 1.300.000 kg letno. Kemikalije in njihove razpadne produkte bomo v podzemni vodi zaznavali še leta in leta, morda desetletja po tem, ko se bomo spametovali in uporabo najnevarnejših omejili ali jih povsem prenehali uporabljati.

Za onesnaženo zajetje pitne vode v Kamnju kakor tudi za mnoga druga po Sloveniji sicer obstajajo enostavne rešitve: redčenje vode iz onesnaženega zajetja ali opustitev in premaknitev zajemanja pitne vode v bolj povirne dele porečij z manjšimi človekovimi pritiski. Rešitve so takorekoč na dlani, vendar se zdijo kratkoročne, saj redčenje ali umikanje dolgoročno nista najboljši strategiji preskrbe prebivalstva s pitno vodo. Človekova dejavnost bo v prihodnosti zelo verjetno dosegla tudi danes še neobremenjena območja. Pozornost je potrebno usmeriti v dopolnjevanje programov ozaveščanja prebivalstva, predvsem šolske populacije, o pomenu varovanja vodnih virov.

Vse pogostejši odgovori naših otrok na vprašanje, od kod priteče pitna voda v naše domove, so kratki, vendar zelo pomenljivi: »... iz pipe«. Domnevam, da tudi pri marsikaterem odraslem prebivalcu odgovor ne bi bil kaj bistveno drugačen, mogoče bi kdo dodal še kaj o Komunalnem podjetju, ki menda skrbi za pitno vodo v občini in odgovor bi se končal. Marsikaj sicer res postorijo občinska komunalna podjetja, marsikaj lahko pripomorejo občinske službe, vendar pa na kakovost pitne vode najpogosteje najbolj vplivamo ljudje sami, tisti, ki jo tudi pijemo. Zaradi tega med raziskovalnimi nalogami osnovnih šol nikakor ne bi smele manjkati naloge oziroma projekti, pri katerih bi se učenci ukvarjali z vprašanjem pitne vode domačega kraja, ranljivostjo vodnjah zajetij in njihovim varovanjem. Edino oni sami jih v prihodnje lahko obvarujejo, obvarujejo zase, le nekdo jim mora to že v rani mladosti razložiti in vzpodbuditi odgovornost do okolja, v katerem živijo.

Mimogrede, ko sem v iskalnik spletne naslova Občine Šentrupert vnesel geslo »Kamnje«, je bil prvi rezultat iskanja »Gornje dolenska vinska turistična cesta«, dokumenta o vodovarstvenem območju zajetja Kamnje pa nisem našel nikjer. Je že res, da človeku marsikdaj bolj prija kozarec cvička, vendar »za božjo voljo«, ne pozabimo na vodo ...

mag. Jože Uhan

Domača hišna imena

BASISTOVI Z RAVNIKA

Družina Prijatelj je že precej rodov naokoli poznana po domačem hišnem imenu BASISTOVI. Slikovito ime so družini po pripovedovanju sedanjega gospodarja Lojzeta Prijatelja z Ravnika in njegove sestre Tončke, poročene Kurent, prinesli bratje Lojzetovega starega očeta, ki so bili poznani kot vaški pevci, vsi trije so peli bas. Hišno ime se je Prijateljevih prijelo sredi 19. stoletja in glede na njegovo pogosto uporabo tako pri vaščanih kot prijateljih in znancih kaže, da se bo obdržalo tudi v prihodnjih rodovih.

Lojze in Tončka se spominjata, da se je njun ded, doma z Ravnika, okoli leta 1900 poročil z Ivano Piškur iz Škovca, rodilo pa se jima je kar štirinajst otrok. A od vseh jih je zaradi otroških bolezni umrlo več kot polovica; živi so ostali Franci, ki se je kot odrasel preselil v Kanado, Alojz, Milka, Ludvik, ki je bil ubit v vojski, ter Hana in Francka. Lojzetov in Tončkin oče Alojz, rojen leta 1907, je bil kot otrok že v zgodnji mladosti štirih let poslan k stari mami v Škovec pri Veliki Loki, da se ne bi našel otroških bolezni. V treh letih, ki jih je tam preživel, se je od starega očeta naučil številnih ljudskih pripovedk, šal in pes-

Družina Prijatelj: oče Alojz ter mama Antonija s hčerami in sinom

mi, po čemer je bil kasneje zelo poznan med prijatelji. Njegovo izvajanje šaljive pesmi Ženitovanjsko pismo je bilo celo posneto na Radio I. Drugače pa je bil Alojz znan kot tekmovalec, živinorejec in vinogradnik; družina je bila napredna in pripravljena priskočiti sovaščanom na pomoč. Alojz je ljudem pomagal pri prodaji živine in se kot mešetar

udeleževal živahnih sejmov, ki so po tradiciji potekali na Veseli Gori. Do druge svetovne vojne so bili kar štirje sejmi, vojni čas je sejemsko dejavnost za nekaj časa omrtvil, leta 1954 pa je tradicija ponovno oživela in obnovljena sta bila jesenski in pomladanski sejem; do današnjih časov se je obdržal slednji, Gregorjev sejem.

Domačija Basistovih je bila vedno kraj, poln pestrega dogajanja. Hišo so obiskovali sejmarji, ki so tu, če so bili doma iz bolj oddaljenih krajev, tudi prespali. Ljudje so se družili ob tradicionalnih kmečkih opravilih, kot sta ličkanje koruze ali mlačev ajde. Na kmetiji je stala tudi sušilnica za lan, ki so jo uporabljali tudi sokrajani. Družina je bila poznana po organizaciji 'pušelšenka', vaške veselice v jesenskem času, na kateri se je med drugim poceni prodajalo novo vino, domače klobase in slanina, v decembrskem času pa so pomagali pri pripravah na miklavževanje. Ob prazničnih priložnostih je oče Alojz vedno znal razveseliti družbo, kot se spominjata Lojze in Tončka. Rad je zaigral na harmoniko in pel, ena izmed njegovih najljubših pesmi je bila naslednja:

Basistova domačija

Poročna slika: Lojze in Jerneja Prijatelj

*Pod klančkom sva se srečala,
prav milo se spogledala,
solzne, solzne so bile najine oči,
saj to ljubezen stri.
Tol'k cajt sva se objemala,
da sva oba zadremala.*

Da je bil Alojz tudi uspešen posrednik ljudskega blaga naslednjim rodovom, pa priča to, da njegove hčere in sin znajo ponoviti številne zgodbe in pesmi, ki jih je poznal.

Družinsko drevo e je razvejalo, ko se je Alojz leta 1937 poročil z Antonijo Florjančič iz Brune vasi pri Mokronogu in se jima je rodilo šest otrok: prvorojenec Lojze, ki pa je umrl pri po-

Anica, Olga, Tončka, Lojzka in Lojze pred 10 leti na družinskem srečanju

Lojze Prijatelj,
sedanji lastnik kmetije na
RavnikuAlojz Prijatelj,
slikan okoli leta 1937

Lojzka Prijatelj, poročena Brcar

rodu, sledile so štiri hčere Anica, Olga, Tončka in Lojzka, potem pa je precej pozno, pri starosti 44 let, Antonija rodila še sina Lojzeta, ki so se ga v družini vsi zelo razveselili. Vsa štiri dekleta so se kasneje poročile – in zanimivo je, da so vse imele po štiri otroke, domove pa so si ustvarile v šentruperski dolini – razen Anice, ki živi v Račjem selu pri Trebnjem. Na rojstni kmetiji pa sedaj ob pomoči žene Jerneje, rojene Slak, ter sinov Romana in Lojzeta gospodari Lojze Prijatelj. Vsem Prijateljčevim se je do sedaj rodilo skupno že osemnajst vnukov; tako Lojze kot Tončka z veseljem povesta, da v družini vlada občutek povezanosti in pripadnosti k skupnim koreninam – vse to pa želijo prenesti tudi na potomce

Anica Prijatelj

Andreja Udovč

Basistov ata z ženo in vnukom ob 70 - letnici

Tončka Prijatelj, poročena
Kurent

Olga Prijatelj

BEVČKOVI IZ ŠKRLJEVEGA

Pri Kurentovih v Škrljevem so me v svojo sredo gostoljubno sprejeli oče Pavel Kurent z ženo Marijo, pridružila pa sta se nam tudi njuna že odrasla sin Pavel in hči Mira, poročena Gruden. Povedali so mi, da je hišno ime BEVČKOVI v družino Kurent v drugi polovici 19. stoletja prinesel Janez Bevc (1852 – 1900), ki se je v Škrljevo priženil iz Slepška, poročil pa se je z Ano Hrovat s Svinjskega. Ker je zakon ostal brez otrok, sta se z ženo odločila posvojiti Ano Kranjc, ta pa se je poročila z Janezom Škarjo s Križevega pota. Pavel in Mira se spominjata, da je Janez poleg kmetovanja opravljal tudi delo kolarja, saj je izdeloval lesene vozove in kolesa. Delo je bilo naporno, saj je v celoti potekalo ročno, izdelava enega voza pa je navadno trajala kar cel mesec. Obrti so se v njegovi delavnici učili številni vajenci, tako da je bilo na domačiji Bevčkovih vedno živahno. V Janezovo in Anino življenje pa je nesrečno poseglo dogajanje v svetu: ni jima bilo usojeno dolgo ostati skupaj, saj je bil Janez ubit v prvi svetovni vojni v španski pokrajini Galiciji, njegova žena pa je ostala na kmetiji sama s štirimi hčerami: Ano, Minko, Hemo in Alojzijo. Prvorojenka Ana se je

leta 1927 poročila s Francem Kurentom, rojenim v Kamnju, družina, ki sta si jo ustvarila, pa je bila številna, kot je bilo v takratnih časih pogosto: imela sta kar osem otrok, štiri sinove in štiri hčere, od katerih je danes živih še šest. France je bil dober gospodar, poleg poljedelstva in živinoreje ga je zaposlovala tudi vzreja delovnih konj, ki jih je med drugim uporabljal tudi za vožnjo lesa zase in za sovaščane, v zimskem času pa je bil tudi klavec. Kmetijo je po očetu prevzel moj pripovedovalec Pavel s svojo življenjsko sopotnico Marijo Cugelj, rojeno na kmetiji Volkovna na Mali Pužmanci, ter petimi otroki: Pavlom, Antonom, Miro, Darinko in Brigito. Družina je skupaj preživljala lepe, pa tudi hude čase: Pavel se spominja časov pomanjkanja med 2. svetovno vojno; ko so po hišah hodili Nemci in iskali premoženje, je družina skrila hrano, obleko in čevlje na polje v pšenico, misleč, da bo tam na varnem. A Nemci so ubrali pot ravno po tem polju in jim seveda vzeli vse najnujnejše stvari za preživetje.

Na rojstni kmetiji je kot gospodar ostal sin Pavle z ženo Martino in s tremi otroki, zraven domačije s hišno številko Škrljevo 1a pa sta si hišo zgradila sestra

Mati Pavla Kurenta st. Ana Kurent, slikana na trgu v Šentrupertu

Bratje in sestre Kurent: Pavel, Jože, Ivan, Ema (poročena Urek), Minka (poročena Veljše, že pokojna), Anica Sitar, France (prav tako pokojni), Nada, poročena Cerar

Pavlov oče France Kurent v gasilski uniformi

Pavel Kurent st., slikan na trgu v Šentrupertu

Mira in njen mož Jože Gruden, starši treh otrok: Nives, Eve in Luka. A v Škrljevo se z veseljem vračajo tudi ostali družinski člani, kot s ponosom in z veseljem v očeh povesta sedaj že dedek in babica, zakonca Pavel in Marija. (Njun vnuk Dejan, Antonov sin, kar ne more živeti brez očkovega rojstnega doma.) Čutijo se povezane med sabo in skupaj praznujejo godove in rojstne dneve, konec junija pa se vsako leto zberejo na družinskem srečanju v Škrljevem, kamor se vračajo sorodniki z različnih koncev Slovenije:

Vsakoletno družinsko srečanje konec junija

BLAŽEVI IZ ŠENTRUPERTA

Ko sem bil še poba, se nisem nikoli spraševal, zakaj pravijo ljudje naši hiši Pri Blaževih, nam, članom družine, pa, da smo Blaževi. Zdi se mi – seveda, za šalo rečeno – da so bile deležne tega hišnega imena celo mačke, za katere so tudi rekli: »Glejte, to so pa Blaževe mačke.« Nisem si predstavljal, da bodo ta domača imena kasneje tako zanimiva in da se bodo tako dolgo ohranila.

Kot kratkohačnik pri desetih letih sem mislil, da so taka imena že od nekdaj in se nisem prav nič trudil, da bi razvozlal pomen in nastanek teh imen. Kaj še, da bi nergal pri stari mami – Blaževi Micki – kako je s tem. Včasih je le pripovedovala o lepih starih časih, ko je bilo še vse tako lepo, in je v pripovedovanje vpletala svojega očeta, še bolj pa mamo – pa tudi, od kod sta prišla, kako sta se pisala, s čim sta se ukvarjala.

Hiša, v kateri sem se rodil, je zelo stara. Stara pa je tudi zgodovina ljudi, ki so v njej živeli in tudi imeli svoja domača imena. Ime hiše Pri Blaževih pa se za-

čenja s prihodom prvega Blaža; to je bil Blaž Kovačič, ki je prišel z Bistrice, kupil to domačijo, pravzaprav manjšo kmetijo, in na njej zagospodaril.

Z njim je prišla njegova žena Micka, šivilja, vendar ne 'navadna', ampak taka, za 'fine' kroje. Pred prihodom tega Blaža se je hiši reklo Na Šlangariji. Od kod

Blaževa hiša

Sin Franc, Micka Kovačič, Franc Slapšak, Micka Slapšak in hči Vera

tako ime, res ne vem Morda je bilo to ime nekdanjega lastnika, morda kakšen zafrkljiv vzdevek. Sosed Kolenc pa mi je včasih navrgel, ko sem mu moral kot malo uporni smrkavec natočiti zajeten kozarec jabolčnika, da bi se moralo pri naši hiši reči Pri Mišjakovih. Pa se znajdi! Nisem se ne tedaj niti se ne danes. Morda bi kaj več vedel kakšen Šentruperčan, ampak zares častitljive starosti.

Ta Blaž Kovačič je torej na tej tako imenovani Šlangariji gospodaril, tudi prekupčeval, posebno z bukovim žirom, denar posojal in se čisto malo bavil z gostinstvom, žena pa je šivala.

V zakonu se je rodilo pet otrok, tri hčere in dva sinova. Sčasoma se je prijelo hišno ime – najprej Pri Blažu, kasneje, ob večji družini, pa Pri Blaževih. V godnih

letih sta dve hčerki odšli, se drugam primožili, tudi fanta, od katerih je bil eden Blaž, sta šla vsak po svoje. Ostala je najmlajša, tretja hči, odločna in 'fina' kot le kaj! »Gremo v svet,« si je rekla, in odšla v Mostar za sobarico v konvikt, kjer so se izobraževale hčerke visokih častnikov rajnke Avstro-Ogrske.

Sčasoma so posli in tudi sama kmetija začeli hirati – nekaj zaradi gospodarjeve nespameti, precej zaradi naivnosti in zupanja do ljudi, ki so ob poslih veselo goljufali, si sposojali denar, a ga nikoli vrnili. Tako je kmetija prišla na boben. Od vsega hudega je gospodar Blaž umrl, vsa skrb in dolgovi so se zgrnili na ženo Micko, Blaževo Micko starejšo, mojo prababico. Kazalo je, da bo kmetija Pri Blaževih prešla v tuje roke. Pa se ni

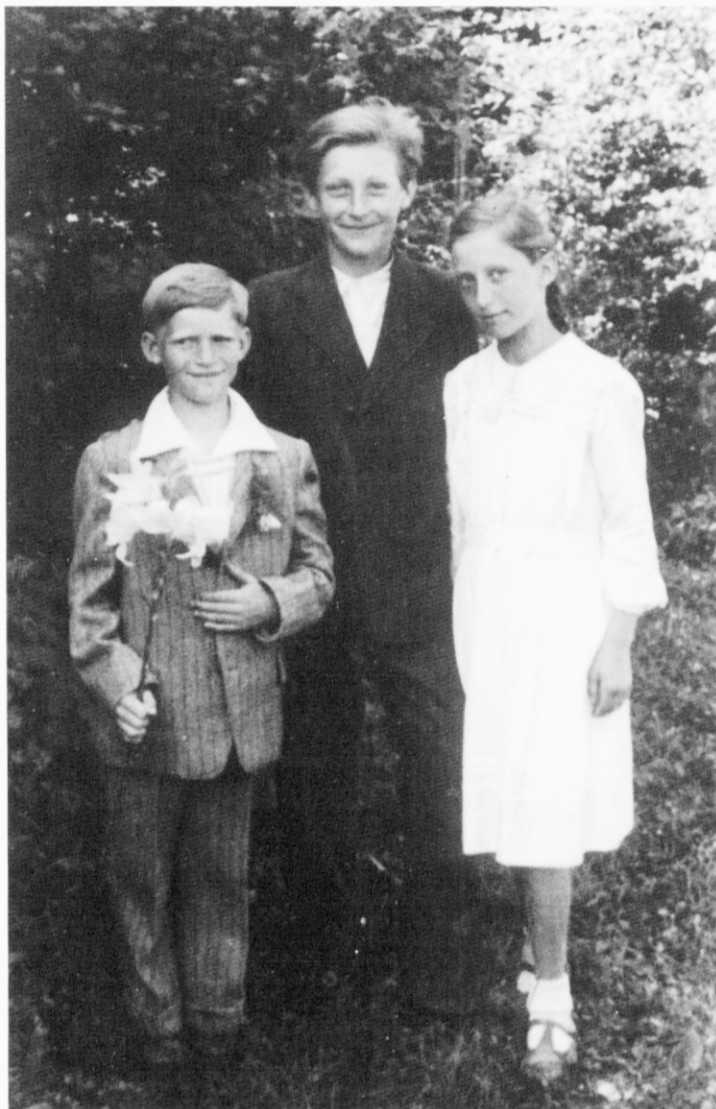

Blaž, tretji nosilec hišnega imena, v rosnih letih

vdala. Na dražbi se je trdo borila zanjo, jo obdržala, s tem pa tudi dolgove s poplačilom na kratki rok.

Tako je morala Blaževa Micka mlajša, moja babica, takrat še samska, zapustiti 'fino' okolje in se vrniti na blatno kmetijo. Seveda je bilo to zanjo prava groza. Kmetija pa je potrebovala moško roko. Ena od sester, poročena v Mladetičah, ji je svetovala enega iz vasi. Ta naj bi bil primeren, delaven, pošten, tudi nekaj cvenka je imel, kar je bilo izredno dobrodošlo, pa še tedanji šentruperski gospod župnik so rekli dobro besedo. Pa je kmetija Pri Blaževih dobila nov priimek – Slapšak, priimek našega starega očeta Franca Slapšaka, ki smo ga mi otroci imeli še in še radi. V zakonu sta se rodila sin Franc, oče nas treh otrok, in hči Vera, naša teta, po nenadni očetovi smrti naš drugi 'oče'. Takrat so pri sinovem krstu očitno pozabili na ime Blaž, ki je bil nosilec hišnega imena.

Če se malo pošalim, je bilo pričakovano, kdaj se bo ta spet pojavil. In se je, kričoč, v zakonu Franca mlajšega, našega očeta, in Rezi Slapšak, naše mame, rojene Gregorčič, z Rakovnika. Ob krstu je stara mama zahtevala ime Blaž, mama je vztrajala pri Janezu, vendar je na koncu popustila, jaz pa nisem imel nobene besede, čeprav sem bil zraven. Tako sem bil v krstni knjigi zapisan kot Janez Blaž Slapšak.

Ciril, Blaž in Brigita

Za menoj sta prišla na svet še sestra Brigita, po poklicu višja medicinska sestra, malo kasneje pa še brat Ciril, sedaj duhovnik salezijanec. Ni znano, da bi se ob krstu o njihovih imenih kaj pričkali.

Vera in Rezi

Stara mama je v meni videla naslednika na kmetiji, ki bo veselo gospodaril in poleg še malo mizaril. Sanjala je, da bo spet tako, kot je nekoč že bilo.

Pa me je potegnilo v širni svet – 'da b' uka žeja me iz tvojga sveta, speljala ne bila, goljfiva kača!'

Prav tako tudi sestro in kajpak tudi brata.

Po smrti mojega očeta in kasneje tudi obeh starih staršev sta na kmetiji ostali moja mama Rezi in teta Vera. Obe sta se dolga leta pehali po grudi Blaževine – iz dneva v dan v skrbi za kmetijo in treh otrok.

Sedaj, ko sta se obe že poslovili in smo vsi trije otroci že v letih, je dom Pri Blaževih v moji lasti, v lasti zadnjega 'nosilca' hišnega imena.

Pravijo, da ni vse vedno črno. Moji mladi bodo hišo postavili na novo, kajti stara Šlangarija je bila leta in leta kos konjskim vpregam na cesti ob hišnem vogalu, z napadom tovornjakov pa je hiša docela klecnila.

Nova postavitve bo zagotovo ohranila obstoječe hišno ime Pri Blaževih, čeprav se za menoj ne kaže kakšen obet o novem Blažu. Skupaj s svojimi nasledniki pa srčno upam, da bodo Šentrupčani naklonjeni novi hiši in ji ponovno namenili staro, več generacij znano hišno ime.

Blaž Slapšak

Ime BLAŽ KOVAČIČ pa pomembno zasledimo tudi v brošuri

STOLETNICA PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA ŠENTRUPERT 1899 – 1999:

»Zaradi vse večje požarne škode in tudi zaradi razvoja kraja so se na pobudo takratnega župana Jožeta Brcarja, posestnika iz Kamnja – po domače so ga vsi klicali Breški oče – v mesecu juniju 1899 sestali v prostorih Jožeta Freliha, posestnika in gostilničarja v Šentrupertu, in pregledali pogoje in pravila, ki jim jih je posredovala Kranjska deželna gasilska zveza v Ljubljani, da bi ustanovili požarno brambo v Šentrupertu. Ta pravila so 24. junija 1899 tudi podpisali: Jože Brcar, Anton Sedlar, Jože Freljih, Blaž Kovačič in Franc Knez ter

tako ustanovili prostovoljno požarno brambo, današnje društvo.

Ustanovni volilni občni zbor se je odvijal 10. septembra 1899 v občinski pisarni v Šentrupertu; prisostvovalo je 36 članov – udov, ki so izvolili prvi odbor:

Blaž Kovačič, glavar, Šentrupert.

Kranjsko deželno predsedstvo v Ljubljani je 28. septembra 1899 na podlagi potrjenih pravil in izvoljenega odbora razglasilo, da je požarna bramba v Šentrupertu zakonsko ustanovljena.

Na drugem občnem zboru 15. septembra 1901 v prostorih gostilne Jaki so bila pravila nekoliko spremenjena – vodja društva se ni več imenoval glavar, pač pa načelnik – in to je spet postal Blaž Kovačič.

Na izredni seji 3. januarja 1903 je načelnik Kovačič predlagal, naj se sprejme sklep, da morajo biti vsi člani pri vajah in na veselicah trezni in se varovati osebnih razprtij. Član, ki bi se pregrešil, naj bi bil takoj izključen. Na redni seji društva 11. maja 1903 je bil najavljen odstop načelnika; to so potrdili na izrednem občnem

zboru 27. avgusta 1903; Blaž Kovačič je bil odtlej vodja plezalcev.«

Blaževa Rezi, vsem poznana kot teta Rezi, pa je za novinarski krožek na Osnovni šoli dr. Pavla Lunačka sama napisala o hišnem imenu; prispevek je objavljen v zborniku Korenine naše preteklosti:

»Pri Blaževih se reče od 1886; Blaž Kovačič, stari oče mojega moža, je bil rojen na Bistrici. Po poklicu je bil čevljar in trgovec z usnjem. Bil je delaven in varčen, zato si je kupil domačijo v Šentrupertu leta 1886 od tedanjega lastnika Šlangarja; zato se je hiša prej imenovala Šlangarija. Ko pa je bil stari oče, z imenom Blaž, lastnik, so preimenovali hišo Pri Blaževih, kar se še danes po domače tako imenuje.

Sin starega očeta je bil tudi Blaž; to je bil stric mojega moža, le-ta pa je v zgodnjih mladih letih odšel v Ameriko. Bil je zelo muzikaličen in dober pevec, zato se je tam priključil godbi in postal kapelnik.

Sedaj pa je tudi moj sin Blaž, stanuje v Ljubljani, po poklicu pa je diplomirani inženir arhitekture. Gotovo bo po upokojitvi prišel domov v Šentrupert in se bo po njem še naprej imenovalo Pri Blaževih.

*Kar je žena, to je mož,
tako je rekel sv. Ambrož.
Blaž pa prav', da je laž.*

Mož je glava družine, žena pa krona.«

J. Z.

Blaž Kovačič

Gostilna JAVORNIK

Opekarna Prelesje – danes je samo še dimnik kot pomnik časov, ko je bilo tod polno življenja.

Tako je že vse od 1980. leta. Ampak takrat, ko je Furlan Gvido Tondolo leta 1918 postavil opekarno, je bilo vse drugače. Gvido Tondolo je denar zaslužil, ko je s svojimi brati kot gradbenik delal po Nemčiji, kjer so prevzemali večje gradnje. Pred prvo svetovno vojno je v Prelesju pri Šentrupertu kupil zemljišče

in se namenil, da bo tam postavil opekarno, saj je bilo v okolici veliko glin, primerne za izdelavo opeke. Tudi to stavbo je zgradil ob pomoči bratov iz Furlanije, opeko za gradnjo pa so kar sami naredili. Imel je zaposlenih od 25 do 35 delavcev – domačini pa še danes preprosto pravijo tej opekarni Ceglarna.

Gvido Tondolo si je že pred začetkom gradnje ustvaril družino; oženil se je s Štefko iz opekarne v Dragi pri Igu, živeli pa so v veliki hiši na Škofljici, kjer se jima je konec avgusta rodila hčerka Mercedes Terezija. A sreča je bila kratkotrajna – že mesec dni po porodu je ženo pobrala španska bolezen, kot so rekli gripi.

Tako je mala Mercedes Terezija v zgodnjem otroštvu najprej živela pri starih starših v Dragi pri Igu; ko pa je bila stara tri leta, jo je oče odpeljal v Furlanijo k svojim in tam je ostala do 9. leta starosti, ko je umrla njena furlanska stara mama. Tedaj jo je oče Gvido pripeljal v Prelesje, kjer je opekarna že

Marcela in Drago Javornik

dobro uspevala; tam se je nastanil s svojo drugo ženo Marijo Puš s Sel pri Šmarju; vendar pa nista imela otrok, zato je bila Mercedes Terezija njegova edinka.

Novo poglavje in pravi začetek hišnega imena Javornik pa se začne z letom 1940, ko se je Mercedes Terezija poročila z mesarjem Dragom Javornikom iz poznane Javornikove gostilne na Škofljici pri Ljubljani.

Prepričan sem, da ste starejši in Rakovničani že zdavnaj odkrili, da se za Mercedes Terezijo Tondolo skriva poznana gospa Marčela Javornik, skupaj z možem Dragom začetnica Gostilne Javornik.

Gospa Marčela Javornik je s svojo družino poleg lepega preživela tudi veliko hudega in doživela marsikakšno krivico. Vsemu navkljub pa je v krogu svojih štirih hčera – žal se je hčerka Štefka že poslovila – med enajstimi vnuki in osemnajstimi pravnuki – dva pa sta za zdaj še na poti – svežega spomina in zadovoljnega obraza konec avgusta dočakala devetdeset let. Zdaj živi pri hčerki Mari na Biču pri Velikem

Gabru, pogosto pa se srečuje s svojimi najdražjimi. Je kot odprta knjiga življenja, priča nekdanjih dogajanj, hkrati pa v svoji skromnosti srečna.

Povrnimo se v čas pred drugo svetovno vojno, ko se je Tondolova edinka, 22-letna Marčela, poročila z Dragom Javornikom. Drago je od doma dobil bogato doto, ki jo je vso hotel vložiti v posodobitev opekarne. Tondolo je tedaj pol opekarne prepisal na hčer, pol pa na zeta – pri tem pa si izbral tudi kup priboljškov zase in za svojo drugo ženo Marijo.

A vojni čas, ki se je hitro približal, ni bil naklonjen ne za opekarne ne za Javornikova.

Kakšen posmeh! Prvi človek, ki so ga Italijani zaprli, ko so okupirali Mirnsko dolino, je bil Italijan Gvido Tondolo, zaveden Slovenec, ki pa se ni nikoli dobro naučil jezika svoje nove domovine. Ko so Italijani prvič prišli, jih je Tondolo pričakal na cesti in jih v italijanskem jeziku pošteno nahrulil. Ko so ga izpustili, je skupaj z Javornikovima delal za partizane – Drago je v Mirnski dolini

Drago Javornik - še na Škofljici

dal prve odeje za partizane.

»Opeko pa so kradli, kdor jo je le rabil – dopoldne Italijani, popoldne partizani. Domači partizani so očetu svetovali, naj se raje umakne, zato je šel s svojo ženo Marijo na svoj dom v Furlanijo, vendar ga nisem nikoli več videla, saj je takoj po osvoboditvi umrl,« ga je obudila hčerka.

Tudi Drago je po kapitulaciji Italije odšel v partizane, gospa Marčela pa je ostala sama z dvema hčerkama. Kljub aktivnemu sodelovanju s partizani pa je po osvoboditvi nova oblast vzela opekarne in hišo. In tako je nekdanja lastnica opekarne lahko postala le navadna de-

lavka – kurjačica peči. Tedaj je Drago Javornik od doma še drugič dobil doto – voz in konja, da je lahko vozil premog za opekarne in razvažal opeko.

Po vojni sta dobila še tri hčere; hčerke so se rade šalile, da je oče na vsak način želel priti do sina, a mu ni uspelo.

Uspelo pa mu je uresničiti dolgoletne sanje, da je ob cesti na Rakovniku kupil napol dograjeno hišo in se je vanjo – še brez elektrike in vode – vselila sedemčlanska Javornikova družina. Da pa je Drago sanje lahko uresničil, mu je morala mati še tretjič izplačati doto.

Tako je 1956 rojstna letnica Gostilne Javornik – a Drago

Stefka, mama, Marta, oče, Ivka, Dani in Mari

je svoje uresničene sanje užival samo šestnajst let, saj je umrl, star komaj štiriinpetdeset let.

Vsa bremena in radosti Gostilne Javornik so bila od vsega začetka na ramenih gospe Marčele. Vseskozi so namreč v gostilni pripravljali hrano, kuhala je tudi za delavce v nekdanji svoji opekarni v Preslesju. Nedeljska kosila pa so se začela tako, da je ob prihodu vlaka skozi okno štela število potnikov, ki so šli obiskat sorodnike v bližnjem zaporu na Dobu, ob vračanju, ko so čakali na vlak, pa so se oglasili v gostilni. Med tednom pa so bili le domači obiskovalci.

Gospo Marčelo sem spoznal kot mater najmlajše hčerke Danice, ki sem ji bil razrednik. Tedaj je še ona vodila gostilno, vendar kljub pomanjkanju časa na nobenem sestanku ni manjkala. Prijetno je bilo sodelovati s takšno razumevajočo materjo, ki je spoštovala delo učiteljev. Skozi Daničino obnašanje pa se je čutilo, da je tudi Javornikova mama uživala ugled pri hčerkah. Kot mentorju poklicnega usmerjanja mi je živo ostalo v spominu Daničino razmišljanje o po-

kladni odločitvi: »Če bo mama imela malo denarja, bom učiteljica slovenščine, če pa več, bom profesorica slovenščine.« Poklicno razmišljanje se ni uresničilo – vse življenje pa je posvetila otrokom s posebnimi potrebami na Mirni in tudi dosegla visokošolsko izobrazbo. Ostal pa ji je spoštljiv odnos do materinščine – in če je kdaj v dvomu za kakšno besedo, se z veseljem obrne do nekdanjega najbližjega sosedu Janka – prof. Ivana Gregorčiča.

Po očetovi smrti je mama prepustila gostilno hčerki Ivki, ostala pa ji je v veliko pomoč.

Hčerka Ivka, poročena Pevec, je nekaj let živela v Nemčiji, kjer je delala kot trgovka pri mesu, v prostem času pa pomagala v gostilni – kot da bi nabirala izkušnje za delo, ki jo čaka v bližnji prihodnosti. Iz Nemčije pa se je hotela vrniti zato, da bi se njen prvorojenec Goran doma rodil; tako se je tudi zgodilo.

Iz spoštovanja do staršev je gospa Ivka ohranila ime Gostilna Javornik, večkrat pa je bila nova gospodarica in s tem tudi gostilna samo Pri

Hčere

Ivki; podobno se je zgodilo tudi pri sedanjem gospodarju in je samo Pri Goranu – brez priimka.

Gospa Ivka je zelo zgodaj spoznala, da samo s klasično ponudbo ne bo uspevala, zato je uvajala nove jedi – najprej pečene svinjske zarebrnice, možgane z jajci, tlačenko, prva je v teh krajih uvedla biftek. Kot da bi v sebi združevala izkušnje iz Nemčije in gene iz Italije, kjer je živela tudi sestra Štefka, je širila ponudbo, s svojim hudomušnim, a odločnim nastopom pa privabljala vedno nove in nove goste. Posebno pozornost je dala tudi krompirju, saj so pečenega, neolupljenega, zastonj postregli k pijači. Vseskozi pa so bile obilne porcije – kot očetova

dediščina, tako pa je delala tudi stara mama v Škofljici.

Naj ilustriram, kako so tujci sprejemali hrano Pri Ivki z anekdoto, ki se je zgodila jeseni leta 1993. Tedaj je Turistično društvo Šentrupert ob 25-letnici razvilo prapor in nanj povabilo New Sving Quartet. Že dopoldne pa so naredili še koncert v šoli. Gospod Goran, ki se je že tedaj enakovredno vključeval v gostilniško ponudbo, se je zgodaj izkazal kot podpornik kulturnim dogodkom in pevce povabil na kosilo.

Ker je goste hotel posebej presenetiti, je čakanje na kosilo trajalo nekaj dlje. Gostje so postajali že nestrpni in govorili, naj jim že vendar prinesejo juho z 'nudeljci',

Danica, Marta, Ivka, Mari in mama Marcela ob praznovanju 90-letnice

Štiri generacije: Petra, Gal, Ana, Goran, Ivka, Marcela in Jan

'tenstan' krompir in pečenko. Že ko je prišla juha z žlikrofi, so bila usta polna hvale. Ko pa se je miza napolnila z dobrotami, kakršnih niso bili vajeni, so onemeli in – fotografirali. Posledica je bila, da so pevcu kasneje mnogokrat naredili ovinek, da so lahko okušali nepredvidljive dobrote Gostilne Javornik.

In kako je sedanji gospodar doživljal gostilno in priimek Javornik?

»Ko sem bil še v osnovni šoli, se ob priimku Javornik nisem najbolje počutil – čutil sem ga kot zmerljivko, niso me klicali po priimku Pevec.

No, kakšno bodico pa sem prestregel tudi v gostilni – kot da bi se nekaterim za malo zdelo, ker je bila šefica še vedno mama Ivka. Mene pa to ni prav nič motilo, saj sva vse delala v nenehnem sodelovanju in dopolnjevanju. V šali sem dejal, da je

mama Ivka direktorica, jaz pa upravnik. Zdaj, ko sem pred leti prevzel gostilno, pa z veseljem ugotavljam, da je priimek Javornik še vedno živ. Večkrat me kdo pokliče: 'Je tam gospod Goran Javornik?' Moje ime povežejo z imenom gostilne in mi tako dajo nov priimek. Pa nisem prav nič hud!«

Kaže, da je bila gostilna Goranu res usojena – od malega sta bila Goran in mlajša sestra v gostilni; sestra Nataša je odšla v svet, Goran je vseskozi ostal doma. Po gostinski šoli v Novem mestu je naredil še tehniško gostinsko šolo v Ljubljani – in vseskozi ve, da se je potrebno nenehno izpopolnjevati. Hkrati pa je treba k vsaki jedi pristopiti z ljubeznijo. Mojster Goran je potrdil, da je tudi priprava jedi umetnost – in tej umetnosti vseskozi sledi s srcem.

Goranovo obdobje je bilo uvajanje pic; z očetom sta sama postavila krušno peč in

to je temelj danes daleč naokoli znanih jedi iz krušne peči. Kot uvod v postrežbo je sezamov hlebček z doma pripravljeno pašteto – kot da ta pozdrav pospeši tek in željo po novih jedeh.

Goran z načrtovanjem nikoli ne miruje. Ob gostilni je zrasel mogočen kozolec toplar, parkirišče se vztrajno širi – mojster Goran še zdaleč ni rekel zadnje besede – njegov čas še prihaja, čeprav je že dolgo prisoten.

Eno pa je gotovo: ne skrbi ga, komu bo gostilno prepustil – sin Jan je že na gostinski šoli. To pa hkrati pomeni, da se mu že v bližnji prihodnosti kaže partnerstvo in sin bo dobil v očetu najboljšega svetovalca. Ime Gostilna Javornik pa je tako 'obsojeno' na dolgo življenje.

Kdor je kdaj okušal dobrote treh generacij – gospe Marcele, njene hčerke Ivke in vnuka Gorana – bo samo pritrdil, naj bi bilo še dolgo tako.

Jože Zupan

PRI KRMELJEVI VERI V BRINJU

Tale zgodba o hišnem imenu pravzaprav ne sodi v to rubriko, saj je hišno ime enako priimku. Pa vendar je v nečem posebnost. Kot se spominjajo starejši krajani, se domačija ni imenovala po gospodarju Viktorju Krmelju, pač pa po njegovi ženi Veri Krmelj, ki ni bila slovenskega rodu. A se je kljub temu mnogim zapisala v spomin.

Zgodbo o K(e)rmeljevem rodu pa je skrbno zapisala sorodnica Milena Štefančič, ki tako podaljšuje spomine na Krmeljev rod.

Najstarejši podatki, ki jih je izbrskala o svoji družini, segajo v leto 1834, ko sta v Brinju skupno prihodnost začela graditi Franz Kermelj in Anna Medvešek iz Kamnja. V Brinju s hišno številko 1 sta si ustvarila srednje velik grunt

in od takrat se je pri tisti hiši reklo Pri K(e)rmeljevih. Grunt je potem podedoval njun sin Franz, ki se je 1864 poročil z Anno Zupan z Bistrice.

Janez, eden od treh otrok Franca in Ane, je podedoval domačijo v Brinju in si z ženo Marijo Korbar iz Drage ustvaril družino; to so stari starši sogovornice Milene Štefančič. Imela sta devet otrok – pet hčera – ena od njih je

Krmeljevi pred 85 leti

Marija in Janez, Milenini stari starši

Marija s sinom Ludvikom in hčerko Amalijo

Milenina mama – in štiri sinove. Prvorojenka Amalija se je rodila 1897, njej so sledili Marija, Viktor, Ludvik, Albina, Ljudmila, Frančišek, Ana, Pavla in Janez. Verjetno nam je v tej zgodbi najbolj poznana 1917. leta rojena Pavla, poročena Prah.

Amalija se je menda zaradi neuslišane ljubezni odločila za življenje v samostanu; posvetila se je delu v umobolnici na Studencu in umrla za tuberkulozo, ki je pokopala še dve njeni sestri – Ljudmilo in Anico, obe sta umrli v najlepših letih materinstva in za seboj pustili kar šest predšolskih otrok.

Milenina teta Marija, ki so jo klicali Mici, se je poročila proti volji svojih staršev, kar je bilo za tiste čase skrajno

nedostojno. S prepovedano ljubeznijo sta v Dragi vzgajala svojih pet otrok in se vse življenje borila z revščino. Micin mož Anton se je med vojno umaknil k svojemu bratu, ki je imel gostilno v Ljubljani. Tam je s pridnim delom zaslužil toliko, da je lahko preživel svojih pet otrok. Mici je po vojni s petimi otroki ostala sama, saj je mož končal v Kočevskem rogu. Po hudem trpljenju je bilo nadaljevanje zgodbe bolj optimistično – Micini otroci, njeni bratranci in sestrična, so v življenju veliko dosegli; eden izmed njenih otrok je že zgodaj odšel v Kanado, kasneje pa je tja odpotovala tudi njegova mama Mici. Menda je bila od vseh Krmeljevih otrok najbolj

blaga in plemenita prav teta Mici, hkrati pa jo je življenje tudi najbolj preizkušalo. V Kanadi je umrla leta 1974; v Kanado pa je še kot mlad fant odšel tudi Milenin stric Ludvik in se od tam ni nikoli več vrnil.

Viktor, eden izmed Mileninih stricev, se je odločil za mornarico in se v tujini izšolal za strokovnjaka na podmornicah. Živel je v Boki Kotorski in se poročil z Beograjčanko Vero iz višjih krogov. Skupno življenje pa sta uživala le nekaj let, saj so Viktorja takoj na začetku vojne ujeli in ga poslali v nemško taborišče, kjer je ostal do konca vojne. Njegovo ženo Vero pa so Madžari pregnali na možev dom v Brinje, kjer se je s težavo vključevala v povsem novo okolje.

Za naslednika so določili 1911. leta rojenega sina Frančiška; zgodba o njem pa se je mnogo prezgodaj tragično končala na šentruperskem pokopališču.

Le nekaj let za tem se je v že kar visoki starosti poslovil tudi Milenin stari ata Janez; to je bil bolj molčeč človek, nikoli ni povzdignil glasu, pokopal je kar štiri svoje otroke, vendar se pogreba nikoli ni udeležil – raje se je za nekaj dni umaknil in tako preganjal žalost. Zadnja leta svojega življenja se je zelo navezal na najmlajšo hčer Pavlo, s katero sta skupaj skrbela za živali in kmetijo.

Po očetovi smrti je tudi Pavla začutila, da nekako ne sodi na to domačijo; na koncu je že po vojni odšla k

Milena in Viktor

Pavla z nečaki ob 70-letnici

Prahovemu Sandiju v Šentrupert, vdovcu s štirimi otroki, ki jih je Pavla sprejela za svoje. Tudi po Sandijevi smrti se je Pavla posvečala njegovima vnukoma Damjanu in Boštjanu; od Krmeljevih otrok je Pavla najdlje živela – umrla je leta 2006.

Kar naenkrat je Krmeljeva domačija ostala brez gospodarja. Leta 1946 se je iz ujetništva vrnil sin Viktor; njegova žena Vera je imela velike težave z delom na kmetiji. Takšen način

življenja ji je bil tuj. Bila je Beograjčanka, po poklicu fotografinja. A vendar se je zelo zapisala v spomin, saj se je takrat, ko je Viktor prevzel kmetijo, največkrat reklo kar Pri Krmeljevi Veri.

Zdi se, da so bile pri Krmeljevih dostikrat ženske, ki so nosile steber družine; Milenina stara mama je izrazit primer. Preživela je veliko svojih otrok in preudarno gospodarila na kmetiji. Bila je zelo pobožna, vendar pa umrlih družinskih članov

nikoli ni dolgo objokovala, pač pa poprijela za delo, še posebno po moževi smrti. Poleg tega je morala skrbeti za po enega od otrok svojih zgodaj umrlih hčera. Ena izmed teh otrok je bila tudi moja sogovornica Milena. Stara mama je kakšnih deset let lepo skrbela zanj, da je bila lepo oblečena in nikoli lačna. »Nekaj pa mi je manjkalo – tople besede, objemi, tolažbe, občutek materinske ljubezni,« je potožila pripovedovalka Milena Štefančič.

Za 92. rojstni dan Krmeljeve stare mame so se v Brinju spet zbrali vsi njeni vnuki in pravnuki, kjer so s pesmijo skupaj s staro mamo počastili visoko obletnico življenja.

Po smrti Krmeljeve stare mame leta 1971 je na kmetiji ostala samo še Krmeljeva Vera s 'teto Minko', ki je h Krmeljevim prišla od Jakličevih, in z Rudijem (Rudelnom), ki je prišel s Svinjskega in je bil v preteklosti Krmeljev pastir. Vera je leta 1980 umrla in od takrat naprej je za Krmeljevo domačijo skrbel Verin zet Dane Đukić, ki je tedensko prihajal iz Ljubljane. Umrl je leta 2000, star 67 let. Malo pred smrtjo sta z ženo Marijo, Viktorjevo in Verino hčerko, domačijo prodala.

Pripovedovalke misli večkrat odjadrajo nazaj, na Krmeljevo domačijo, ki jo je vsak letni čas pobarval z drugačnimi barvami. Razmišlja o tem, kako se je domačija z vso Krmeljevo družino v manj kot 80 letih sesula sama vase. V Brinju namreč še vedno stojijo tri gospodarska poslopja, hišo pa so porušili. Milena Štefančič včasih ta prostor obiše in podoživlja svoje otroštvo, ki ga je tu preživljala.

Pet generacij leta 1970

Mateja Ramovč

PRI LAŠČANOVIH

»Aleš Starina iz Roženberka pa sporoča, da je pri njihovi hiši ohranjeno domače ime Pri LAŠČANOVIH, saj njihov rod izhaja iz Velikih Lašč.«

Pri Laščanovih pa je bil doma tudi župnik Anton Jakoš, ki je o svojem rodu sam napisal, ko je bil župnik v Bohinjski Bistrici, kasneje pa zapis posredoval gospe Malči Kostevc.

»Alojzij Jakoš se je po povratku iz Amerike poročil z Jožefo Jaklič. Njen rod izhaja iz župnije Velike Lašče, od tod domače ime Laščan.

Po poroki očeta in matere leta 1911 se je moj oče preselil v župnijo Šent-rupert, v majhno vas Roženberk št. 4. Leta 1913 in 1914 sta se mojim staršem rodila dva sinova – Lojze in Jože. Leta 1914 je moral oče oditi v vojsko; zajela ga je ruska armada in tam je moral ostati do leta 1919. Iz ujetništva se je oče peš vrnil domov. Do leta 1933 se je mojim staršem rodilo še deset otrok, med njimi tudi jaz. Vse otroke sta nas vzgajala v verskem in narodnem duhu. Mama je bila članica Marijine družbe, oče pa je bil član Apostolstva mož in fantov.

Čeprav nismo bili bogati, smo imeli naročene razne časopise: Domoljub, Bogoljub, Zamorček, Misijoni in Angelček. Največja očetova želja pa je bila, da bi kdo izmed šestih sinov postal duhovnik. Najstarejši Lojze je res končal študije, a je zaradi zahrbtni bolezni kmalu umrl. Za očeta je to bila huda bolečina; postal je bolj resen in potrpežljiv; voljno je prenašal to trpljenje.

Kasneje se je v meni zbudila želja po duhovniškem poklicu, a zaradi paralizirane desnice, ki je ostala po preboleli otroški paralizi, sem nehal upati.

Nekega dne pa se je pri hiši spotoma oglasil moj katehet Franc Nahtigal. Govoril je z mojim očetom in ko sem to opazil, sem pohitel do župnika in ga zaupljivo vprašal, če bi tudi jaz lahko postal ... Več nisem upal vprašati. Blagi gospod župnik mi je položil roko na glavo in dejal: Še veliko žgancev boš moral pojesti in za eno glavo boš moral

zrasti. Potem boš pa dosegel, kar bi rad. Preroška napoved in očetova molitev sta se uresničili, pa čeprav šele 21 let po očetovi mučeniški smrti ...

Moj oče je svetniško živel; v vasi in daleč naokoli je veljal za dobrega človeka, ki je znal pomagati pri raznih boleznih pri ljudeh in živalih.

Ko je pri nas prišlo do okupacije, so italijanski vojaki pohajkovali okrog in se zelo radi smukali okrog lepih deklet. Tako je hodil snubit sestro eden izmed mladih karabinjerjev, tedaj je bil oče zelo hud. Ko je nekoč v hiši naletel nanj in ga je le-ta pozdravil v italijanskem jeziku, mu oče ni odgovoril in je tako izrazil svoje ogorčenje. Italijan pa je očeta obdolžil, da je komunist.

Očeta je obšla zla slutnja, še posebej, ker so se začela medsebojna obračunavanja. Mama mu je prigovarjala, naj se umakne, oče pa je odgovarjal, da ni nikomur skrivil lasu. Bratje in tudi drugi fantje so se razbežali. Neke noči v juniju 1942 so prišli k nam in nas preštevali; po dolgem prigovarjanju in prošnjah smo

Nova maša župnika Antona Jakoša

oče, mama in zlasti sestre izprosili, da so nas oprostili. Veselje pa ni trajalo dolgo. Čez teden dni so očeta v domači zidanici aretirali in ga zvezanega pripeljali domov. Doma je bila preiskava. Zvezan je

oče čakal, ko so sestre prosile zanj, mi štirje mlajši sinovi pa smo se skrili v dokaj bujno koruzo z motikami, kot da tam delamo, ter nestrpnost čakali na razplet. Naslednji dan so očeta z drugimi ubili,

pa še sami so si morali skopati grob ...

Na mestu, kjer je oče spregovoril besede: Otroci moji, če me ubijejo, molite zame, ubogajte mamo in bodite pridni! – smo v letu moje nove maše postavili križ ...«

Gospa Malči Kostevc pa je dodala:

» Župnik Anton Jakoš je imel izredno ljubezen do staršev, vsi bratje in sestre so z ljubeznijo skrbeli drug za drugega. Starejša sestra Marija, ki je služila na Šusaku, je prišla ob koncu vojne domov in vzela brata dvojčka in sestrico ter se z njimi napotila v Argentino; nikoli jih ni bilo več nazaj. Tam je pazila nanje, kolikor je mogla, delala je za njih, pa je še enega izmed dvojčkov izpeljala argentinska gverila in ga ubila.

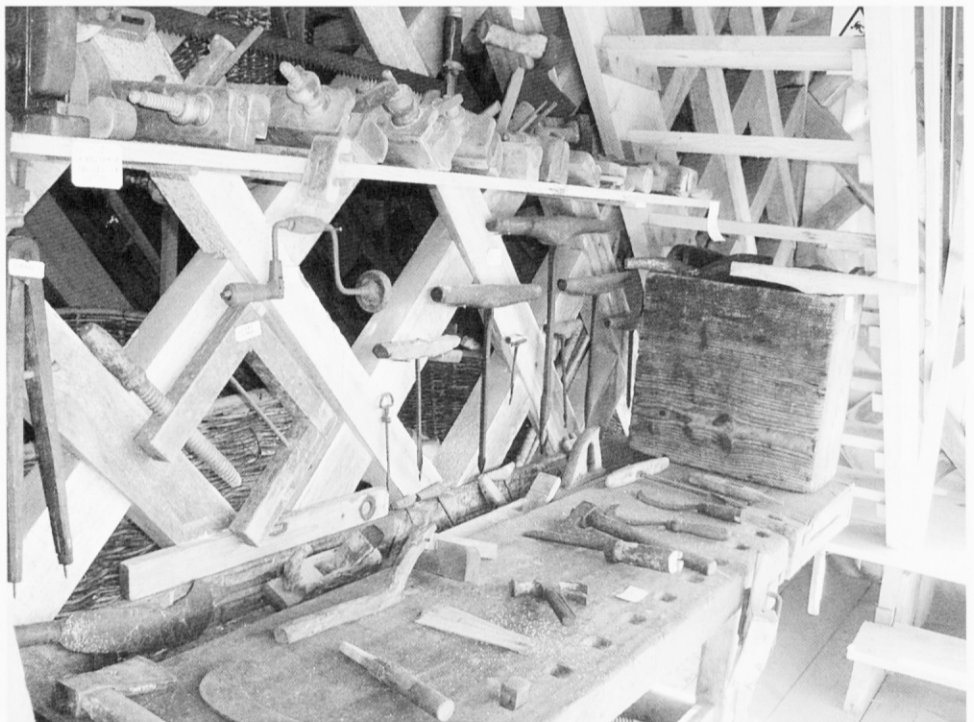
Danes je te bratske ljubezni kar premalo. S smrtjo duhovnika Antona Jakoša v maju 2008 pa je utonila v spomin še ena družina v naši Občini Šentrupert.«

ETNO JE FLETNO

Nekaj besed o tem, kaj je etnologija

Ko sem začela študij etnologije in kulturne antropologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, me je vedno znova presenečalo dejstvo, da je etnologija za večinsko populacijo španska vas. Ko si študent, je prvo vprašanje, ki ti ga kdo zastavi: "Kaj študiraš?" In ker že vem, kakšno vprašanje bo sledilo, začnem na dolgo razlagati. Zdaj me to dejstvo žalosti, saj je etnologija zelo interdisciplinarna veda, ki se ukvarja z različnimi področji človekovega življenja. In ne, to ni tako imenovana kabinetna veda, ki bi se ukvarjala le s preteklostjo, kot nekateri z romantično nostalgijo mislijo, ampak se uspešno aplikativno vključuje tudi v tokove sodobnosti.

Etnologija me je vedno zanimala, le da nisem vedela, da se ji tako reče. Če povem enostavno, so to vsi tisti zanimivi podatki, ki naredijo zgodovino, delno tudi geografijo in sociologijo v osnovnih in srednjih šolah zanimivo (npr. oblačilni videz, prehrana, promet, šege in navade, stavbarstvo, folklor, obrt itd.). V Slovenskem etnološkem leksikonu je

Etnološka zbirka S. Florijančiča – kozolec. Štatenberk, Trebelno. Foto Mojca Ramovš, 2. 11. 2008.

etnologija opredeljena kot zgodovinska in primerjalna veda o vsakdanjem načinu življenja in kulturi etničnih skupin, v Evropi oblikovana od konca 18.

stoletja. Na Slovenskem se je razvila iz razsvetljskega zanimanja za narodovo zgodovino, življenjske razmere prebivalstva in hotenja po njihovem izboljšanju

Etnološka zbirka S. Florijančiča – klet, Štatenberk, Trebelno. Foto Mojca Ramovš, 2. 11. 2008.

Izdelki domače in umetnostne obrti – lanene vezenine podjetja BIOVEZ. Visole, Slovenska Bistrica. Foto Mojca Ramovš, 14. 11. 2008.

in nekoliko pozneje v romantiki iz navdušenja nad ljudsko kulturo oziroma folkloro. Od konca 50. let 20. stoletja, ko se je v Evropi in na Slovenskem oblikovala sodobna etnologija, so bile kritično ovrednotene in preoblikovane predmetne in metodološke opredelitve dotdanje etnografije oziroma narodopisja. Etnološka problematika je bila razširjena s konceptom načina življenja, poleg obravnav posamičnih kulturnih sestavin so bile programsko poudarjene empirične raziskave vsakdanjega življenja različnih družbenih in krajevnih skupin. Ob prvotni skoraj izključni usmerjenosti v raziskave ljudskega življenja na slovenskem podeželju v preteklosti so enakovreden raziskovalni pomen dobili sodobnost, mestno okolje, kultura delavcev in drugih družbenih skupin. Ob že dotlej pomembnih strokovnih vezeh z zgodovinopisjem, geografijo, filologijo, umetnostnimi in družbenimi vedami je v zadnjem desetletju 20. stoletja značil-

no zblíževanje z antropološkimi vedami, zlasti s kulturno antropologijo.

Zato se študij imenuje s polnim imenom Etnologija in kulturna antropologija; po mnenju večine pa danes med njima ni bistvenih razlik. Študij je zelo široko zasnovan, saj obravnava najrazličnejše teme; ponuja pester izbor predavanj in vaj, od posameznika pa je odvisno, v katero smer se bo usmeril - pač glede na to, katera predavanja in vaje bo izbral. Področja so: delavska kultura, etnologija mest, etnologija sedanjosti, etnološka sistematika, etnologija Slovencev, historična etnologija, vsakdanje življenje, življenjski slog, etnologija in turizem, etnološka ekologija, etnološka kartografija, etnološka muzeologija, etnološka regionalizacija, etnomuzikologija, etnološko konservatorstvo, regionalne etnologije, medicinska antropologija, antropologija globalizacije itd. Nekatere od tem so teoretične, vendar pa na oddelku dajejo velik pomen empiričnim raziskavam

(terensko delo) znotraj teh tem ter njihovi aplikativni uporabi. Prof. dr. Janez Bogataj poudarja, da je bistvo elaboratov, seminarjskih in diplomskih nalog v njihovi uporabnosti in ne da ležijo kot "lovilci prahu" na knjižni polici.

V današnjem svetu se premalo zavedamo pomena etnologov. V nas vidijo le popisovalce in zbiralce ljudskega gradiva, osovražene uslužbenca Zavoda za varstvo kulturne dediščine ipd. Potrebno pa se je zavedati, da je etnolog zaradi interdisciplinarnar narave svoje vede in širokega znanja z malo lastne pobude uspešen na različnih področjih. Etnologi so na Slovenskem poklicno dejavni v pedagoških, raziskovalnih, muzejskih, spomeniško-varstvenih in tudi neetnoloških ustanovah in področjih (npr. na področju turizma, domače in umetnostne obrti, razvoja podeželja, oglaševanja, popularne kulture ...).

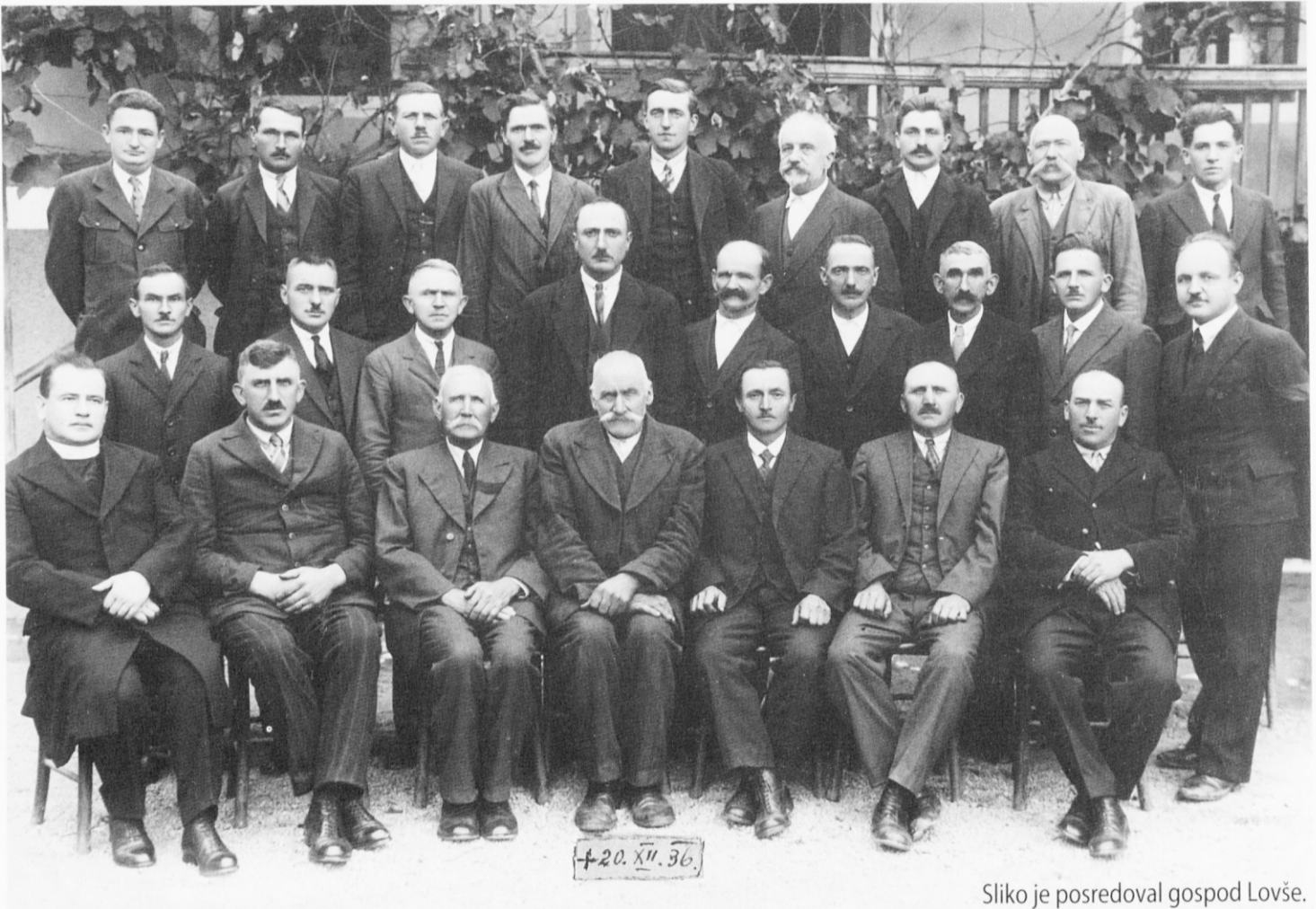
Mojca Ramovš, študentka Etnologije in kulturne antropologije

**TELEVIZIJA VAŠ KANAL IN SNEMALEC JANEZ JANEŽIČ
ŽELITA VSEM GLEDALCEM, DA PREŽIVITE V LETU 2009
PRIJETNE URICE OB NAŠEM PROGRAMU!
OSTANITE ZVESTI GLEDALCI VAŠEGA KANALA,
JAZ PA BOM Z VESELJEM
ŠE SODELOVAL Z OBČINO ŠENTRUPERT!**

Janez Janežič

STARE FOTOGRAFIJE PRIPOVEDUJEJO

Slika je posredoval gospod Lovše.

ŠENTRUPERSKI OBČINSKI ODBORNIKI: Na sliki so od leve proti desni: Župnik Peter Flajnik, Jože Mavsar, Praproče, Franc Zupančič, Rakovnik, Tomaž Prijatelj, Rakovnik, Andrej Prah, Šentrupert, Franc Avsec, Bistrica, Nace Jurglič, Gorenje Jesenice. V srednji vrsti so: Jože Grm, Zabukovje, Jože Lukek, Šentrupert, Jože Zavrl, Jelševc, Jože Borštnar, Most, Šuštar (Ramšak), Ravne, Franc Uresk, Javorje, Jože Avsec, Škrljevo, Franc Frelih, Šentrupert, Maks Kurent (občinski tajnik). V zadnji vrsti so: Božo Zajc, Bistrica, Nace Čeh, Kamnje, Jože Maren, Draga, Franc Bunderšek, Svinjsko, Peterlin, Zagrad, Jože Mandelj, Sotla, Valdi Oblak, Gradišče, Jože Majcen, Češnjevec, Miha Strajnar, Šentrupert.

Šolski utrip

NAGOVOR

Prvi meseci pouka so za nami. Učenci in učitelji smo se že dobro privadili na ritem novega šolskega leta ...

Že med počitnicami smo se hoteli učitelji čim bolj opremiti za delo z učenci, med drugim z izobraževanjem in delom na študijskih konferencah. Staršem je dala kar nekaj napotkov za delo in ravnanje mag. Mateja Hudoklin, ki je predavala na temo Starši in šola: Kdaj in kako pomagati otroku v samostojnost.

V septembru sta zasedala svet staršev in svet zavoda, ki sta se med drugim

seznanila s poročilom o izvajanju vzgojno-izobraževalnega dela v preteklem šolskem letu. Sprejeli smo tudi delovni načrt za šolsko leto 2008/2009.

V šoli in vrtcu je življenje zelo dinamično. Dan ni dnevu enak. Tudi programi so pestri, tako da lahko otroci vsak dan spoznajo kaj novega. Večji pestrosti smo se posvečali še posebno ob tednu otroka. Otroci iz vrtca so z občudovanjem poslušali in gledali Pravljico o zlati roži. Predstavo je omogočila Občina Šentrupert.

V šoli smo te dneve in tedne posvetili dnevom dejavnosti, ko učenci spoznajo nove in pestre vsebine različnih področij. Spomnili smo se življenjskega jubileja Toneta Pavčka; učenci so prebirali njegove pesmi in se tudi sami preskusili v pesnjenju.

Zgodovinski dogodek za šolo v Šentrupertu pa je bil ponedeljek, 20. oktobra, ko je bila podpisana pogodba za začetek gradnje prizidka k šoli ter obnove šolskih prostorov. To je za Občino Šentrupert velika stvar, veliko

zadovoljstvo pa za vse tiste, ki smo po toliko letih prizadevanj le dočakali ta dan. Velika zasluga za včasih nepremosljive ovire gre gospodu županu Rupertu Goletu, ki nas je že kot svetnik Občine Trebnje podpiral pri prizadevanjih. Zahvala velja vsej ekipi občinske uprave in svetnikom Občine Šentrupert, pa tudi krajevni skupnosti Šentrupert, ki si je že pred leti zelo prizadevala za začetek gradnje.

Delavci Betonala in Euroluxa so dejansko takoj pričeli z gradnjo. Tako

zaposleni kot učenci lahko vsak dan opazujemo, kako prizidek raste.

Navušenje otrok med opazovanjem velikih strojev in gradnje je spodbudilo vzgojiteljico vrtca Antonijo Berk Nemec ter pomočnico vzgojiteljice Marijo Sabljak Bartolj za izvedbo teme Gradbišče, s katero se bodo na različne načine z igro lotevali otroci več tednov.

Zadnje dni oktobra ter v začetku novembra je bila v kulturnem domu razstava o drevesnih vrstah in gozdu. Kar dva dni smo si z učenci šole ter otroki

vrtca ogledovali to razstavo. Učitelji in učenci smo bili presenečeni nad tem, da raste okoli nas toliko različnih drevesnih vrst. Vsem, ki so razstavo pripravili in omogočili, lahko izrazimo ne samo zahvalo, ampak tudi občudovanje.

Zdaj se iztekajo že zadnji dnevi decembra, ki je poseben tudi v šoli – z novimi vsebinami in s pričakovanji.

SREČNO 2009!

Polona Rugelj, ravnateljica

SRAMEŽLJIVKA V LONČKU

V šoli smo zvedeli, da bomo šli v Botanični vrt. Z avtobusom smo se odpeljali v Ljubljano do tega rastlinskega vrta. Že ko sem ga od daleč zagledala, se mi je zazdelo, da bo tam zelo zanimivo.

Ko smo stopili iz avtobusa, smo stekli do vrat. Ko sta nas dohiteli učiteljici, smo odprli vrata ograje in šli skozi. Mlajša gospa, ki je bila tam, nas je poklicala k sebi. Z njo smo odšli mimo množice dreves in različnih rastlinic. Vodička nam je pokazala nekaj zaščitenih rož

oziroma rastlin. Bile so lepe. Nato smo prišli do strupenih dreves, kot so tisa, volčja češnja, lororika in druge. Potem smo prišli do orjaških debel! Marmontova lipa je imela deblo tako debelo, da je to drevo moralo objeti kar pet fantov. Gospodična, ki nas je vodila, pa nam je pokazala še eno drevo, ki se imenuje ginko, plodove, ki pa visijo s tega drevesa, uporabljamo za zdravila Bilobil – proti pozabljivosti. Na tleh so bili pod drevesom še trije plodovi te rastline. Vsi smo jih povohali in ugotovili, da smrdijo po gnilem mesu! Videli pa smo tudi sekvojo, ki lahko zraste do 160 metrov v višino. Prišli smo do močvirja. Vodička nam je še posebej pokazala mesojede rastline. Povedala nam je nekaj zanimivosti o njih. Počasi smo prišli do hiške. To je bil rastlinjak. Vstopili smo noter. Bilo je tako vlažno, da so se tistim, ki

so imeli očala, zarosila stekla na njih. V tem rastlinjaku smo najprej zagledali vodno solato. Ta rastlinica je kar plavala po vodi. Če pa si jo potopil in jo nato spet privlekel na plano, je bila čarodejno popolnoma suha. Potem smo prišli do bananovca. Čudno, da na njem ni bilo nobene banane!!! V lončkih sem videla kaktuse. Prav srčkani so bili. A imeli so ostre zašiljene bodice. Zagledali smo rastlino v kletki. Gospa nam je povedala, da je ta rastlina živel že v času dinosavrov in da je živi fosil. Zvedeli smo, da je iz Avstralije. Nato smo videli še živali v akvariju. Vodička nas je vprašala, če imamo s sabo kaj denarja, saj lahko v trgovinici, ki je zraven rastlinjaka, kupimo kakšno okrasno rastlino.

Ker sem na srečo s sabo imela denarnico, sem šla v nakup za rožo. Vse tiste, ki so šli kupit kakšno rastlino v lončku, je najbolj – tako kot mene, prevzela mimoza. Tej rastlinici se reče tudi sramežljivka. Vsi smo jo kupili zato, ker ob rahlem dotiku sramežljivka spusti svoje liste, čez nekaj časa pa jih spet dvigne. Sedaj mi sramežljivka krasí mojo sobo, jaz pa jo skrbno zalivam, da se ne bi posušila. Imam jo rada, ker je zelo nežna.

OTROKE OBIŠČE TETKA JESEN

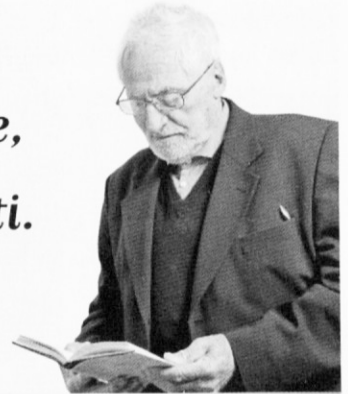
Občina Šentrupert je omogočila vrtcu, da lahko otroke obiše knjižničarka Jerica iz Knjižnice Pavla Golie Trebnje. S svojimi obiski nas zelo razveseli in nam obogati dan. Prvič je otroke obiskala že v maju in nam doživeto prebrala tri knjige ter na koncu še zaplesala in zapela z nami. Ko nas je obiskala poleti, smo poleg morske zgodbe lahko še ustvarjali s školjkami, kamenčki in polžki. Otroci iz skupine Mravlje smo komaj čakali na oktobrski obisk Jerice, ki je bila oblečena v tetko Jesen. Poslušali smo pravljico Hiška za vse in se pogovarjali s tetko Jesen. Na koncu je vsak otrok naredil drevo iz pravih listov. Jesensko drevje nam je lepo okrasilo igralnico.

Otroci so zelo veseli, ko nas obiše knjižničarka Jerica, saj uživajo v poslušanju pravljič, pogovorih, petju in ustvarjanju.

Marija Sabljak Bartolj, pomočnica vzgojiteljice

Alma Zupan, 5. razred

Na pesnika Toneta Pavčka smo se spomnili ob njegovem jubileju, prebrali smo njegove Majnice, fulaste pesmi, in še mi hoteli biti čim bolj fulasti.

Super očka

*Naš oči je super oči,
kadar je vesel,
kar do neba skoči.*

*Za nas se boji,
zaradi nas užaljen
nikoli ni.*

*Mi smo mu hvaležni,
z njim vedno nežni.*

*Komaj čakamo nedelje,
ker nas vedno kam odpelje.*

Špela Bizjak, 6. a razred

Zvezde

*Ura je pozna, na oknu slonim,
ne morem zaspati,
v zvezde strmim.*

*Misli hitijo tja daleč v noč,
med zvezde na nebu
visoko tja proč.*

*Ko plavam z oblaki,
po nebu hitim
in si zvezdic teh zlatih
dotika želim.*

*Kot kraljica med njimi
tam sredi neba
se lunca okrogla smehlja.*

Maruša Jerovšek, 8. razred

Nekaj je v zraku

*Nekaj je v zraku,
sprašujem se v mraku.
Vse v zvezdah se blešči,
kakor sonce te osvetli.
Je to pomlad?
Ljubezni oblak?
Vsi se sprašujejo:
»Kaj bi le to bilo?«
Pa ne izvedo,
ker v mojem srcu
zapisano bo.*

Ful — kul

(raperska)

*Ful mi je vroče, se ful potim,
ko učitelj me sprašuje,
kako kul, jaz pa zmerom spim.
Ko oddelčno imamo, se kul imam,
saj lahko non stop globoko smrčim.
Ko pa me vpraša, kdaj se učim,
dosti mi je in rečem:
»Jaz pa zmerom spim.«*

Gašper Gole, 8. razred

Sanje

*Zvečer v topli postelji zaspíš
in se v sanje potopiš.
Sanjaš o lepih stvareh
in o zabavnih ljudeh,
potem se nežno v nov dan zbudiš
in v šolo odhitiš.*

Petra Gorenc, 7. razred

Čisto vse je brez veze

*Ko zjutraj zbudim se, me glava boli.
Verjetno kontrolna me šolska skrbi.*

*Zunaj dežuje in strašno grmi,
dežnik mi nagaja in veter šumi.*

*Čakam na kombi, zamudo ima
in končno starina se pripelja.*

*V šoli me k tabli pokliče gospod,
le kaj me sprašuje ta veliki trot.*

*Domov se pripeljem utrujena vsa,
ko v sobi zagledam – atomska je b'la.*

*Brez veze ta dan je, brez veze je vse,
najbolje, da spat grem, pozabim na vse.*

Anka Krnc, 6. a razred

Ljubezen

*Ljubezen – najlepša stvar na tem svetu.
Zdi se, kot da bi bil na velikem planetu.
Ko pa te ljubezen na cedilu pusti,
te žalost ne izpusti.*

*Včasih bil sem zaljubljen v tri,
a nobena me niti pogledala ni.
Ko pa spoznal sem ljubezen pravo,
me v nebesa je odneslo
in nikoli me ni nazaj prineslo.*

Timotej Šturm, 7. razred
Mentorica Janja Jerovšek

EVROPSKI DAN JEZIKOV

V petek, 26. septembra 2008, se nas je nekaj učencev predmetne stopnje napotilo v Ljubljano, kjer je v prostorih Maximarketa potekala prireditev ob evropskem dnevu jezikov. V Ljubljano smo se odpravili po drugi šolski uri. Ko smo prispeli v Ljubljano, smo naredili manjši sprehod, kjer smo videli veliko znamenitosti, kot so Prešernov trg, Tromostovje, tržnico ... nato pa smo se odpravili na jezikovno tržnico.

26. september je že osmo leto zapored posvečen jeziku. Svet Evrope je namreč ta dan razglasil za evropski dan jezikov, dan, ko se praznuje jezikovna in kulturna raznolikost Evrope. Namen pobude, ki se je porodila med evropskim letom jezikov leta 2001, je, da bi z različnimi prireditvami in dejavnostmi, ki se odvijajo po vsej

Evropi, širšo javnost opozorili na pomen učenja in znanja tujih jezikov, ji približali jezikovno bogastvo in pestrost Evrope ter spodbujali vseživljenjsko učenje. Tudi naš namen je bil, da spoznamo čim več različnih običajev, kultur in jezikov, saj je znanje jezikov veliko bogastvo vsakega posameznika, ker omogoča medsebojno komunikacijo in sklepanje novih prijateljstev. Tako smo ob stojnicah, ki so jih pripravila predstavništva posameznih evropskih držav, spoznavali njihove znamenitosti, jezike, običaje, poskusili pa smo lahko tudi nekaj tradicionalnih jedi. Na koncu smo se posladkali še z brezalkoholnimi koktajli in se odpeljali domov.

Špela Bizjak, 6. a razred,
mentorica **Tinkara Rogelj**

NAŠE HIŠKE

V PONEDELJEK, 16. NOVEMBRA 2008, SMO IMELI TEHNIŠKI DAN. Učiteljica nam je razložila, kaj bomo delali in kako se uporabljajo določeni materiali in orodja. Izdelovali smo hiške iz kartona.

Potrebovali smo škarje, kos kartona, lepilo in olfa nož. Razporedili smo se po skupinah. Za prijetno vzdušje smo imeli glasbo za pomiritev. Učiteljica nas je opazovala pri delu. Če je bilo potrebno, nam je tudi svetovala. Z olfa nožem smo karton rezali na leseni deski, ki je bila na tleh. Učenci smo pridno delali in na koncu smo hiške tudi pobarvali z različnimi barvami. Ko smo vsi končali, smo pospravili razred. Učiteljica je določila komisijo, ki je ocenila izdelke, v njej so bili: Luka Bačar, Tajda Koščak in Sara Krnc. Potem smo zvedeli končno oceno, vanjo pa je bilo vključeno tudi delo, upoštevanje navodil in končni izdelek.

Takih dni si še želimo.

Nastja Breznikar in **Zala Šturm**, 4. razred,
mentorica **Jožica Gole**

NA OBISKU PRI MAMUTU

Učenci petega razreda naše šole radi spoznavamo življenje v preteklosti, zanimajo nas ostanki iz davnine. Zato smo se v sredo, 22. oktobra 2008, skupaj z razredničarko in z učenci šestega razreda odpravili v Prirodoslovni muzej v Ljubljano.

Pred Prirodoslovnim muzejem smo zagledali spomenik Janeza Valvasorja, ki je rad raziskoval vse naravne pojave v Sloveniji. V muzeju smo si ogledali okostja, minerale, kamne, človeško ribico in se sprehodili po razstavi o pomenu gozda.

V prvi sobi smo zagledali skoraj popolno okostje mamuta. Na to okostje so v muzeju še posebej ponosni. Družbo mu dela okostje jamskega medveda in veliko fosilov. Mamut je prednik slonov. Živel je približno pred 20.000 leti. Telo je imel poraslo z dlako, visok je bil več kot tri metre. Bil je rastlinojeda žival. Njegove prave kosti, ki so jih našli v Sloveniji, blizu Kamnika, hranijo v posebni sobi, kamor pa obiskovalci nimajo vstopa. Mamut je imel maščobno grbo na vratu in deset centimetrov debelo plast maščobe, ki ga je varovala pred hudim mrazom. Zanimivosti o mamutu nam je predstavila gospa Ljerka Trampuž. Bila je precej stroga in smo morali upoštevati njena navodila. Na koncu predstavitve smo dobili učne liste z nalogami, ki smo jih zlahka rešili, saj nas je predstavitev res pritegnila. V muzeju smo se morali primerno obnašati in se nismo smeli dotikati razstavljenih predmetov.

Obisk Prirodoslovnega muzeja mi je bil zelo všeč, zvedel sem veliko novega, še posebej je bilo zanimivo okostje mamuta. Sedaj mi za osnovne podatke o mamutu ne bo treba listati po enciklopedijah in priročnikih.

Miha Brcar, 5. razred

V PRIČAKOVANJU ZIME

NOVEMBRSKA

Tu je november,
z njim pa čas,
ko vsi pričakujemo
zimo in mraz.

Čakamo ivje,
slano in sneg,
da za otroško veselje
pobelil bi breg.

Glej ga, falota,
res je prišel.
Na cesti je zmeda
in breg je ves bel.

Otroci veseli
se kepamo vsi,
za sankanje, žal,
dovolj ga še ni.

Lucija Grebenc, 5. razred

ZIMA

Vsako leto čakam le,
da jesensko listje obarva se
in bela zima se začne.

Sneg zapade za kepi dve,
pada, pada, pada še
in dovolj ga je že za smučanje.

Tu so lučke in darila,
smrečice in pojedine.
Zima res super je.

France Frelih, 5. razred

ZIMA

Trka, že trka
zima na vrata.
Hladni dnevi, mrzle noči,
vsak si ob peči biti želi.

Travnike pokril je sneg,
pobelil je tudi sosednji breg.
A otroci za pečjo
berejo zimsko pravljico.
Ko pa zunaj sonce zažari,
nikogar več v hiši ni.
Toplo so se vsi oblekli
in ven na sneg so stekli.

Jan Novak, 5. razred

ZIMA

Ko pride zima
in je v vasi sneg,
takrat ni več sonca in ne cvetlic,
otroško veselje pa napolni
beli breg.

Otroci delamo snežake,
prave pravcate junake.
Okrogli so, kar se da.
Namesto nosa korenčke imajo,
proti soncu se boriti ne znajo.

V tem pravljичnem času
nas obdarijo trije možje,
imajo dolge brade,
prijazni so nadvse.

Alma Zupan, 5. razred
Mentorica *Marjana Ogrinc*

AKCIJA NIVEA — PODOJTE NAM ROKO

Učenci naše šole smo se odzvali na dobrodelno akcijo podjetja Nivea, ki je potekala od 1. do 30. septembra 2008 in se preizkušali v fotografiranju, slikanju in oblikovanju naših dlani. Za vsako poslano fotografijo je podjetje Beiersdorf d.o.o. namenilo 0,50 evra v učni sklad Nivea. Zbrana sredstva bodo namenjena za štipendiranje otrok iz socialno šibkejšega okolja.

Tudi mi smo bili eni izmed 42.606 Slovencev in tako pomagali zbrati več kot 60.000 evrov za pomoč otrokom.

Nataša Dragar, mentorica

MEĐENI ZAJTRK

Čebelarstvo društvo Šentrupert je pod vodstvom predsednika Petra Kurenta letos prvič poskrbelo, da so v vrtcu imeli medeni zajtrk.

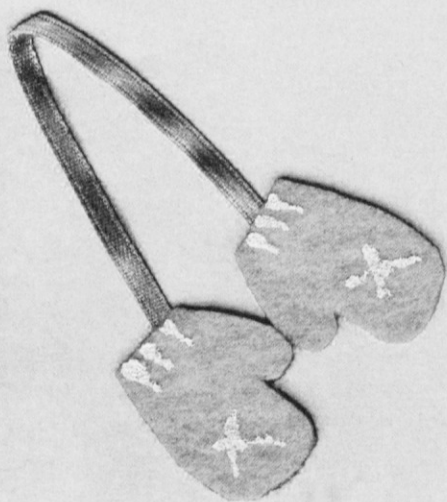
Tako so čebelarji po svoje pripomogli za zdravo prehrano, hkrati pa je to kot uvod v počastitev 90-letnice Čebelarškega društva Šentrupert, ki jo bodo počastili ob dnevu čebelarjev v maju 2009.

Med čebelarji je tudi šolski hišnik Pavel Rugelj.

*Tople želje
in dobre knjige v letu 2009...*

*kollektiv Knjižnice Pavla
Golba Trebnje
x direktorico Mileno Bon.*

ZAHVALA

Veliko sreče in veselja ste prinesli otrokom, ko ste darovali za nakup igrač v vrtcu. Priručna zahvala donatorjem:

Optima d.o.o., Trimo d.o.o., Povše Metal, Koščak - kovinski izdelki, S.E.P. d.o.o., Avtocenter Vovk, Kurent Maks s.p..

Hvala Občini Šentrupert za nakup igralne hišice v vrtcu!

Polona Rugelj, ravnateljica

Novice od tod in drugod

USTVARJALNE DELAVNICE DRUŠTVA ZA ZDRAVJE IN SOŽITJE V DRUŽINAH

Ustvarjalne delavnice so program Društva za zdravje in sožitje v družinah Trebnje, sekcija Mokronog. Program že nekaj let izvajamo v mesecu oktobru in pri tem obiščemo otroke v občinah Trebnje, Mokronog-Trebelno in Šentrupert. Letos smo delavnice izvajali na osmih lokacijah.

Namen naših delavnic je približati otrokom in njihovim staršem bogato kulturo in likovno dejavnost. Delavnice jim omogočijo ustvarjalno in aktivno popoldne.

Rdeča niti letošnjega srečanja je bila misel pesnika Ivana Minattija Nekoga moraš imeti rad. Na to misel smo izvajalke delavnic naslonile tudi temo igrane predstave Polh Zaspanček. Preko predstave smo otroke popeljale v domišljjski svet, ki so ga podoživljali tudi v delavni-

cah. Otroci in njihovi starši so se lahko udeležili športne, likovne, ustvarjalne in raziskovalne delavnice: sprostiti so se ob elementarnih igrah, tiskali so z zamaški, iz cvetličnih lončkov so sestavili lutko, v raziskovalni delavnici pa so odkrivali lastnosti barv in plinov.

Starši so se z otroki ob delu veliko pogovarjali, izmenjavali so mnenja s soudeleženci in mentorji delavnic. Skupaj smo stkali prijateljsko vzdušje, polno veselja in pozitivne energije.

Otroci so izdelke odnesli domov, saj so bili nad svojim delom navdušeni in so želeli veselje deliti tudi z ostalimi družinskimi člani.

Delavnice so bile namenjene predšolskim otrokom in učencem razredne stopnje ter njihovim staršem. S programom smo želeli otrokom in njihovim

staršem ponuditi pestre dejavnosti in jim omogočiti druženje ter ustvarjalno preživljanje prostega časa.

Letošnji obisk nas je zelo razveselil, saj se je delavnic skupno udeležilo preko 250 otrok in njihovih staršev. Kljub obilici priprav in vložene energije smo ustvarjalke domov odhajale polne lepih vtisov, v spoznanju, da smo skupaj preživeli nepozabne trenutke.

Najlepše se zahvaljujemo šolam gostiteljicam, ki so nam prijazno odstopile svoje prostore in nam pomagale pri vabiti veliko število otrok.

Izvajalke ustvarjalnih delavnic: *Maruša, Mateja, Maja, Mari, Nives in Polona*

OBVESTILO ZA JAVNOST

PLAČEVANJE NIŽJE LETNE DAJATVE ZA UPORABO VOZIL V CESTNEM PROMETU OD 19. 11. 2008 DALJE

Dne 25. 6. 2008 je pričel veljati Zakon o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 57/08), ki v drugem in tretjem odstavku 6. člena določa nižji letni dajatvi za vozilo s statusom starodobnega vozila v višini 20 % letne dajatve in za en osební avtomobil, ki je v lasti družine s štirimi ali več otroki, v višini 50 % letne dajatve.

Način obračunavanja letnih dajatev za uporabo vozil določa Uredba o načinu določanja in višini letne dajatve za uporabo vozil v cestnem prometu, ki je bila objavljena v Uradnem listu RS, št. 100/08 in se bo pričela uporabljati 1. marca 2009, razen zgoraj navedenih določb o znižani letni dajatvi, ki se pričnejo uporabljati z dnem uveljavitve te uredbe, to je 19. 11. 2008.

Na podlagi navedenih določb zakona in uredbe lahko vsi zavezanci, ki so plačali letno dajatev v času od uveljavitve zakona do začetka veljavnosti te uredbe, uveljavljajo nižjo letno dajatev za vozila s statusom starodobnega vozila ali za eno vozilo v lasti družine, ki ima štiri ali več otrok.

Zakonodaja ne predvideva vračila preveč plačane dajatve po uradni dolžnosti. Upravičenci lahko uveljavljajo vračilo sorazmernega deleža letne dajatve z vlogo pri upravni enoti ali pri pooblaščenici organizaciji za registracijo vozil.

UPRAVNA ENOTA TREBNJE

Srečno 2009!

**Uredniški odbor
glasila ŠentRUPERT
ter oblikovalec**

Jože Pavlič

RAZSTAVA OBRAZI PRIMOŽA TRUBARJA IN RAZSTAVA OSNOVNO-ŠOLSkih DEL NA TEMO PRIMOŽ TRUBAR

Ker letos mineva 500 let od rojstva Primoža Trubarja, smo se v Galeriji likovnih samorastnikov pridružili vseslovenskemu praznovanju. Odločili smo se, da v galerijo povabimo potujočo razstavo Obrazi Primoža Trubarja, ki jo je pripravila OSUP J.K.M.B. (Organizacijska skupina umetniškega programa Juteršek, Krečič, Menaše, Brunec). Skupino sestavljajo dr. Mirko Juteršek, dr. Peter Krečič, dr. Lev Menaše in akademska slikarka in kiparka Irena Brunec – Tebi. V Galeriji likovnih samorastnikov je predstavljen samo izbor okoli 80 del izmed 150 zbranih upodobitev Primoža Trubarja. Razstava bo v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje na ogled do 5. januarja 2009.

Hkrati pa smo želeli spodbuditi učence okoliških šol, da slikajo in pišejo na temo Primož Trubar. Našemu povabilu so se odzvale štiri šole; Osnovna

šola dr. Pavla Lunačka Šentrupert, Osnovna šola Trebnje, Osnovna šola Mirna in Osnovna šola Veliki Gaber. Ravnateljice osnovnih šol smo prosili, da spodbudijo mentorje in učence k sodelovanju. Učenci so v septembru in oktobru pisali in slikali na temo Primož Trubar, mentorji pa so na koncu izbrali po tri literarne in tri likovne izdelke in jih poslali v Galerijo; 15. novembra smo vsa izbrana dela nagradili.

Prav gotovo so imeli mentorji težko delo, saj so bili vsi izdelki zelo zanimivi. Učenci so dokazali, da poznajo delo Primoža Trubarja in njegov pomen za slovenstvo, razvoj naroda in literature. Iz Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert je sodelovalo šest učencev. Miha Brcar je pod mentorstvom Marjane Ogrinc napisal sestavek Veliko darilo, v katerem govori o srečanju s

Trubarjem. Jaz, Primož Trubar je naslov spisa Simone Gričar, ki je pod vodstvom mentorice Janje Jerovšek izpostavila težave pri izbiri narečja kot osnove za slovenski jezik. O nastanku slovenskega jezika in o pomenu Primoža Trubarja pa se sprašuje Mateja Žibert v sestavku Postati in ostati Slovenec s knjigo, ki ga je napisala pod mentorstvom Janje Jerovšek. Likovna dela so izdelali trije učenci pod vodstvom mentorice Marte Gorenc. Luka Jerovšek je s temperami upodobil asociacije na temo Primož Trubar. Na Evropsko unijo se je s svojim delom navezala Tjaša Starič, medtem ko se je Ana Krnc preselila v čas pisanja Katekizma.

Dela, ki smo jih nagradili, so razstavljeni v avli CIK Trebnje in so na ogled do 5. 1. 2009.

Andrejka Vabič Nose, kustosinja

Trubarjevo leto v Knjižnici Pavla Golie Trebnje

Knjižnica Pavla Golie Trebnje v projektu Dnevi evropske kulturne dediščine aktivno sodeluje že četrto leto, letos smo tudi s tem projektom obeležili 500 let rojstva Primoža Trubarja. Pripravili smo razstavo o njegovem življenju in delu, ki ste si jo lahko ogledali na vseh enotah knjižnice. V juniju in avgustu smo v Trebnjem organizirali počitniške delavnice, kjer so otroci izdelovali papir

in glinene knjige, učili so se inicialk in se pogovarjali o življenju Primoža Trubarja. V knjižnici v Trebnjem smo nato postavili na ogled zanimivo razstavo izdelkov z otroških počitniških delavnic z naslovom Primož Trubar in njegov čas. V septembru smo povabili dr. Mihaela Glavana, ki nam je v OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert predstavil svojo monografijo Trubarjev album:

romanje s Trubarjem. Kmečlovo monodramo Trubar pred slovensko procesijo pa je izvedel Anatol Štern, 3. oktobra na Veseli Gori. Prireditve smo organizirali v sodelovanju s Sindikatom zaposlenih v vzgoji, izobraževanju in znanosti ob svetovnem dnevu učiteljev. Tako smo v Knjižnici Pavla Golie Trebnje počastili okroglo obletnico rojstva pisca prvih slovenskih knjig.

Petra Tori

Knjižnica Pavla Golie Trebnje

Dr. Mihael Glavan v Šentrupertu

 KNJIŽNICA *Pavla Golie*

Spoštovani uporabniki,
 obveščamo vas o
SPREMENJENEM OBRATOVALNEM ČASU
 24. in 31. decembra 2008!
 Osrednja knjižnica Trebnje in
 krajevna knjižnica Šentrupert bosta
 24. in 31. decembra 2008
 obratovali od 8. do 13. ure.

Hvala za razumevanje!

Knjižnica Pavla Golie Trebnje

VESELI DECEMBER V ŠENTRUPERTU

25. decembra (četrtek):

- 18.: Žive jaslice pri kulturnem domu v Šentrupertu

26. decembra (petek):

- 11.30: Štefanovo: Blagoslov konj na trgu v Šentrupertu
- 17.: Emin božično-novoletni sejem
- 18.: Čarodej Jole Cole
- 20.: Nastop ansambla Trio Šantej

27. decembra (sobota):

- 17.: Emin božično-novoletni sejem
- 18.: KUD Klati vitez – prikaz viteških aktivnosti: srednjeveški plesi, mečevanje, ognjena Karantanija ...
- 19.: Skupina Cantamus s spremljevalno skupino
- 20.30: Nastop skupine IDMC iz Londona

28. decembra (nedelja):

- 19.: Božično-novoletni koncert Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta (gostje Moški pevski zbor vinogradnikov Šentrupert)

29. decembra (ponedeljek):

- 15. in 16.30: Obdarovanje predšolskih otrok v OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert
- 17.: Emin božično-novoletni sejem
- 18.: Teater za vse: Medvedka na snegu
- 20.: Ansambel Pogum

30. decembra (torek):

- 17.: Emin božično-novoletni sejem
- 18.: Damjana Golavšek: Snežna vila
- 20.: Korado&Brendi

31. decembra (sreda):

- 21.: SILVESTROVANJE NA TRGU
Na trgu bosta postavljena dva velika šotora za drugo silvestrovanje na trgu
Glasbena skupina: Pop`n` dekl

ŠENTRUPERT

*Šentrupert je moj rojstni kraj,
Tja rada vračam se nazaj.*

*Enkrat za vedno rada bi ostala,
saj takrat bila sem še mala.*

*Najprej v Nebesih starši so živeli,
kmetijo svojo so imeli.*

*Tudi otroci drug za drugim smo prišli
in kasneje nekateri v svet odšli.*

*Rupert naš svetnik ostal je zaželen,
zato pozabil nanj ni prav nobeden.*

*Upanje nam v cerkvi je dajal gospod
in ostal v spominu nam povsod.*

*Pa tudi zdaj, na naša zrela leta,
še lepši se Šentrupert nam obeta.*

*Enkratno mi šentrupersko glasilo je,
saj iz njega se prav vse izve.*

*Raj na zemlji je domači kraj,
strahot in ujme Bog nikdar ne daj.*

*Topel veter le SREČE naj pripelje,
to so moje NOVOLETNE ŽELJE!*

Angelca Janžek – Jurčkova Angelca

Foto Gregor Bernard

Spomin na jesen - Steklasova pohodna pot

Zadnja novica

Šahovsko tekmovanje v Novem mestu je 20. decembra 2008 spet prineslo nekaj dobrih uvrstitev naših šahistov.

Pri mlajših dečkih je sodelovalo 37 igralcev, Matej Brcar je bil tretji; pri starejših dečkih je bilo 36 igralcev, Aleš Brcar je bil četrti.

Pri mlajših deklicah je bilo 21 igralcev, Zala Šturm je bila tretja, Nastja Breznikar sedma in Anja Zihlerlj šestnajsta.

Čestitamo!

Andrej Brcar, mentor

ŠentRUPERT

GLASILO OBČINE ŠENTRUPERT • LETO: X/4 • zima 2008 • USTANOVITELJICA: OBČINA ŠENTRUPERT - zanjo: RUPERT GOLE • UREDNIŠKI ODBOR: **Jože Zupan**, urednik, **Mateja Ramovš**, pomočnica urednika; člani: **Jože Brečko**, **dr. Iztok Kovačič**, **Polona Rugelj**, **Andreja Udovč**; zunanji sodelavec: **mag. Jože Uhan** • OBLIKOVANJE IN PRELOM: **Jože Pavlič** • TISK: **Grafika Novo mesto, d. o. o.** • Glasilo izhaja petkrat letno • Naklada: 1200 izvodov • Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno •